

การศึกษาและพัฒนาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว
มิถุนายน 2555

การศึกษาและพัฒนาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว

มิถุนายน 2555

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษาและพัฒนาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว

มิถุนายน 2555

จิตราภรณ์ ทองกวอด. (2555). การศึกษาและพัฒนาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของนักเรียนชั้น

มัธยมศึกษาตอนต้น. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิต

วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม: รองศาสตราจารย์ ดร.ทศพร

มณีศรีขำ, อาจารย์ ดร.นฤมล พระใหญ่

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษาและพัฒนาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนห่อมเก่าพิทยาคม จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 400 คน กลุ่มตัวในการศึกษาครั้งนี้แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 196 คน ที่ได้จากการสุ่มอย่างง่าย และ 2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการพัฒนาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีคะแนนความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมา จำนวน 15 คน ที่ได้จากการเลือกแบบเฉพาะเจาะจงและสมัครใจเข้าร่วมการทดลอง เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบวัดความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น และกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย และวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยโดยใช้ t-test แบบ Dependent Samples

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนห่อมเก่าพิทยาคม จังหวัดเพชรบูรณ์ มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นโดยรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านการเข้าใจผู้อื่น ด้านการรู้จักส่งเสริมผู้อื่น ด้านการมีจิตใจไปบริการช่วยเหลือ ด้านการให้โอกาสผู้อื่น และด้านการตระหนักถึงความคิดเห็นของกลุ่ม อยู่ในระดับมาก

2. ค่าคะแนนเฉลี่ยความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยรวมและรายด้าน ก่อนและหลังการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์ แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

A STUDY AND DEVELOPMENT OF EMPATHY OF SECONDARY EDUCATION STUDENTS

AN ABSTRACT
BY
CHITTRAPHORN THONGKUAT

Presented in partial fulfillment of the requirements for the
Master of Education degree in Guidance and Counseling Psychology
at Srinakharinwirot University

June 2012

Chittraphorn thongkuat.(2012). *A Study and development of empathy of Secondary education students*. Master Thesis, M.Ed. (Guidance and Counseling Psychology). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Assoc. Prof. Dr. Totsaworn Maneesrikum and Dr. Narulmon Prayai.

The purposes of this research were to study and to develop of empathy of Secondary education students. The subjects of the study empathy were 400 secondary students of Lomkaopittayakom School, Phetchabun. The subjects for study empathy development consisted of 2 groups. The first group contains 196 M. 3 students whose selected randomly. The second group contains 15 students whose selected from the study empathy scores were lower than twenty-fifth percentile and volunteered to test with research instruments. The research instruments were the study empathy questionnaires and a program of Group Dynamic Activity for study empathy development. The instrument to process the data is means and comparison data with t – test (dependent sample)

The results of the study were as follows:

1. The research of empathy in the secondary students in Lomkaopittayakom School was high in these researches; understanding and supporting people, offering helps and giving opportunity to people.
2. The differentiation of group dynamic activity program, the study empathy significantly before and after participate the program was 0.5 in between.

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

การศึกษาและพัฒนาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ของ

จิตรารภรณ์ ทองกวอด

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว

ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒน์กุล)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. 2555

คณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

..... ประธาน

..... ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทศพร มณีศรีขำ)

(อาจารย์ ดร.กาญจนา สุทธิเนียม)

..... กรรมการ

..... กรรมการ

(อาจารย์ ดร.นฤมล พระใหญ่)

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทศพร มณีศรีขำ)

..... กรรมการ

(อาจารย์ ดร.นฤมล พระใหญ่)

..... กรรมการ

(อาจารย์ ดร.มณฑิรา จารุเพ็ง)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญาานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี เนื่องจากผู้วิจัยได้รับความกรุณาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทศพร มณีศรีขำ ประธานกรรมการควบคุมปริญญาานิพนธ์ และอาจารย์ ดร.นฤมล พระใหญ่ กรรมการควบคุมปริญญาานิพนธ์ที่กรุณาให้ความรู้ คำแนะนำ ช่วยเหลือ และตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ เพื่อให้ปริญญาานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิ อาจารย์ ดร.ธีระภาพ เพชรมาลัยกุล อาจารย์ ดร.มณฑิรา จารุเพ็ง และอาจารย์ ดร.สกล วรเจริญศรี ที่กรุณาให้ความรู้คำแนะนำ ช่วยเหลือ ในการตรวจสอบเครื่องมือและโปรแกรมที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทศพร มณีศรีขำ และอาจารย์ ดร.นฤมล พระใหญ่ ที่กรุณาสละเวลาอันมีค่าเพื่อเป็นกรรมการสอบปากเปล่าปริญญาานิพนธ์ครั้งนี้ รวมทั้งให้คำแนะนำเพิ่มเติมเกี่ยวกับปริญญาานิพนธ์ฉบับนี้ให้มีความถูกต้องและสมบูรณ์แบบมากยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้อำนวยการและคณะอาจารย์ฝ่ายงานแนะแนว โรงเรียนหล่มเก่าพิทยาคม และผู้อำนวยการและอาจารย์ฝ่ายแนะแนวโรงเรียนนาสนุ่นวิทยาคม ที่กรุณาให้ความช่วยเหลือในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

ขอขอบคุณเพื่อนๆ นิสิตสาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว รุ่นปี 2550 ทุกคนสำหรับกำลังใจ ความห่วงใย และการช่วยเหลือตลอดระยะเวลาที่ศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยจนปริญญาานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงเป็นผลให้เกิดความเจริญทางสติปัญญาและสังคม

สุดท้าย ผู้วิจัยขอขอบพระคุณบูรพคณาจารย์ทุกท่าน และบิดา มารดา ที่ให้การสนับสนุนทางการศึกษา และเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัยเสมอมา ผู้วิจัยขออุทิศสิ่งดีงามแก่พระคุณทุกท่าน และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

จิตราภรณ์ ทองกวอด

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	3
ความสำคัญของการวิจัย.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	4
ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	7
สมมติฐานของการวิจัย.....	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น.....	8
ความหมายของความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น.....	8
ความสำคัญของความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น.....	9
แนวคิด ทฤษฎีและองค์ประกอบของความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น.....	10
แนวทางการเสริมสร้าง พัฒนาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น.....	14
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น.....	16
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสัมพันธ์.....	17
ความหมายของกลุ่มสัมพันธ์.....	17
จุดมุ่งหมายของกลุ่มสัมพันธ์.....	19
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสัมพันธ์.....	21
ประเภทของกลุ่มสัมพันธ์.....	24
ขนาดของกลุ่มที่ใช้ในกลุ่มสัมพันธ์.....	26
เวลาและจำนวนครั้งในการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์.....	27
ขั้นตอนของกลุ่มสัมพันธ์.....	27
เทคนิคที่ใช้ในกลุ่มสัมพันธ์.....	30

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ)	
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสัมพันธ์.....	31
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	34
การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง.....	34
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	34
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	37
วิธีดำเนินการทดลอง.....	38
การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	38
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	38
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	40
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	40
การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	40
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	40
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	43
ความมุ่งหมายและวิธีดำเนินการ.....	43
สมมติฐานของการวิจัย.....	43
สรุปผลการวิจัย.....	44
อภิปรายผล.....	45
ข้อเสนอแนะ.....	47
บรรณานุกรม.....	49

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ภาคผนวก.....	54
ภาคผนวก ก.....	55
ภาคผนวก ข.....	62
ภาคผนวก ค.....	96
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	103

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 ระยะเวลาในการพัฒนาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3.....	36
2 แผนการทดลองแบบ One Group Pretest – Posttest Design.....	38
3 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3.....	40
4 การเปรียบเทียบความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ก่อนและหลังการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3.....	41
5 ค่าความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น.....	97
6 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถามวัดความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น.....	100

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นมีความสำคัญอย่างมากต่อการอยู่ร่วมกันในสังคม เป็นลักษณะของการเอาใจเขามาใส่ใจเรา สามารถเข้าใจความต้องการความรู้สึกของผู้อื่นมีการอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มและทำกิจกรรมร่วมกัน ดังที่ นันทา สู้รักษา (2543: 143) กล่าวว่า ความสามารถในด้านนี้เป็นทักษะสังคมซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการดำรงชีวิตอยู่ ทั้งในครอบครัว ในงานอาชีพและในสังคมทั่วไปเพราะเราต้องพบปะสัมพันธ์กับผู้คนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งสอดคล้องกับพรอยด์ (O' Hara. 1997: 299; citing Freud.1995: 110) กล่าวว่าความเห็นอกเห็นใจถือว่าเป็นกุญแจที่สำคัญในการที่จะพัฒนาคุณภาพของคนให้อยู่ร่วมกับบุคคลอื่นได้อย่างเป็นสุขและประสบความสำเร็จสามารถปรับตัวได้ดีเมื่อพบกับสถานการณ์ต่าง ๆ

สภาพสังคมไทยในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปมาก พฤติกรรมของแต่ละคนก็เปลี่ยนแปลงไป มีความเห็นแก่ตัวมากขึ้น ไม่มีความเอื้อเฟื้อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ไม่มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นสิ่งต่างๆ เหล่านี้ มักจะเกิดจากการไม่เข้าใจความรู้สึกและความต้องการของผู้อื่นนั่นเอง เท็ดคักดี เดชคง (2545: 26) ในสังคมของเรามีคนอยู่ประเภทหนึ่งที่ขาดความเห็นอกเห็นใจต่อเพื่อนมนุษย์ พวกเขาอาจทำในสิ่งที่เลวร้ายเพียงเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของตนเองโดยที่ไม่ได้สนใจว่าเพื่อนมนุษย์จะเป็นเช่นไร เมื่อวิเคราะห์ให้ถึงสิ่งเหล่านี้จะเห็นได้ว่าเกิดจากความไม่เข้าใจความรู้สึกและความต้องการของผู้อื่น จึงส่งผลทำให้ไม่เห็นอกเห็นใจผู้อื่นถือว่าเป็นปัญหาสังคมหนึ่งที่ถูกละเลยไปต่างๆ ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งดังที่ โกลแมน (Goleman.1998: 137-138) กล่าวว่า ความเห็นอกเห็นใจนั้นเป็นการสร้างและรักษาความสัมพันธ์อันดีกับบุคคลอื่น เข้าใจผู้อื่น สามารถตอบสนองผู้อื่นได้อย่างเหมาะสมและยังช่วยให้บุคคลนั้นมีความเอื้อเฟื้อต่อผู้อื่นด้วย

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จัดว่าเป็นวัยที่เข้าสู่วัยรุ่นตอนต้นซึ่งเป็นวัยที่เข้าสู่การเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา พร้อมทั้งต้องการเป็นที่ยอมรับในสังคม ดังที่ ยุวดี เทียรประสิทธิ์ (อภิรัฐ จันทรเทพ. 2546: 8; อ้างอิงจาก ยุวดี เทียรประสิทธิ์. 2536) กล่าวว่า หนึ่งของการต้องการของวัยรุ่นนั้นก็คือ ความต้องการความเข้าใจตนเองและผู้อื่น (Interception) หมายถึง ความต้องการวิเคราะห์แรงจูงใจและความรู้สึกของตนเอง ชอบสังเกตผู้อื่น พยายามดูว่าผู้อื่นรู้สึกอย่างไรเมื่อพบปัญหา มักเอาใจเขามาใส่ใจเรา มักวิเคราะห์เหตุผลของคนอื่นว่าเหตุใดเขาจึงทำอย่างนั้นมากกว่าที่จะดูเพียงสิ่งที่เขาทำ ต้องการวิเคราะห์แรงจูงใจของผู้อื่น และชอบทำนายว่าผู้อื่น

ปฏิบัติอย่างไรในเหตุการณ์หนึ่งๆ และความต้องการนี้จะส่งผลต่อความต้องการที่อยากจะช่วยเหลือผู้อื่น

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นเป็นสิ่งสำคัญอย่างมากโดยเฉพาะกับเด็กและเยาวชนที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนต้นซึ่งเป็นช่วงวัยที่มีความสำคัญที่จะได้เรียนรู้ในการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม ยิ่งบุคคลมีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นมากเท่าไรก็จะทำให้เข้าใจเพื่อนมนุษย์มากเท่านั้นและยังส่งผลให้เกิดความมีน้ำใจ รู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกันอีกด้วย

จากการสัมภาษณ์อาจารย์แนะแนวของโรงเรียนหล่มเก่าพิทยาคม จ.เพชรบูรณ์ พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นนั้น มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา เข้าใจตนเองและผู้อื่นช่วยเหลือซึ่งกันและกันอยู่ในเกณฑ์ดี แต่ทางโรงเรียนนั้นอยากจะพัฒนาเพื่อให้เด็กมีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นให้มากกว่านี้เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ที่พบเห็น ซึ่งอาจารย์แนะแนวยังได้บอกอีกว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นช่วงที่ควรพัฒนาอย่างยิ่งเพราะเด็กกำลังจะก้าวเข้าสู่วัยรุ่นในอีกช่วงชั้นหนึ่ง นอกจากนี้ ผู้สัมภาษณ์ได้สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนหล่มเก่าพิทยาคม นั้นพบว่า นักเรียนรู้จักการแบ่งปันขนมให้เพื่อน และมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รู้จักให้อภัยเมื่อเพื่อนกระทำผิดพลาด ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำแนกตามองค์ประกอบ 5 ด้าน และพัฒนาให้นักเรียนได้มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นมากยิ่งขึ้น

จากข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาและพัฒนาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนหล่มเก่าพิทยาคม ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

กลุ่มสัมพันธ์เป็นกระบวนการหนึ่งที่จะต้องทำกิจกรรมร่วมกัน มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน แลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน จนทำให้สมาชิกเกิดการเรียนรู้ และสามารถนำเอาประสบการณ์ที่ได้ไปพัฒนาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ดังที่ (สมบัติ กาญจนกิจ. 2544: 45-46) กล่าวว่า กลุ่มสัมพันธ์นั้นเป็นกิจกรรมรูปแบบหนึ่งซึ่งมีวัตถุประสงค์สร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันเป็นการเพิ่มพูนความรู้ เสริมประสบการณ์ชีวิตสอดคล้องกับ (อเนก หงส์ทองคำ: 65-66) กลุ่มสัมพันธ์เป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมมนุษย การทำงานเป็นทีม การร่วมมือกัน และยังช่วยส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ กลุ่มสัมพันธ์นั้นมีประโยชน์อย่างยิ่ง ใ้รู้จักหน้าที่ ความรับผิดชอบ บทบาทของตนเองและสังคมที่ดี (สมบัติ กาญจนกิจ. 2544: 55) จุดมุ่งหมายของกลุ่มสัมพันธ์นั้นเพื่อสร้างความเข้าใจในตนเองอย่างถูกต้องสร้างความเข้าใจในบุคคลอื่น นอกจากนั้นกลุ่มสัมพันธ์ยังเปิดโอกาสให้สมาชิกได้เกิดการเรียนรู้ในลักษณะต่างๆ ของแต่ละคนเป็นอย่างดีและสร้างความสามารถในการทำงานหรือปฏิบัติกิจกรรมร่วมกัน (คมเพชร ฉัตรสุภากุล. 2546: 149-151) หรืออาจกล่าวได้ว่า กลุ่มสัมพันธ์คือพลังกลุ่ม เป็นการจัดให้บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป มีกิจกรรมสัมพันธ์กัน มีการสื่อสารและปรับตัวเข้าหากัน ซึ่งก่อให้เกิดพลังขึ้นภายในกลุ่มเพื่อพัฒนากลุ่ม

ไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ จากผลการวิจัยของ เปรมใจ บุญประสพ (2545: 50) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องผลของกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ด้านการตระหนักรู้ตนเอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านบางกะปิ สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่านักเรียนมีความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ด้านการตระหนักรู้ตนเองสูงขึ้นหลังจากที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ด้านการตระหนักรู้ตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ (Rogers. 1970: 121-122 และ ภาณุ โครตพิลา. 2545: 84) ยังได้ศึกษาถึงเรื่อง ผลการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเพื่อพัฒนาความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ด้านการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสามเสนวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร โดยพบว่า นักเรียนมีความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ด้านการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่นสูงขึ้นหลังจากที่ได้เข้าร่วมโปรแกรมการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยมีความสนใจในการนำกลุ่มสัมพันธ์ มาใช้ในการพัฒนาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของนักเรียน ซึ่งมีรูปแบบที่หลากหลาย เช่น การสร้างความคุ้นเคย การทำงานเป็นทีม เกมส์ การฝึกการฟัง การคิดและการพูด การอภิปรายกลุ่มโดยจะคำนึงถึงรูปแบบของกิจกรรมเพื่อให้เหมาะสมกับวัยและระดับการศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพื่อจะเป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิตในสังคมต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
2. เพื่อเปรียบเทียบความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ก่อนและหลังเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

ความสำคัญของการวิจัย

ผลจากการวิจัยครั้งนี้จะทำให้ทราบถึงแนวทางการพัฒนาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งผู้วิจัยคาดว่าจะเป็ประโยชน์สูงสุดต่อนักเรียน และช่วยให้ครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง รวมทั้งผู้ที่ปฏิบัติงานในด้านการพัฒนาเด็กและวัยรุ่นสามารถนำแบบวัดความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นและกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์แก่เด็กและวัยรุ่นต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้กำหนดขอบเขตการวิจัยออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ตอนที่ 2 การพัฒนาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโดยใช้

กลุ่มสัมพันธ์

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ปีการศึกษา 2554 โรงเรียนหล่มเก่าพิทยาคม จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 400 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างที่ 1 ใช้ในการศึกษาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนหล่มเก่าพิทยาคม จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 196 คน จากการสุ่มอย่างง่ายของประชากรโดยใช้ระดับความเชื่อมั่น .05 (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2540: 303)

2. กลุ่มตัวอย่างที่ 2 ใช้ในการพัฒนาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนหล่มเก่าพิทยาคม จังหวัดเพชรบูรณ์ ที่มีคะแนนเฉลี่ยความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมา จำนวน 15 คน ที่ได้มาจากการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง และมีสมัครใจเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนหล่มเก่าพิทยาคม จังหวัดเพชรบูรณ์ คือ

- 1.1 การเข้าใจผู้อื่น (Understanding others)
- 1.2 การรู้จักส่งเสริมผู้อื่น (Developing others)
- 1.3 การมีจิตใจไปบริการช่วยเหลือ (Service Orientation)
- 1.4 การรู้จักให้โอกาสผู้อื่น (Leveraging diversity)
- 1.5 การตระหนักถึงความคิดเห็นของกลุ่ม (Political awareness)

2. ตัวแปรที่ใช้การพัฒนาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 โรงเรียนหล่มเก่าพิทยาคม จังหวัดเพชรบูรณ์ คือ

- 2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ กลุ่มสัมพันธ์
- 2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น หมายถึง การรับรู้ถึงความรู้สึกนึกคิดของผู้อื่น สามารถรับรู้อารมณ์ และทราบความต้องการของผู้อื่นที่กำลังประสบกับเหตุการณ์ต่างๆ จากการสังเกตภาษาากาย และ ลักษณะการพูดได้อย่างถูกต้อง รวมทั้งความต้องการที่จะช่วยเหลือผู้อื่นอย่างเหมาะสมกับวัยของนักเรียน ประกอบด้วย

1.1 การเข้าใจผู้อื่น หมายถึง การแสดงออกถึงความเข้าใจความรู้สึกและยอมรับความคิดของผู้อื่น ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล รวมทั้งการรับรู้ถึงความวิตกกังวลของผู้อื่น

1.2 การรู้จักส่งเสริมผู้อื่น หมายถึง การแสดงออกในการสนับสนุนส่งเสริมผู้อื่นโดยไม่สนใจถึงข้อบกพร่องต่างๆ ของบุคคลเหล่านั้น ได้แก่ การให้ในสิ่งที่ผู้อื่นขาด การแสดงความยินดี การให้ความร่วมมือเมื่อผู้อื่นร้องขอ

1.3 มีจิตใจไปบริการช่วยเหลือ หมายถึง การตอบสนองในสิ่งที่บุคคลอื่นต้องการโดยไม่คาดหวังผลตอบแทนแต่อย่างใด ได้แก่ การช่วยเหลือเพื่อนที่มีความทุกข์ใจให้รู้สึกดีขึ้น ทั้งในด้านสิ่งของ คำพูด

1.4 การรู้จักให้โอกาสผู้อื่น หมายถึง การเปิดโอกาสให้บุคคลที่ด้อยกว่าได้กระทำในสิ่งที่ทัดเทียมผู้อื่นได้ ได้แก่ การเปิดโอกาสให้แสดงความต้องการ ความคิดเห็น การปรับปรุงพฤติกรรม และการแสดงสิ่งที่ดีๆ ออกมา

1.5 การตระหนักถึงความคิดเห็นของกลุ่ม หมายถึง การแสดงออกถึงการรับรู้ความคิดเห็นของผู้อื่นในสถานการณ์ต่าง ๆ รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และการแสดงความรู้สึกที่ดีต่อบุคคลอื่น

2. การพัฒนาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น หมายถึง การใช้กลุ่มสัมพันธ์เพื่อจัดประสบการณ์ให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่ม มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน แลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน จนทำให้สมาชิกเกิดการเรียนรู้ และสามารถนำเอาประสบการณ์ที่ได้ไปพัฒนาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น โดยใช้เทคนิคของกลุ่มสัมพันธ์ ได้แก่ การสร้างความคุ้นเคย เกมทางจิตวิทยา การฝึกการฟัง การคิด การพูด การทำงานเป็นทีม และการอภิปรายกลุ่ม โดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นการมีส่วนร่วม ผู้วิจัยจัดประสบการณ์การเรียนรู้เกี่ยวกับสัมพันธ์ภาพกับเพื่อนให้นักเรียน และเปิดโอกาสให้นักเรียนแต่ละคน มีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรม และคิดค้นแสวงหาสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยผู้วิจัยจะเป็นผู้ให้คำแนะนำและใช้เทคนิคต่างๆ เพื่อให้ นักเรียนเกิดการเรียนรู้ในการแสดงออก เพื่อให้เป็นที่ยอมรับและสามารถสร้างสัมพันธ์ภาพกับเพื่อนให้ดีขึ้น

ขั้นที่ 2 ขั้นวิเคราะห์ ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์ประสบการณ์ หลังจากที่ได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆ ตลอดทั้งการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการเข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งจะช่วยให้ นักเรียนพัฒนาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น มีความสามารถในการรู้จักและเข้าใจอารมณ์ของตนเองและผู้อื่น มีความสามารถในการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่น และมีความสามารถในการเคารพกฎระเบียบ การมีวินัย คุณธรรมและจริยธรรม

ขั้นที่ 3 ขั้นสรุป ผู้วิจัยให้นักเรียนรวบรวมแนวคิดที่ได้จากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และประสบการณ์กับสมาชิกในกลุ่ม แล้วสรุปเป็นแนวทางของตนเอง เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมต่อไป

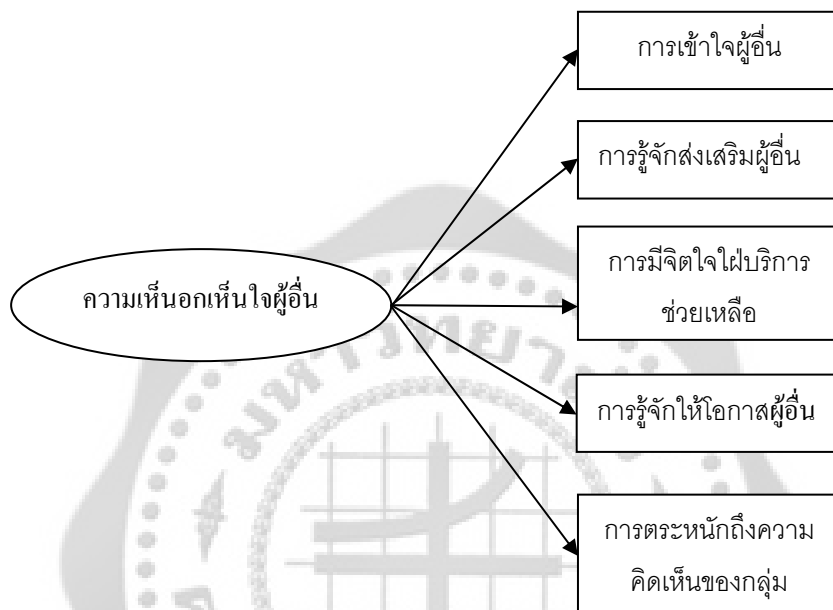
ขั้นที่ 4 ขั้นประเมินผล ผู้วิจัยให้นักเรียนแต่ละคนเป็นผู้ประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง และกลุ่ม โดยอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ให้ข้อเสนอแนะร่วมกัน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นให้ดีขึ้น

3. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น หมายถึง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 โรงเรียนหล่มเก่าพิทยาคม จังหวัดเพชรบูรณ์

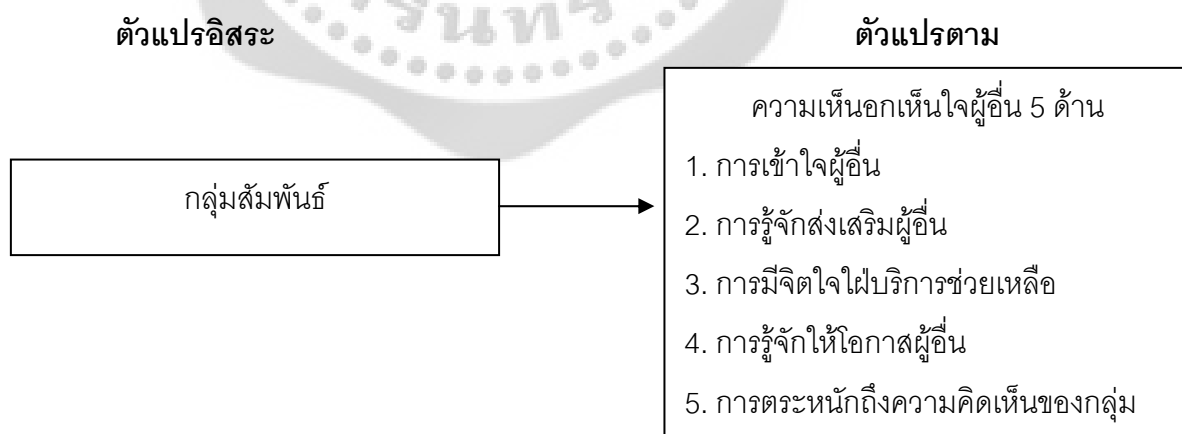

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ส่วนที่ 1 กรอบแนวคิดการศึกษาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยใช้แนวคิดเกี่ยวกับความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของโกลแมน (Goleman, 1998: 27) ประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้

ส่วนที่ 2 กรอบแนวคิดการพัฒนาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

สมมติฐานของการวิจัย

นักเรียนมีคะแนนค่าเฉลี่ยความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นโดยรวมและรายด้านสูงขึ้นหลังจากเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธเพื่อพัฒนาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น
 - 1.1 ความหมายของความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น
 - 1.2 ความสำคัญของความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น
 - 1.3 แนวคิด ทฤษฎีและองค์ประกอบของความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น
 - 1.4 แนวทางการเสริมสร้าง พัฒนาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น
 - 1.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นทั้งในและต่างประเทศ
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสัมพันธ์
 - 2.1 ความหมายของกลุ่มสัมพันธ์
 - 2.2 จุดมุ่งหมายของกลุ่มสัมพันธ์
 - 2.3 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสัมพันธ์
 - 2.4 ประเภทของกลุ่มสัมพันธ์
 - 2.5 ขนาดของกลุ่มที่ใช้ในกลุ่มสัมพันธ์
 - 2.6 เวลาและจำนวนครั้งในการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์
 - 2.7 ขั้นตอนของกลุ่มสัมพันธ์
 - 2.8 เทคนิคที่ใช้ในกลุ่มสัมพันธ์
 - 2.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสัมพันธ์ทั้งในและต่างประเทศ

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

1.1 ความหมายของความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นนั้นมีความหมายหลากหลาย ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะเน้นที่การศึกษาในเรื่องของความเห็นอกเห็นใจที่มีต่อผู้อื่น โดยเฉพาะความเห็นอกเห็นใจที่เกี่ยวกับการเข้าใจความรู้สึกและความต้องการของผู้อื่น ได้มีผู้ให้ความหมายของความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นไว้ ดังนี้

โกลแมน (Goleman, D. 1998: 135) ได้ให้ความหมายของความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นว่าเป็นการตระหนักรู้ถึงความรู้สึกความต้องการและความห่วงใยของผู้อื่น

วิลาลักษณ์ ชวัลลล (2543: 74) ได้ให้ความหมายความเห็นอกเห็นใจว่าเป็นการตอบสนองทางอารมณ์ที่เนื่องมาจากการตระหนักรู้ถึงสภาพอารมณ์หรือสถานการณ์ของอีกคนหนึ่งที่กำลังหรือเหมือนกับที่บุคคลนั้นรับรู้ว่าเขาเคยมีประสบการณ์มาก่อน รวมถึงการคำนึงถึงผู้อื่นและต้องการที่จะเอื้อเพื่อ แบ่งปันผู้อื่น

มนัส บุญประกอบ (2543: 217) ได้ให้ความหมายของความเห็นอกเห็นใจว่าเป็นความสามารถที่เอาใจเขามาใส่ใจเรา ตระหนักรู้ถึงสิ่งที่คนอื่นกำลังรู้สึกโดยไม่จำเป็นต้องมาบอกให้ทราบ ซึ่งคนส่วนมากไม่เคยบอกเราให้ทราบถึงสิ่งที่เขารู้สึกในคำพูด นอกจากน้ำเสียง ภาษาท่าทาง และการแสดงออกทางสีหน้า ปัจจัยนี้ถูกสร้างขึ้นมาจากการตระหนักรู้ตนเองที่กำลังทำให้เหมาะกับอารมณ์ของตนเองซึ่งทำให้ง่ายต่อการที่จะอ่านและเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นได้

ทศพร ประเสริฐสุข (2543: 109) ให้ความหมายว่าความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นเป็นความสามารถที่จะเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น มีความเข้าใจ เห็นใจผู้อื่น มีความเห็นอกเห็นใจ เอาใจเขามาใส่ใจเรา มีจิตใจใฝ่บริการ สามารถแสดงออกทางอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม

เทอดศักดิ์ เดชคง (2545: 100) ให้ความหมายว่า เป็นการเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นที่กำลังประสบกับเหตุการณ์ต่างๆ จากความหมายดังกล่าวผู้วิจัย สรุปได้ว่า ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น หมายถึงความสามารถที่จะรับรู้เข้าใจความรู้สึกและความต้องการของผู้อื่น รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา และสามารถคาดเดาในสิ่งที่ผู้อื่นกำลังรู้สึกจากการสังเกตจากภาษาพูดและภาษาท่าทางได้อย่างถูกต้อง

1.2 ความสำคัญของความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นมีความสำคัญอย่างยิ่งในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมเพราะเราจะต้องมีการพบปะพูดคุยกับผู้อื่น มีการทำงานร่วมกัน ในการทำงานร่วมกันนั้นก็ต้องมีความสามัคคีช่วยเหลือซึ่งกันและกันจึงจะทำให้งานประสบความสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี จึงได้มีผู้กล่าวถึงความสำคัญของความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นไว้ดังนี้

สโลเวย์ และเมเยอร์ (จอม ชุ่มชวย. 2540: 60; อ้างอิงจาก Salovey and Mayer. 1990) กล่าวว่า การรับรู้อารมณ์ของผู้อื่น รู้ความต้องการของผู้อื่น ทักษะนี้จะทำให้คนนั้นเข้าใจคนอื่นและเป็นที่ยอมรับของสังคมในที่สุด

แบทสัน (ประภาพร มั่นเจริญ. 2544: 3; อ้างอิงจาก Batson.3:1991) กล่าวว่า ความเห็นอกเห็นใจนั้นเป็นหัวใจสำคัญที่ก่อให้เกิดความเอื้อเฟื้อและการช่วยเหลือผู้อื่นซึ่งเป็นแหล่งพลังให้เกิดการกระทำที่เป็นประโยชน์

สมิท (วลัยรัตน์ วรรณโพธิ์. 2545: 8; อ้างอิงจาก Smith, N.d.: 2002) กล่าวว่า Empathy จัดเป็นทักษะทางสังคมในการที่สร้างและรักษาความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน มีการเอาใจเขามาใส่ใจเรา เข้าใจความรู้สึกและความต้องการของคนอื่น รวมถึงความสามารถในการทำนายว่าแต่ละคนคิด รู้สึก

พูดเกี่ยวกับตัวเองหรือผู้อื่นอย่างไรเปรียบเหมือนสัมผัสที่ 6 ที่มีแนวโน้มจะรับรู้และคาดการณ์ถึงความรู้สึกตนเองและมีความเข้าใจจิตใจผู้อื่น 2 ประการ คือ (1) ความเข้าอกเข้าใจเป็นทักษะและสามารถเรียนรู้ได้ (2) เป็นส่วนจำเป็นต่อการสร้างสัมพันธ์ในการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

เทอดศักดิ์ เดชคง (2545: 41) ได้กล่าวว่า การที่เราจะเห็นใจและเข้าใจเพื่อนมนุษย์นั้นนอกจากจะใช้วัจนภาษาในการสื่อสารแล้ว ยังมีวัจนภาษาในการสื่อสารด้วย มันถูกใช้เพื่อประเมินความ “น่าเชื่อถือ” ของข่าวสารด้วย เมื่อใดก็ตามที่ข่าวสารทางคำพูดได้ขัดแย้งกับท่าทางที่แสดงออกก็ค่อนข้างเชื่อได้เลยว่าคำพูดนั้นต้องฟังหูไว้หู เพราะภาษาท่าทางแสดงออกมาโดยอัตโนมัติไม่อาจเสแสร้งได้ และคนที่เข้าใจผู้อื่นโดยผ่านการรับรู้ทางภาษาท่าทาง ย่อมตอบสนองต่อคนรอบๆ ข้างอย่างถูกต้อง

จากความสำคัญของความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นดังกล่าว จะเห็นได้ว่า ความเห็นอกเห็นใจเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างมากในการดำรงชีวิตเพราะจะทำให้เราเข้าใจความรู้สึก และความต้องการของผู้อื่นได้ จึงทำให้อยู่ร่วมกับผู้อื่น คอยช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้อย่างสงบสุข

1.3 แนวคิด ทฤษฎีและองค์ประกอบของความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

จากการศึกษาค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นพบว่า มีทฤษฎีที่กล่าวถึงความเห็นอกเห็นใจ (Empathy) ดังนี้

1.3.1 โกลแมน (Goleman, 1998: 27) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นว่าเป็นการตระหนักรู้ถึงความรู้สึกความต้องการและความห่วงใยผู้อื่น ซึ่งโกลแมนใช้คำว่า Empathy ซึ่งประกอบไปด้วยองค์ประกอบต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. การเข้าใจผู้อื่น (Understanding others) คือ การเข้าใจถึงความรู้สึกมุมมอง และข้อวิตกกังวลของผู้อื่น รวมทั้งเป็นการรู้สึกเข้าใจว่าผู้อื่นมีความต้องการอะไร อย่างไร ในสถานการณ์ที่แตกต่างกัน

2. การรู้จักส่งเสริมผู้อื่น (Developing others) คือ การที่เราารู้สึกถึงสิ่งที่ไม่ดีไม่ถูกต้องและข้อควรปรับปรุงของผู้อื่นรวมทั้งการมีความรู้สึกต้องการสนับสนุนส่งเสริมความรู้และความสามารถของผู้อื่นให้พัฒนาสูงขึ้น โดยไม่สนใจถึงข้อบกพร่องต่าง ๆ ของบุคคลเหล่านั้น

3. มีจิตใจใฝ่บริการช่วยเหลือ (Service Orientation) คือ การที่เราสามารถรับรู้คาดการณ์คาดคะเนความต้องการของผู้อื่นได้ว่ามีความต้องการอะไร อย่างไร รวมทั้งเป็นการที่เราารู้สึกว่าต้องการตอบสนองในความต้องการเหล่านั้น โดยมีความต้องการที่จะทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นโดยไม่คาดหวังผลตอบแทนอย่างใด

4. การรู้จักให้โอกาสผู้อื่น (Leveraging diversity) คือ การมีความรู้สึกเห็นอกเห็นใจผู้ที่ด้อยโอกาสกว่าเรา และมีความรู้ ความเข้าใจในสิ่งที่เขาเป็นหรือกระทำโดยเข้าใจว่าเป็นสิ่งที่ทุกคน

แตกต่างกันรวมทั้งเป็นการที่มีความรู้สึกว่าการให้โอกาสบุคคลที่ด้อยโอกาสได้เป็นหรือกระทำในสิ่งที่ทัดเทียมผู้อื่นได้

5. การตระหนักถึงความคิดเห็นของกลุ่ม (Political awareness) คือ การเข้าใจความคิดเห็นของกลุ่ม อารมณ์ของกลุ่มในสถานการณ์ต่าง ๆ รวมทั้งเป็นการเข้าใจและทราบถึงความสัมพันธ์ของคนในกลุ่มว่าเป็นอย่างไรในสถานการณ์ที่แตกต่างกัน

1.3.2 แนวคิดความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของปีเตอร์ ลาสเตอร์ (Peter Lauster)

ปีเตอร์ ลาสเตอร์ (1978: 115) ได้กล่าวถึง แนวคิดเกี่ยวกับความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นว่า คำพูดในลักษณะ “ฉันเสียใจจริงๆ” “ฉันเข้าใจดี” หรือ “ฉันก็เคยเหมือนกัน” แสดงถึงความรู้สึกร่วมกับผู้อื่น ทุกคนมีระดับความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นในระดับใดระดับหนึ่ง ความสามารถนี้ไม่ได้มีมาแต่กำเนิด แต่พัฒนาจากประสบการณ์ตอนเด็ก การศึกษาและประสบการณ์ สำหรับนักจิตวิทยาแล้วความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น คือ ความสามารถรับรู้ถึงความรู้สึกนึกคิดอารมณ์ของผู้อื่น โดยอาศัยประสบการณ์ที่เหมือนกันของตนเอง มาคาดคะเนอารมณ์พฤติกรรมของผู้อื่น โดยที่จะต้องพาตัวเองเข้าไปอยู่ในสถานการณ์นั้นๆ เพื่อให้รับรู้อารมณ์ ความรู้สึก วิตกกังวล และสังเกต คาดเดาว่าเขาน่าจะแสดงออกอย่างไร สีหน้า ท่าทาง หน้าแดง หรือสิ้น เมื่ออยู่ในเหตุการณ์นั้นๆ คงอาจจะต้องหาคนที่แสดงท่าทางเช่นนั้นด้วย คิดว่าผู้อื่นกำลังวิตกกังวลเช่นเราหรือไม่ จะทำให้เรานั้นสามารถหาข้อสรุปได้ถูกต้อง ซึ่งเราสามารถพัฒนาความสามารถตัดสินคนจากลักษณะท่าทาง โดยเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ผ่านมาสะสมเพิ่มอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นหากจะพัฒนาความสามารถนี้ คุณต้องพบปะผู้คนให้มากและสังเกตพวกเขาอย่างใกล้ชิด ดูการแสดงสีหน้า ท่าทาง ลักษณะการพูดจา ลักษณะทางกายภาพของเขา เปิดหูเปิดตารับรู้ถึงสัญญาณที่เขาแสดงออกมาให้เห็น แล้วคุณจะทำอย่างไร พัฒนาประสาทรับรู้ให้แม่นยำ แยกแยะความแตกต่างแม้เล็กน้อยได้ ลองศึกษาคนที่ให้สัมภาษณ์ทางโทรทัศน์ว่าเขาแสดงออกอย่างไรให้ดูดีแล้วผลที่ได้เป็นแง่ดีหรือกลางๆ สังเกตเห็นความกังวลใจ ความไม่มั่นใจบ้างไหม เช่น การเคลื่อนไหวมือโดยไม่จำเป็น เกาศีรษะ ลูบคาง เคาะนิ้ว การใช้คำ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้คุณสรุปภาพออกมาว่าคุณควรเชื่อหรือทำเช่นไร การมองคนจากลักษณะท่าทางนี้มีหลุมพรางที่ก่อให้เกิดความผิดพลาดอยู่มาก เช่น ความชอบหรือไม่ชอบ ใครอยู่ก่อนแล้ว ก่อให้เกิดอคติได้ ลักษณะทางกายภาพก็เช่นกัน ก็ก่อให้เกิดอคติ เช่น มักคิดว่าผู้หญิงสวยมักจะโง่ หน้าผากสูงจะฉลาด เป็นต้น สิ่งเหล่านี้อาจนำไปสู่ข้อสรุปที่ผิดพลาดได้

ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นถือว่าเป็นความไม่เห็นแก่ตัวโดยสมบูรณ์ ซึ่งกระทำสิ่งเหล่านี้จะทำให้เราเกิดความเห็นใจ เข้าใจ ร่วมรู้สึกกับบุคคลนั้นๆ และพยายามอยากจะทำเพื่อช่วยเหลือให้ผู้อื่นพ้นทุกข์อีกด้วย ซึ่งก่อให้เกิดพฤติกรรมเอื้อเฟื้อตามมา ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ไม่ค่อยเกี่ยวกับความเฉลียวฉลาดนัก จะเห็นได้ว่า คนฉลาดมากๆ บางครั้งก็ไม่ค่อยเห็นใจผู้อื่น เพราะคิดหาเหตุผลตรรกะ

ต่างๆ ไม่ค่อยรับรู้อารมณ์ ความรู้สึก แม้ของตนและของผู้อื่น ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นสำคัญอย่างยิ่งในการสนทนา หากเราพูดคุยกับคนที่เกิดมีความเห็นไม่เหมือนกับเรา เราก็คิดว่าทำไมเป็นเช่นนั้น ประสพการณ์หรือเหตุการณ์อะไรทำให้คู่สนทนาของเราคิดเช่นนั้น คนที่มองตัวเองเป็นหลักไมใครจะเข้าใจผู้อื่น ทำตัวเข้าทำนอง “สะเพร่า ซุ่มซำมไม่เข้าเรื่อง” ไม่คิดว่าหากเป็นตนเองแล้วจะเป็นอย่างไร พยายามที่จะไม่เข้าใจความคิด ความรู้สึกของผู้อื่นที่แตกต่างจากตัวเองทำตัวก้าวร้าว

1.3.3 แนวคิดความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของแบทสัน (Batson)

C. Daniel Batson และคณะ (ประภาพร มั่นเจริญ . 2544: 18; อ้างอิงจาก Schroeder; et al.1995: 74-77) ได้เสนอแนวคิดของรูปแบบความเห็นอกเห็นใจในการเอื้อเพื่อต่อกรให้ความช่วยเหลือ (The Empathy-Altruism Model) โดยได้รับรู้ว่าการให้ความช่วยเหลือส่วนมากแล้วจะถูกจูงใจเพื่อตนเอง แต่ Batson ได้แย้งว่าการเอื้อเพื่อโดยแท้จริงยังคงมีอยู่และให้นิยามการเอื้อเพื่อในสภาพแรงจูงใจโดยมีเป้าหมายสูงสุด เพื่อเพิ่มความสุกให้กับผู้อื่น Batson เสนอว่า กลไกเบื้องต้นของรูปแบบความเห็นอกเห็นใจ (Empathy) คือ การมีปฏิกริยาทางอารมณ์ต่อปัญหาของบุคคลอื่น ทั้งความเสียใจหรือความทุกข์ใจ ในบางสถานการณ์เผยให้เห็นความแตกต่างของอารมณ์ ความเห็นอกเห็นใจ (Empathy)หรือ ความห่วงใยเอื้ออาทร (empathic concern) คือการตอบสนองทางอารมณ์โดยคำนึงถึงบุคคลอื่น อย่างไรก็ตาม ความเสียใจ ความทุกข์ใจ ทำให้เกิดความต้องการส่วนตัวที่จะลดความทุกข์นั้นด้วยตัวของตัวเอง Batson เสนอแนะว่าความห่วงใยเอื้ออาทรก่อให้เกิดแรงจูงใจในการเอื้อเพื่อที่จะลดความทุกข์ของผู้อื่น

1.3.4 ทฤษฎีพัฒนาการความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของ ฮอฟแมน (Hoffman)

ทฤษฎีพัฒนาการความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของ ฮอฟแมน (Hoffman) (ประภาพร แซ่เตียว. 2541: 11; อ้างอิงจาก Schroeder; et al. 1995: 115) ได้อธิบายพัฒนาการของการรับรู้ความรู้สึกตลอดจนได้เขียนลำดับความเห็นอกเห็นใจไว้ดังนี้

ขั้นที่ 1 Global empathy เป็นพัฒนาการความเห็นอกเห็นใจในขั้นแรก ซึ่งเกิดช่วงวัยทารกระยะนี้เป็นระยะที่เด็กจะแสดงพฤติกรรมความเห็นอกเห็นใจจากการที่เห็นบุคคลอื่น ไม่ว่าจะบุคคลนั้นจะเป็นใครดั่งนั้นเด็กในระยะนี้จะแสดงความรู้สึกเหมือนกับเหตุการณ์นั้นเกิดขึ้นกับตนจริง เช่น เด็กหญิงอายุ 11 เดือน เห็นเด็กคนหนึ่งหกล้มร้องไห้ เด็กจะแสดงเหมือนกับว่าจะร้องไห้เสียเอง โดยกระทำหน้าเศร้าเอานิ้วหัวแม่มือใส่ปากแล้วเอาหน้าซุกกับตัวของแม่ เหมือนกับตัวของเด็กหกล้มเจ็บเอง ดั่งนั้นในระยะนี้จะแสดงความเห็นอกเห็นใจกับคนอื่นได้เหมือนเหตุการณ์นั้นเกิดขึ้นกับตัวเด็กเองทั้งๆ ที่เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับบุคคลอื่น

ขั้นที่ 2 Egocentric empathy เป็นระยะที่สามารถรับรู้ความรู้สึกกับผู้อื่นได้ แต่ยังยึดตนเป็นจุดศูนย์กลางอยู่เกิดในเด็กอายุมากกว่า 1 ปี ระยะนี้เป็นระยะที่ Piaget เชื่อว่าเด็กมี

ความสามารถเข้าใจความคงที่ของวัตถุ (Object Permanence) ซึ่งจะทำให้เด็กตระหนักว่า เด็กเป็นบุคคลหนึ่งที่แยกจากบุคคลอื่น ทั้งทางด้านร่างกาย ภาพพจน์ของตนเอง และภาพพจน์ของคนอื่น เด็กระยะนี้จะเริ่มรู้สึกว่าคุณอื่นรู้สึกเจ็บไม่ใช่ตนรู้สึกเจ็บ แต่อย่างไรก็ตาม เด็กระยะนี้ยังสับสนเกี่ยวกับความเข้าใจสภาวะภายในของบุคคลอื่นและของตนเองอยู่ โดยเด็กรู้ว่าคนอื่นอยู่ในสภาวะไม่สบายใจไม่ใช่ตัวเด็กเองอยู่ในสภาวะไม่สบายใจ แต่เด็กยังไม่รู้สภาวะภายในของบุคคลความรู้สึกที่เกิดขึ้นกับคนอื่นเหมือนของตนเอง เช่น เด็กอายุ 18 เดือนแลดูเศร้าหมองเมื่อเขาเห็นเพื่อนของตนกำลังเริ่มร้องไห้ และเด็กชายคนนี้พยายามนำมารดาของเขา เข้าไปปลอบเด็กที่กำลังร้องไห้ ทั้งๆ ที่แม่ของเด็กที่กำลังร้องไห้ก็อยู่ที่นั่น พฤติกรรมนี้ชี้ให้เห็นว่า เด็กยังสับสนเกี่ยวกับสภาวะภายในของบุคคลอื่นและแสดงให้เห็นว่าเด็กในระยะนี้ไม่ได้ยึดตนเองเป็นจุดศูนย์กลางสมบูรณ์ทีเดียว เพราะเด็กยังสามารถแสดงความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นได้

ขั้นที่ 3 Empathy for another's feeling ระยะนี้อยู่ในช่วงอายุ 2-3 ปี เป็นระยะที่เด็กเริ่มมีความสามารถในการสวมบทบาท (Role-taking ability) เด็กระยะนี้เริ่มตระหนักว่า ความรู้สึกของบุคคลอื่นจะแตกต่างจากความรู้สึกของตน ซึ่งอยู่บนพื้นฐานของความต้องการและแปลเหตุการณ์ต่างๆ ในแต่ละบุคคล อันเป็นผลทำให้เด็กแต่ละคนมีการตอบสนองต่ออารมณ์และความรู้สึกของผู้อื่นแตกต่างกัน โดยบางคนมีความรู้สึกเศร้ามากเมื่อมีผู้ร้องไห้มาก แต่บางคนมีความรู้สึกในเหตุการณ์เดียวกันน้อย และเมื่อเด็กมีพัฒนาการทางพุทธิปัญญาและภาษามากขึ้น เด็กวัยนี้มีความสามารถในการเข้าใจที่ซับซ้อนมากขึ้น เช่น ความเศร้าจากการสูญเสีย ความผิดหวังจากการกระทำ ความรู้สึกที่ตนเองไม่ได้รับการเอาใจใส่ เมื่อต้องการความช่วยเหลือ การสูญเสียความภาคภูมิใจในตัวของตัวเอง ในตอนปลายของระยะนี้เด็กสามารถถูกกระตุ้นให้เกิดความเห็นอกเห็นใจได้ จากการได้ยินข้อมูลเกี่ยวกับความรู้สึกของผู้อื่น แม้ว่าบุคคลนั้นจะไม่ปรากฏตัวอยู่ในที่นั้น

ขั้นที่ 4 Empathy for another's life condition ระยะนี้จะเริ่มเกิดขึ้นในช่วงวัยเด็กตอนปลายเป็นต้นไป เป็นการเกิดความเห็นอกเห็นใจในเงื่อนไขชีวิตของบุคคล เนื่องจากเด็กวัยนี้จะเริ่มเกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตนเอง และบุคคลอื่นว่ามีความแตกต่างกัน เด็กเริ่มรู้ว่าแต่ละบุคคลมีความรู้สึกต่างๆ เช่น ความเศร้า ความไม่ภูมิใจตนเอง ไม่ได้มาจากสภาวะอารมณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันเท่านั้น แต่เป็นเพราะสิ่งที่บุคคลได้พบหรือผ่านไปในอดีตด้วย เด็กจะมีการรับรู้ความรู้สึกหรือความเห็นอกเห็นใจบุคคลอื่นมาก ถ้าพบว่าบุคคลนั้นมีประวัติหรือประสบการณ์ที่น่าสงสารมาตั้งแต่อดีต ไม่ใช่เกิดขึ้นเพียงปัจจุบัน ดังนั้นความรู้สึกของเด็กระยะนี้ จะเกิดขึ้นมากขึ้นเพียงใดขึ้นกับการรับรู้ เด็กจะมีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสังคมมากขึ้น เด็กจะเริ่มเข้าใจกลุ่มสังคม เช่น กลุ่มด้อยโอกาสหรือชนชั้นต่างๆ ซึ่งความรู้สึกของการเห็นอกเห็นใจจะเป็นแรงจูงใจพื้นฐานที่ทำให้เด็กเริ่มจะเสียสละบางอย่างของตน

ความเห็นอกเห็นใจนี้เป็นเสมือนแรงจูงใจทางจริยธรรม เมื่อรวมกับความคิดถึงหลักแห่งความเป็นธรรม (Justice-principle thinking) แล้ว จะก่อให้เกิดบรรทัดฐานของการคิดคำนึง (Hot cognition) และบรรทัดฐานของการคิดคำนึงนี้เป็นเสมือนการสำนึกหรือการเตือนภายในความคิดของบุคคลเอง ให้ระลึกการกระทำของตนเองต่อบุคคลอื่น ซึ่ง Hoffman เชื่อว่าอารมณ์ความเห็นอกเห็นใจและบรรทัดฐานของการคิดคำนึงนี้ จะเป็นตัวผลักดันที่ทำให้บุคคลมีความร่วมรู้สึกในความทุกข์ (Sympathetic distress) ของบุคคลอื่น และพยายามดับทุกข์ให้กับผู้อื่น ซึ่งลักษณะเช่นนี้จะทำให้บุคคลเกิดพฤติกรรมเอื้อเฟื้อต่อผู้อื่นนั่นเอง

1.3.5 วลัยรัตน์ วรรณโพธิ์ (2545: 17) ได้สรุปว่าผู้ที่มีความสามารถในความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นควรมีลักษณะต่างๆ ดังนี้

1. สามารถเข้าใจอารมณ์และความรู้สึก และการแสดงออกของผู้อื่นโดยสามารถเดาความรู้สึกของผู้อื่นจากการแสดงทางสีหน้าได้ว่าผู้อื่นมีสีหน้าอย่างไร เข้ารู้สึกอย่างไร พยายามแปลความหมายทั้งสีหน้าท่าทางคนรอบข้าง

2. มีความสามารถเอาใจเขามาใส่ใจเรา และสามารถคาดเดาความรู้สึกของผู้อื่น โดยสมมติว่าเราอยู่ในสถานการณ์นั้นด้วย เพื่อเข้าใจ รับรู้ และสามารถตอบสนองได้อย่างถูกต้องเป็นความพยายามรวบรวมประสบการณ์ และความรู้สึกของตนเองในขณะที่เข้าไปอยู่ในสถานการณ์ของคนอื่น

3. สามารถตอบสนองได้สอดคล้องกับสถานการณ์ พฤติกรรมหรือการกระทำของผู้อื่นโดยใช้ภาษาท่าทาง และภาษาพูดที่เป็นไปในทิศทางที่เอื้ออำนวย บ่งบอกถึงความเข้าใจและเห็นใจผู้อื่นได้ถูกต้อง

จากแนวคิด ทฤษฎีและองค์ประกอบของความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การเข้าใจตระหนักถึงอารมณ์ผู้อื่น เอาใจเขามาใส่ใจเรา สามารถคาดเดาหรือคาดคะเนความต้องการของผู้อื่นในสถานการณ์ต่างๆ ได้ จะเป็นพื้นฐานให้มนุษย์สามารถพัฒนาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุข

1.4 แนวทางการเสริมสร้าง พัฒนาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

นันทนา วงษ์อินทร์ (2543: 144) การพัฒนาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ควรมีแนวทางฝึกปฏิบัติ ดังนี้

1. ให้ความสนใจในการแสดงออกของผู้อื่น โดยการสังเกตสีหน้า แววตา ท่าทาง การพูด ถ้อยคำ น้ำเสียง ตลอดจนการแสดงออกอื่นๆ ฝึกสังเกตบ่อยๆ จะเห็นอารมณ์ของเขาจากสิ่งต่างๆ เราสังเกตเฉพาะสีหน้า แววตา จะสังเกตได้ง่ายกว่าจุดอื่น

2. การอ่านอารมณ์ความรู้สึกของเขาจากสิ่งที่สังเกตเห็น ว่าเขากำลังมีอารมณ์ ความรู้สึกใด ตรวจสอบโดยการถามความรู้สึกเขา แต่จะตรวจสอบต้องทำในสภาพเหมาะสม มิฉะนั้นอาจเป็นการทำลายความรู้สึกกันได้ ถ้าเราได้ฝึกการให้ความสนใจและการสังเกตบ่อยๆ จะมีความชำนาญในการรับรู้อารมณ์ ความรู้สึกและการอ่านความรู้สึกของบุคคลมากขึ้น

3. ทำความเข้าใจอารมณ์ ความรู้สึกของบุคคลตามสภาพที่เขาเผชิญอยู่หรือที่เรียกกันทั่วไปคือ เอาใจเขามาใส่ใจเรา ถึงแม้จะไม่ถูกต้องทุกประการแต่ก็จะมีคุณค่าคล้ายคลึงหรือใกล้เคียงกันบ้าง

4. แสดงการตอบสนองของอารมณ์ ความรู้สึกของผู้อื่นที่เป็นการแสดงว่าเข้าใจ เห็นใจกัน ทำให้เกิดอารมณ์ความรู้สึกที่ดีต่อกัน

เทอดศักดิ์ เดชคง (2545: 101) กล่าวว่าเราสามารถแบ่งวิธีการเรียนรู้เพื่อสร้างความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นได้ 2 วิธี คือ

1. การฝึกกระตุ้นประสาทผ่านคลาย (Vagus Tone) เพราะมีงานวิจัยที่พบว่าเด็กซึ่งเข้าใจผู้อื่น มักมีระบบประสาทอัตโนมัติแบบผ่านคลาย การฝึกหายใจเข้าท้องพอง หายใจออกท้องยุบ การฝึกโยคะ ชี่กง การฝึกร้องเพลงต่างๆ ก็สามารถกระตุ้นระบบประสาทผ่านคลายได้ ทั้งนี้จึงสามารถนำมาใช้ในการฝึกความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นได้ด้วย

2. การเรียนรู้พฤติกรรมและเหตุผล โดยเน้นพฤติกรรมที่เกี่ยวกับการช่วยเหลือ (helping) แบ่งปัน (sharing) และใส่ใจ (caring) นั่นก็คือกิจกรรมใดๆ ก็ตามที่สอนและทำให้เด็กซึมซับความอยากช่วยเหลือ ใส่ใจและแบ่งปันผู้อื่นก็จะกระตุ้นความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นได้ด้วย ตัวอย่างของกิจกรรมเหล่านี้ เช่น

- การช่วยเหลือเพื่อนทำรายงาน ช่วยเหลือพ่อแม่ล้างจาน ช่วยเหลือคนแก่ข้ามถนน
- การแบ่งปัน เช่น การทำบุญ การบริจาคต่างๆ การให้เพื่อนหยิบยืมหนังสือ
- การใส่ใจ ได้แก่ การสนใจความรู้สึกของผู้อื่น การอ่านสีหน้าเพื่อนแล้วแปล

ความหมายการเล่นเกมนับดี

ประสงค์ สังขะไชย (2545: 56) กล่าวว่า การฝึกฝนทักษะความเห็นอกเห็นใจนั้นประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. การอ่านอารมณ์และความรู้สึก คือ การรับรู้อารมณ์และความรู้สึกของผู้อื่น โดยรับรู้จากการสังเกตจากอารมณ์ และความรู้สึกที่แสดงออกมาทางสีหน้าท่าทาง หรือการใช้น้ำเสียงการพูด

2. การฝึกเอาใจเขามาใส่ใจเรา คือ การคาดเดาความรู้สึกของผู้อื่น โดยการลงมติว่าทำแล้วอยู่ในสถานการณ์นั้นด้วย เช่น เราสังเกตเห็นว่าสีหน้าเพื่อนไม่ค่อยสบายใจ เมื่อสอบถามทราบว่า

เพื่อนมีปัญหาถูกเจ้านายตำหนิว่าไม่มีความรับผิดชอบ ทำให้งานเกิดความเสียหายมาก ตรงจุดนี้เราอ่านความรู้สึกจากทางสีหน้า และลองคิดว่าถ้าเป็นเราถูกเจ้านายตำหนิแบบนี้เราจะมีความรู้สึกอย่างไร

3. การฝึกตอบสนองที่สอดคล้อง คือ การแสดงออกของเราที่เข้าใจอารมณ์และความรู้สึกของผู้อื่น ซึ่งการแสดงออกถึงความเข้าใจและเห็นใจนั้นอาจจะออกมาในรูปของคำพูดที่แสดงถึงความเห็นใจและให้กำลังใจ

กล่าวโดยสรุป ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น เป็นสิ่งที่ทุกคนสามารถฝึกฝนและพัฒนาได้อยู่เสมอ ซึ่งนักจิตวิทยา นักการศึกษาแต่ละคนจะมีวิธีการเสริมสร้างความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นที่คล้ายคลึงกัน คือ การฝึกการเข้าใจความรู้สึกและความต้องการของผู้อื่น รับรู้ความรู้สึกของผู้อื่นในสถานการณ์ที่เขากำลังเผชิญอยู่ และการอ่านอารมณ์ ความรู้สึกโดยทางสีหน้า แววตาของผู้อื่นด้วย

1.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นทั้งในและต่างประเทศ

วันเพ็ญ เกื้อหนุน (2531: 38-41) ศึกษาผลของบทบาทสมมติที่มีต่อความเห็นอกเห็นใจผู้ป่วย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้เป็นนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย กรุงเทพมหานคร ที่มีความเห็นอกเห็นใจผู้ป่วยในระดับต่ำจำนวน 24 คน สุ่มอย่างง่ายแยกกลุ่มเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 12 คน กลุ่มทดลองได้รับการสอนโดยใช้บทบาทสมมติ เรื่องความเห็นอกเห็นใจผู้ป่วย และกลุ่มควบคุมได้รับการสอนปกติ เรื่องความเห็นอกเห็นใจผู้ป่วย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสังเกตพฤติกรรมซึ่งประกอบด้วยพฤติกรรมด้วยภาษาถ้อยคำ และภาษาท่าทาง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การทดสอบค่ายู ผลการวิจัยปรากฏว่าภายหลังการทดลอง นักศึกษาได้รับการสอนโดยใช้บทบาทสมมติมีความเห็นอกเห็นใจผู้ป่วยสูงกว่านักศึกษาที่ได้รับการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

นาถสินี ศิลาวรรพ (2539: 40-43) ศึกษาผลการใช้สถานการณ์จำลองที่มีต่อเรื่องความเห็นอกเห็นใจผู้ป่วย กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2 ที่มีความเห็นอกเห็นใจผู้ป่วยต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทด์ที่ 25 ลงมา จำนวน 12 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างอย่างง่ายจากประชากรและได้รับการพัฒนาความเห็นอกเห็นใจผู้ป่วยโดยใช้สถานการณ์จำลอง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบประเมินความเห็นอกเห็นใจผู้ป่วยของนักศึกษาพยาบาลและแบบบันทึกความเห็นอกเห็นใจผู้ป่วย พบว่านักศึกษาพยาบาลมีความเห็นอกเห็นใจผู้ป่วยเพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หลังจากได้รับการใช้สถานการณ์จำลอง

เศรษฐกร มงคลจตุรงค์ (2546: 66-72) ศึกษาผลของการฝึกการแสดงออกที่เหมาะสมเพื่อพัฒนาความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ด้านความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสตรีวิทยา 2 กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนที่มีคะแนนความเฉลียวฉลาดทาง

อารมณ์ด้านความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นตั้งแต่ T45 ลงมา จำนวน 28 คน แล้วสุ่มอย่างง่ายเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 14 คน โดยกลุ่มทดลองได้เข้าร่วมการฝึกการแสดงออกที่เหมาะสมเพื่อพัฒนาความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ด้านความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นจำนวน 16 ครั้ง นักเรียนมีความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ด้านความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นสูงขึ้นหลังจากได้เข้าร่วมการฝึกการแสดงออกที่เหมาะสมเพื่อพัฒนาความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ด้านความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

แมคโดนัลด์ (อำพัน จารุทัศนางกูร. 2541: 38; อ้างอิงจาก Macdonald. 1977: 998) ได้ศึกษาเปรียบเทียบระดับความเห็นอกเห็นใจ (Level of Empathy) ระหว่างนักศึกษาพยาบาลชายและนักศึกษาหญิงโดยใช้แบบสำรวจความเห็นอกเห็นใจด้วยตนเองของฮอร์แกน (Hogan's Self - report Empathy Scale) ผลปรากฏว่า ระดับความเห็นอกเห็นใจในนักศึกษาพยาบาลหญิงสูงกว่าชายเล็กน้อย

กรีนเนอร์ (วิลาสลักษณ์ ชวัลลสี. 2543: 69; Greener. 1989) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะและความสามารถทางอารมณ์กับพฤติกรรมเอื้อสังคมของเด็กอายุ 8-12 ปี โดยในเบื้องต้นผู้วิจัยแบ่งเด็กออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีพฤติกรรมเอื้อสังคมสูง ปานกลาง และต่ำ โดยใช้เกณฑ์ที่ได้จากเด็กๆ กำหนดขึ้นเอง ผลการวิจัยปรากฏว่า เด็กที่มีพฤติกรรมเอื้อสังคมสูงจะมีคะแนนการเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น (empathy จากการรายงานของเด็กเอง) สูงกว่า มีอารมณ์ทางบวกสูงกว่า มีความแม่นยำในการตีความการแสดงอารมณ์ทางสีหน้าได้แม่นยำกว่า และมักจัดการกับอารมณ์ได้ดีกว่าเด็กที่มีการเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นต่ำกว่า นอกจากนี้เด็กที่มีพฤติกรรมเอื้อสังคมสูงจะได้รับการยอมรับจากเพื่อนมากกว่าด้วย และพบว่าเด็กหญิงได้คะแนนความสามารถทางอารมณ์ และพฤติกรรมเอื้อสังคมสูงกว่าเด็กชาย

ไอเซนเบิร์ก (เทอดศักดิ์ เดชคง. 2545: 101 อ้างอิงจาก Eisenberg. 1996) ได้พบว่า เด็กที่เห็นอกเห็นใจผู้อื่นนั้นมักมีความสามารถในการควบคุมตนเองได้ดี มีสังคมกับเพื่อนฝูงได้ดี ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่าเด็กที่เห็นใจ เข้าใจผู้อื่นก็จะทำในสิ่งที่คำนึงถึงผู้อื่นด้วย

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสัมพันธ์

2.1 ความหมายของกลุ่มสัมพันธ์

โอห์ลเซน (Ohlsen. 1970: 6-7) ได้ให้ความหมายของกิจกรรมกลุ่มไว้ 2 ประการ ดังนี้

1. กิจกรรมกลุ่มที่ผู้นำเป็นผู้ให้ข้อมูลรายละเอียดต่างๆ แก่สมาชิก หรือผู้นำการอภิปราย เพื่อให้สมาชิกได้บรรลุถึงความหมายต่างๆ ของกลุ่ม โดยปกติผู้นำกลุ่มแบบนี้จะให้ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษา อาชีพ และสังคม เพื่อส่งเสริมให้สมาชิกในกลุ่มนำข้อมูลเหล่านั้นมาอภิปรายเพื่อประโยชน์สำหรับตนเอง เช่น การปฐมนิเทศ การปัจฉิมนิเทศ หรือกิจกรรมต่างๆ ที่จัดในช่วง เป็นต้น ในการทำกิจกรรมกลุ่มแบบนี้ ครูจะเป็นผู้ดำเนินการวางแผนให้สมาชิก

2. กิจกรรมกลุ่มต่างๆ ที่สมาชิกเป็นผู้ดำเนินการจัดขึ้นเอง และได้วางแผนร่วมกัน เช่น กลุ่มอภิปรายในเรื่องต่างๆ ที่นักเรียนสนใจหรือกิจกรรมเสริมหลักสูตร เป็นต้น

บารนเดน (Barnden. 1981: 24) ได้ให้ความหมายของกิจกรรมกลุ่มไว้ หมายถึง องค์ประกอบต่างๆ ซึ่งกำหนดพฤติกรรม ทักษะคติของสมาชิกแต่ละคนและของกลุ่มโดยส่วนรวม องค์ประกอบเหล่านั้นประกอบด้วย ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสมาชิกในกลุ่ม

ทศพร มณีศรีขำ (2539: 21) ได้กล่าวถึง สิ่งที่เป็นพิเศษของกิจกรรมกลุ่ม คือ วิธีการศึกษา จะมีลักษณะเป็นการศึกษาจากประสบการณ์ และการปฏิบัติจริง โดยผู้ศึกษาจะเข้าไปมีส่วนร่วมในประสบการณ์การเรียนรู้และปฏิบัติงานจริงตามที่จัดขึ้น ซึ่งลักษณะดังกล่าว ทำให้ผู้ศึกษาได้ศึกษาด้วยความสนุกสนาน มีชีวิตชีวาและทำทลายความคิดความสามารถของแต่ละบุคคล รวมทั้งสมาชิกแต่ละคน ยังได้รับประสบการณ์การเรียนรู้อย่างกว้างขวางจากสมาชิกคนอื่นๆ ด้วย

พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา (2542: 3) ได้ให้ความหมายของกลุ่มไว้ว่า สำหรับความหมายของกลุ่มนั้นนักจิตวิทยาชาวอเมริกันชื่อ เคมป์ (Kemp) ให้ความหมายไว้ว่า กลุ่ม ประกอบด้วยบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปมารวมกันมีการพึ่งพาอาศัยและมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน มีผลประโยชน์ร่วมกัน มีความพึงพอใจ มีการยอมรับและเคารพในความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มีความรู้สึกที่ตนเองเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ซึ่งนักจิตวิทยาอีกท่านชื่อ กัลลี (Gully) ให้ความหมายสอดคล้องกันและยังเห็นว่ากลุ่มมีความหมายลึกซึ้งมากกว่าการที่บุคคลมาร่วมกิจกรรมเท่านั้น แต่กลุ่มจะต้องประกอบด้วยคุณลักษณะ 3 ประการ คือ

1. สมาชิกจะต้องมีวัตถุประสงค์ร่วมกันและวัตถุประสงค์นั้นจะต้องสนองความต้องการของสมาชิกแต่ละคน
2. ผลงานที่เกิดขึ้นจะต้องมาจากความร่วมมือของสมาชิกทุกคนในกลุ่ม
3. มีการสื่อสารทางวาจาหรือมีความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกโดยวิธีใดวิธีหนึ่งก็ได้

ชอลัดดา ขวัญเมือง (2542: 221 – 222) กล่าวว่า เป็นกระบวนการจัดกิจกรรมให้บุคคลได้ปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันมีการศึกษาพฤติกรรมของตนเอง ของผู้อื่นและของกลุ่ม จากการทำงานร่วมกัน จนเกิดการเรียนรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการสร้างสัมพันธภาพและประสิทธิภาพในการทำงานร่วมกัน เพื่อจะได้นำไปใช้ในการพัฒนาตนเอง พัฒนากลุ่มต่อไป

อนงค์ วิเศษสุวรรณ (2544: 4) กล่าวว่า บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป มีปฏิสัมพันธ์กันแบบตัวต่อตัว แต่ละบุคคลตระหนักถึงการพึ่งพากันในการร่วมมือกันทำตามจุดมุ่งหมาย มีความรับผิดชอบร่วมกัน แต่ละบุคคลตระหนักถึงความรับผิดชอบในฐานะสมาชิกภาพของตนและสมาชิกคนอื่นๆ

ทิตินา แซมมณี (2545: 11) กล่าวว่า การทำงานเป็นกลุ่มหรือการทำงานเป็นทีมในที่นี้จึงหมายความว่า การที่บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปร่วมกันปฏิบัติงานอย่างใดอย่างหนึ่งโดยมีเป้าหมายร่วมกัน

และทุกคนในกลุ่มมีบทบาทในการช่วยดำเนินงานของกลุ่ม มีการติดต่อสื่อสารประสานงานและตัดสินใจร่วมกัน เพื่อให้งานบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย เพื่อประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม

สุวิทย์ มูลคำและอรทัย มูลคำ (2545: 124) กล่าวว่า เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้รับความรู้จากการลงมือร่วมกันปฏิบัติเป็นกลุ่ม กลุ่มมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของสมาชิกแต่ละคนและมีอิทธิพลต่อปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน

คมเพชร ฉัตรศุภกุล (2546: 25) กล่าวว่า ในการทำกิจกรรมกลุ่มอะไรก็ตามผู้ที่ทำหน้าที่รับผิดชอบต่อกกลุ่มจะต้องมีความต้องการให้งานกลุ่มสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ดังนั้นสมาชิกทั้งหลายจึงพยายามจะช่วยกลุ่มให้ดำเนินกิจกรรมไปด้วยความเรียบร้อย แต่อย่างไรก็ตามดังที่ทราบอยู่แล้วว่าบุคคลแต่ละคนจะมีลักษณะบางอย่างเป็นของตนเอง ลักษณะดังกล่าวแล้วอาจจะมีผลดีหรือผลเสียต่อกกลุ่มได้ เช่น บางคนเป็นคนที่มีความรู้กว้างขวาง เมื่อใครมีปัญหาอะไรในการทำงาน เขาจะสามารถตอบปัญหาให้สมาชิกได้เป็นอย่างดี ทำให้การทำงานนั้นไม่มีอุปสรรคต่อไป แต่สำหรับบุคคลอีกประเภทหนึ่งอาจจะได้พบกลุ่มว่าเป็นคนที่มีอารมณ์ร้อนและก้าวร้าว ดังนั้นการทำงานของเขาจึงเป็นไปในลักษณะรีบร้อน ถ้าสมาชิกคนใดทำงานช้า เขาจะไม่พอใจและแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวออกมาทันที จึงเป็นผลเสียต่อการทำงานกลุ่ม จะเห็นได้ว่าการทำงานของสมาชิกภายในกลุ่มนั้นจะสำเร็จหรือไม่ก็ตามขึ้นอยู่กับองค์ประกอบภายในกลุ่มมากมาย ถ้าเราเป็นผู้นำกลุ่มหรือสมาชิกกลุ่มเราสามารถจะช่วยกลุ่มได้ ถ้าเรารู้ถึงสิ่งที่เกิดขึ้นภายในกลุ่ม ตลอดจนสาเหตุของพฤติกรรมเหล่านั้น

กาญจนา ไชยพันธุ์ (2549: 3) กล่าวว่า การที่บุคคลมารวมกันเพื่อศึกษาประสบการณ์ โดยผู้ศึกษาจะต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในประสบการณ์การเรียนรู้ที่จัดขึ้น

จากความหมายของกิจกรรมกลุ่มที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า กลุ่มสัมพันธ์ หมายถึง กระบวนการที่บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปมีโอกาสรวมกันเป็นกลุ่ม มีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน โดยพร้อมใจกันในการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เพื่อสามารถที่จะดำเนินไปสู่ทิศทางหรือเป้าหมายที่วางไว้ร่วมกัน พร้อมทั้งทั้งถ้าจะรับผลที่เกิดขึ้นร่วมกัน ไม่ว่าจะผลนั้นจะออกมาในทางที่ดีหรือไม่ดีก็ตามแล้วแต่ สมาชิกทุกคนในกลุ่มก็พร้อมที่จะเผชิญและพร้อมที่จะแก้ปัญหาพร้อมกันได้

2.2 จุดมุ่งหมายของกลุ่มสัมพันธ์

บัทตัน (Button. 1974: 1-2) ได้กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่มเป็นสิ่งที่จัดขึ้นโดยมีจุดมุ่งหมายที่จะช่วยเหลือมนุษย์ให้เติบโตและพัฒนา โดยเฉพาะทักษะทางด้านสังคมและด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ดังนั้น การจัดกิจกรรมกลุ่มจึงเป็นการสร้างโอกาสให้มนุษย์ได้เรียนรู้เกี่ยวกับการติดต่อสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ในบรรยากาศที่ส่งเสริมซึ่งกันและกัน ผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มจะพยายามช่วยกลุ่มและช่วยบุคคลแต่ละคนเพื่อทำงานไปสู่จุดมุ่งหมาย

แทรกซ์เลอร์ และนอร์ธ (Traxler & North, 1975: 320) ได้กล่าวถึงกิจกรรมกลุ่มไว้ ดังนี้

1. เพื่อให้เกิดการศึกษาอบรมแก่บุคคลที่ยังไม่คุ้นเคยกับสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในมหาวิทยาลัย หรือโรงเรียน โดยการจัดการโครงการ เช่น ปฐมนิเทศนักเรียนใหม่ หรือนำไปจัดในรูปแบบของการแนะแนวได้ตลอดทั้งปี
2. เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ที่แตกต่างไปจากประสบการณ์ที่ได้รับในหลักสูตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการกิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการศึกษาเล่าเรียน การใช้ห้องสมุด การศึกษาในโอกาสต่างๆ ที่อยู่ในความสนใจของโรงเรียน
3. เพื่อเป็นรากฐานที่จะนำไปสู่การให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคล เพราะทำให้นักเรียนได้คุ้นเคยกับครูในขณะที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
4. เพื่อปรับตัว บำบัดรักษาและความเจริญของงามของกลุ่ม

คมเพชร ฉัตรศุกกุล (2546: 149-151) กล่าวถึง ความหมายของกิจกรรมกลุ่มไว้ ดังนี้

1. เพื่อสร้างความเข้าใจได้อย่างถูกต้อง โดยปกติคนทั่วไปอาจจะคิดว่าตนเองมีความเข้าใจในตนเอง ไม่จำเป็นต้องให้คนอื่นช่วยชี้แจงว่าตนเป็นอย่างไร ในทางจิตวิทยาแล้วมนุษย์ย่อมเข้าใจตนเอง แต่บางครั้งอาจจะไม่เข้าใจตนเองได้ดีเท่าที่ควร หรือบางครั้งก็เข้าใจตนเองผิดพลาดได้ ทั้งนี้ เพราะว่าแต่ละคนก็มีการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม โดยใช้กลวิธีการป้องกันตัวที่แตกต่างกันไป ด้วยเหตุนี้กิจกรรมกลุ่มจะช่วยเป็นกระจกเงาสะท้อนให้เห็นภาพของตนเองทุกๆ ด้าน
2. เพื่อสร้างความเข้าใจบุคคลอื่น มนุษย์มีความต้องการที่จะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่ง คือ ความเข้าใจในสมาชิกของกลุ่ม ความเข้าใจในบุคคลอื่นจะทำให้การยอมรับพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกมา ดังนั้น ในการทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกันของสมาชิกจะเปิดโอกาสให้สมาชิกเกิดการเรียนรู้ลักษณะต่างๆ ของแต่ละคนได้เป็นอย่างดี
3. เพื่อสร้างความร่วมมือในการทำงานร่วมกันของสมาชิก ซึ่งนอกจากจะอาศัย ความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ของสมาชิกแต่ละคนแล้ว สิ่งที่สำคัญและมีความหมายต่อความสำเร็จของกลุ่ม คือ ความร่วมมือ ซึ่งถ้าขาดความร่วมมือที่ดี จะทำให้การทำงานของกลุ่มไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ดังนั้น ในการทำกิจกรรมกลุ่มจึงมีจุดมุ่งหมายที่จะเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีให้กับสมาชิกในกลุ่ม ให้มีทักษะที่จำเป็นในการทำงานร่วมกับผู้อื่น

จากจุดมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่มที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า จุดมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อช่วยส่งเสริมให้บุคคลมีความเข้าใจในตนเองและบุคคลอื่นๆ พัฒนาตนเองไปในทางที่พึงประสงค์ ตลอดจนการเรียนรู้เพื่อการปรับตัวร่วมกันเพื่อให้เข้าสู่กลุ่มและพร้อมที่จะวางแผนทางร่วมกันเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กลุ่มได้วางไว้

2.3 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสัมพันธ์

ทฤษฎีที่เป็นพื้นฐานของ “กลุ่มสัมพันธ์” มีหลายทฤษฎี คาร์ทไรท์; และ แซนเดอร์; ซอร์; ฟอสท์. (ทีศนา แชมมณี. 2545: 6-9; อ้างอิงจาก Cartwright; & Zamder. 1968; Shaw. 1971; Foresyth. 1990) ได้กล่าวไว้ดังนี้

1. ทฤษฎีสนาม (Field Theory) ของเคิร์ต เลวิน (Kurt Lewin) ทฤษฎีนี้มีแนวคิดสำคัญสรุปได้ดังนี้ คือ

- 1.1 โครงสร้างของกลุ่มจะเกิดการรวมกลุ่มของบุคคล ที่มีลักษณะแตกต่างกัน
- 1.2 ในการรวมกลุ่มแต่ละครั้ง สมาชิกในกลุ่มจะมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันในรูปการกระทำ (Act) ความรู้สึก (Feel) และความคิด (Think)
- 1.3 องค์ประกอบต่างๆ ดังกล่าวไว้ในข้อ 1.2 มีผลต่อโครงสร้างของกลุ่ม ซึ่งจะมีลักษณะแตกต่างกันออกไปตามลักษณะของสมาชิกในกลุ่ม
- 1.4 สมาชิกในกลุ่มจะมีการปรับตัวเข้าหากันและพยายามช่วยกันทำงาน ซึ่งการที่บุคคลพยายามปรับตัว จะก่อให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (Coesion) และทำให้เกิดพลังหรือแรงผลักดันที่ทำให้กลุ่มสามารถดำเนินงานไปได้ด้วยดี

2. ทฤษฎีปฏิสัมพันธ์ (Interaction Theory) ของเบลล์ (Bales) โฮมาน (Hormans) และไวท์(Whyth) แนวคิดพื้นฐานของทฤษฎีนี้ คือ

- 2.1 ปฏิสัมพันธ์ของกลุ่มจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยการกระทำ กิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง
- 2.2 ปฏิสัมพันธ์ คือ
 - 2.2.1 ปฏิสัมพันธ์ทางร่างกาย (Physical Intercation)
 - 2.2.2 ปฏิสัมพันธ์ทางวาจา (Verbal Intercation)
 - 2.2.3 ปฏิสัมพันธ์ทางอารมณ์ จิตใจ (Emotional Intercation)
- 2.3 กิจกรรมต่างๆ ที่กระทำผ่านการมีปฏิสัมพันธ์นี้ จะก่อให้เกิดอารมณ์และความรู้สึก (Sentiment)

3. ทฤษฎีระบบ (System Theory) ทฤษฎีนี้มีแนวคิดสำคัญ คือ

- 3.1 กลุ่มมีโครงสร้างหรือระบบ ซึ่งประกอบด้วยการกำหนดบทบาทหน้าที่ของสมาชิกและการแสดงบทบาทสมมติ อันถือว่าการลงทุน (Input) ทำให้เกิดผลลัพธ์ (Output) อย่างใดอย่างหนึ่ง
- 3.2 การแสดงบทบาทหน้าที่ของสมาชิกกระทำได้โดยผ่านทางระบบสื่อสาร (Communication) ซึ่งเป็นเครื่องมือในการแสดงออก

4. ทฤษฎีสังคมมิติ (Sociometric Orientation) ของโมเรโน (Moreno) ทฤษฎีนี้มีแนวคิดสำคัญ ดังต่อไปนี้

4.1 ขอบเขตการกระทำของกลุ่มขึ้นอยู่กับความตัดสินใจของสมาชิกในกลุ่มในการเลือกรูปแบบและวิธีการที่จะปฏิสัมพันธ์ต่อกัน (Interpersonal choice)

4.2 เครื่องมือที่สามารถนำมาใช้ในการศึกษาความสัมพันธ์ได้ดี คือ การแสดงบทบาทสมมติ (Role playing) หรือ การใช้เครื่องมือวัดสังคมมิติ (Sociometric Test)

5. ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychoanalytic Orientation) ของซิกมันด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud) ทฤษฎีนี้มีแนวคิดสำคัญ คือ

5.1 เมื่อบุคคลอยู่รวมกันเป็นกลุ่มจะต้องอาศัยกระบวนการจูงใจ (Motivation process) ซึ่งอาจจะเป็นการให้รางวัล หรือการได้รับผลตอบแทนจากการทำงานในกลุ่ม

5.2 ในการรวมกลุ่ม บุคคลมีโอกาสดำเนินการอย่างเปิดเผยหรือพยายามป้องกันปิดบังตนเองด้วยวิธีต่างๆ (Defense mechanism) การช่วยให้บุคคลแสดงออกตามความเป็นจริง โดยใช้วิธีการบำบัดทางจิต (Therapy) สามารถช่วยให้กลุ่มเกิดความเข้าใจตนเองและผู้อื่นได้ดียิ่งขึ้น

6. ทฤษฎีจิตวิทยาทั่วไป (General Psychology) ทฤษฎีนี้มีแนวคิดว่าการใช้หลักจิตวิทยาต่างๆ เช่น จิตวิทยาการรับรู้ การเรียนรู้ ความเข้าใจ การให้แรงจูงใจ ฯลฯ สามารถช่วยให้เข้าใจพฤติกรรมของบุคคล

7. ทฤษฎีบุคลิกภาพของกลุ่ม (General Syntality Theory) ของแคทเทล (Cattell) ทฤษฎีนี้อาศัยหลักการจากทฤษฎีการเสริมแรง (Reinforcement Theory) คือ กฎแห่งผล (Law of Effect) เพื่ออธิบายพฤติกรรมกลุ่ม แนวคิดทฤษฎีนี้ประกอบด้วย

7.1 ลักษณะของกลุ่มโดยทั่วไป มีดังนี้

7.1.1 กลุ่มแต่ละกลุ่มมีสมาชิกซึ่งมีบุคลิกภาพเฉพาะตัว (Population traits) ได้แก่ สถิติปัญญา ทักษะสติ บุคลิกภาพ เป็นต้น

7.1.2 กลุ่มแต่ละกลุ่มมีบุคลิกเฉพาะกลุ่ม (Syntality traits หรือ Personality traits) ซึ่งเป็นผลจากสมาชิกกลุ่มที่มีลักษณะแตกต่างกันออกไป บุคลิกภาพของกลุ่ม ได้แก่ ความสามารถของกลุ่มที่มีอยู่ การกระทำสมาชิกร่วมกัน การตัดสินใจ รวมทั้งพฤติกรรมหรือการแสดงออกของสมาชิก เป็นต้น

7.1.3 กลุ่มแต่ละกลุ่มมีโครงสร้างภายในเฉพาะตน (Characteristic of Internal structure) ซึ่งหมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกและแบบแผน หรือลักษณะในการรวมกลุ่ม

7.2 พลังอันเกิดจากบุคลิกภาพของกลุ่ม (Dynamics of Syntality) หมายถึง การแสดงกิจกรรมหรือความร่วมมือของสมาชิกในกลุ่มเพื่อจุดมุ่งหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง การกระทำของสมาชิกมี 2 ลักษณะ คือ

7.2.1 ลักษณะที่ทำให้กลุ่มรวมกันได้ (Maintenance synergy) หมายถึง ลักษณะของความร่วมมือในการทำกิจกรรมของสมาชิกแต่ละกลุ่ม เพื่อให้ความสัมพันธ์ของสมาชิกเป็นไปได้อย่างราบรื่น และก่อให้เกิดความสามัคคี ร่วมแรงร่วมใจเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (Cohesion) ซึ่งทำให้กลุ่มไม่แตกแยก หรือสมาชิกถอนตัวออกจากกลุ่ม

7.2.2 ลักษณะที่ทำให้กลุ่มประสบผลสำเร็จ (Effective synergy) หมายถึง กิจกรรมที่สมาชิกกระทำเพื่อให้กลุ่มบรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

8. ทฤษฎีสัมพันธของกลุ่ม (A Theory of Achievement) ของ สโต๊กดิลล์ (Stodfill) ทฤษฎีนี้อธิบายว่า สัมฤทธิ์ผลของกลุ่มโดยทั่วไปมี 3 ด้าน คือ

8.1 การลงทุนของสมาชิก (Member input) เมื่อบุคคลรวมกลุ่มกัน ต่างคนต่างแสดงออกและมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น รวมทั้ง ความหวังการตอบสนองทางความคิดเห็นและความเข้าใจของตน ซึ่งการกระทำต่างๆ ของสมาชิกกลุ่มถือเป็นการลงทุนของสมาชิก

8.2 โครงสร้างและผลสัมฤทธิ์ของกลุ่ม

8.2.1 โครงสร้างอย่างเป็นทางการ (Formal structure) คือ สิ่งที่คาดหวังจากการมีปฏิสัมพันธ์ของสมาชิก เช่น การกำหนดตำแหน่งให้แก่สมาชิกแต่ละคนให้มีฐานะ (Status) และหน้าที่ (Functions) ตามที่ควรจะเป็น เพื่อให้สมาชิกกระทำและตอบสนองตามที่คาดหวังไว้และทำให้ผลของการทำงานเป็นจริงขึ้นมาได้

8.2.2 โครงสร้างเกี่ยวกับบทบาทของสมาชิก (Role structure) คือ โครงสร้างของกลุ่มที่เชื่อว่า จะมีอยู่ภายในตัวสมาชิกแต่ละคน สมาชิกแต่ละคนจะมีอิสระที่จะแสดงบทบาทของตนได้อย่างเต็มที่ บทบาทที่กล่าวถึง ได้แก่ ความรับผิดชอบ (Responsibility) และอำนาจ (Authority) การทำตามตำแหน่งและหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

8.2.3 ผลงานของกลุ่ม (Group outputs) หรือ สัมฤทธิ์ผลของกลุ่ม (Group Achievement) หมายถึง ผลที่ได้รับจากการลงทุนของสมาชิก ซึ่งได้แก่ การแสดงออก การปฏิสัมพันธ์ และการคาดหวังผล โดยผ่านการแสดงออกตามโครงสร้างและการกระทำของกลุ่มผลที่กลุ่มได้รับมี 3 ประการ คือ

8.2.3.1 ผลของการทำงาน (Productivity) ซึ่งเกิดจากความคาดหวังหรือจุดมุ่งหมาย และการกระทำเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมาย

8.2.3.2ขวัญกำลังใจของกลุ่ม (Group Morale) หากกลุ่มมีโครงสร้างและกระบวนการที่ดี ขวัญและกำลังใจของกลุ่มจะมีมากขึ้น

8.2.3.3 ความสามัคคีหรือการยึดเหนี่ยวเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (Cohesion) เป็นผลที่เกิดจากความพอใจของสมาชิกกลุ่มในการทำงานร่วมกันสัมฤทธิ์ผลของกลุ่มดังกล่าว เป็นผลที่เกิดจากการลงทุนของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่ม ซึ่งหมายถึง การแสดงออกของสมาชิกแต่ละคน การปฏิสัมพันธ์ของสมาชิก ความรับผิดชอบของสมาชิก การใช้อำนาจของผู้นำ บทบาทของสมาชิก ทั้งที่เป็นทางการและที่เป็นบทบาทเฉพาะตน การคิดและการตัดสินใจร่วมกันของสมาชิกกลุ่ม

9. ทฤษฎีพื้นฐานความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Fundamental interpersonal relations orientations) ทฤษฎีนี้อธิบายไว้ว่า สมาชิกในกลุ่มทุกคนมีความต้องการที่จะเชื่อมโยงความสัมพันธ์กับผู้อื่น ต้องการที่จะเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม (Inclusion) ต้องการที่จะได้รับการยอมรับนับถือ การยกย่องจากผู้อื่น นอกจากนั้นยังต้องการที่จะเป็นที่รักของบุคคลอื่น (Affection) และในขณะเดียวกันก็ต้องการที่จะมีอำนาจเหนือผู้อื่น ควบคุมผู้อื่น (Control) บุคคลแต่ละคนมีรูปแบบหรือลักษณะเฉพาะในการปฏิสัมพันธ์เชื่อมโยงและปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่น ซึ่งความสัมพันธ์นั้นอาจจะเป็นไปในลักษณะที่เข้ากัน (Compatibility) หรือเข้ากันไม่ได้ (Incompatibility) ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์และการปรับตัวของสมาชิกในกลุ่ม

ทฤษฎีต่างๆ ดังกล่าว ล้วนมีส่วนช่วยในวิทยาการกลุ่มสัมพันธ์พัฒนาขึ้นตามลำดับ การศึกษา “กลุ่ม” ในแง่กลศาสตร์ของกลุ่ม (Dynamics of group) ช่วยให้ได้ความรู้จำนวนมากตามมา เช่น เรื่องเกี่ยวกับธรรมชาติของกลุ่ม กระบวนการของกลุ่ม ผู้นำและสมาชิกกลุ่ม พฤติกรรมของกลุ่ม เป็นต้น ข้อความรู้ดังกล่าว ได้รับการนำไปใช้ประโยชน์อย่างกว้างขวางในวงการต่างๆ รวมทั้งวงการการศึกษาด้วย

2.4 ประเภทของกลุ่มสัมพันธ์

ทศพร มณีศรีขำ (2539: 24-30) กล่าวว่า กลุ่มมีการแบ่งหรือจำแนกออกได้หลายลักษณะหรือหลายประเภท ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การแบ่งกลุ่มตามลักษณะของความสัมพันธ์ แบ่งได้ 2 ประเภท คือ

1.1 กลุ่มปฐมภูมิ (Primary Group) เป็นกลุ่มขนาดเล็กที่มีสมาชิกพบปะกันอยู่เสมอ มีความรู้จักคุ้นเคยกันเป็นอย่างดี สมาชิกมีความสนใจร่วมกัน นอกจากนั้นอาจจะมีค่านิยมทัศนคติและความเชื่อคล้ายคลึงตามกัน บางครั้งอาจเรียกได้ว่าเป็นกลุ่มจิตวิทยา (Psychological Groups) เช่น กลุ่มเพื่อนร่วมงาน กลุ่มเพื่อนบ้าน กลุ่มวัยรุ่น เป็นต้น

1.2 กลุ่มทุติยภูมิ (Secondary Group) เป็นกลุ่มที่สมาชิกมีความสัมพันธ์กันน้อย ไม่สนิทสนมเหมือนกลุ่มปฐมภูมิ และรวมกันอยู่ได้เนื่องจากเป็นผลประโยชน์ เป็นเครื่องเหนี่ยวรั้ง

การติดต่อสัมพันธ์กันมักจะเป็นทางการ เป็นไปตามระเบียบกฎเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้ จำนวนสมาชิกก็มาก ด้วยสถานภาพที่แตกต่างกันออกไปบางครั้งอาจเรียกกลุ่มเหล่านี้ว่า กลุ่มสังคม (Social Group) เช่น กลุ่มร่วมอาชีพ สมาคมสมาพันธ์ต่างๆ หรือ สถาบันทางราชการประเภทต่างๆ

2. การแบ่งกลุ่มตามลักษณะของความสัมพันธ์ แบ่งได้ 3 ประเภท คือ

กลุ่มปฏิบัติงาน (Task Groups) เป็นกลุ่มที่สมาชิกมีภาระหน้าที่ต้องปฏิบัติงาน โดยที่งานชิ้นนั้นอาจจะต้องร่วมกันกระทำโดยบังเอิญก็ได้

กลุ่มพัฒนา (Growth Groups) เป็นกลุ่มที่สมาชิกส่วนมากสนใจในการเปลี่ยนแปลง ไม่ชอบสิ่งจำเจน่าเบื่อ ส่วนมากเป็นการเปลี่ยนแปลงภายในกลุ่มมากกว่าภายนอกและเป็นการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่คาดหวังจะดีขึ้น (Positive Groups)

กลุ่มมิตรภาพ (Friendship Groups) เป็นกลุ่มที่มีวัตถุประสงค์ที่จะตอบสนองความพึงพอใจของสมาชิก เช่น พากันไปเที่ยวเตร่สนุกสนาน จับกลุ่มตามความพอใจ จัดตั้งวงไพ่ เล่นกีฬา ร่วมกัน กลุ่มมิตรภาพมักจะเกิดขึ้นเองโดยความพอใจของสมาชิก ไม่มีใครบังคับให้กระทำจากภายนอกกลุ่ม กลุ่มประเภทนี้จึงทำการค้นคว้าวิจัยโดยการทดลองได้ยาก เพียงแต่สังเกตได้จากการติดตามดูเท่านั้น ไม่อาจบังคับกะเกณฑ์จากภายนอกได้ อย่างกรณีของสองประเภทแรก

พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา (2542: 7)

1. กลุ่มปฐมภูมิ (Primary Group) กลุ่มปฐมภูมินับเป็นส่วนสำคัญเบื้องต้นของการจัดระเบียบทางสังคม ลักษณะที่สำคัญของกลุ่มปฐมภูมิ คือ ความใกล้ชิดสนิทสนมระหว่างสมาชิก อีกสัมพันธ์ภาพที่มีคุณค่าและทัศนคติที่มีสมาชิกแสดงออกร่วมกัน ตลอดจนถึงค่านิยมที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์ที่สมาชิกมาทำร่วมกัน เช่น กลุ่มพี่น้องในวงศ์ญาติญาติเดียวกัน เป็นต้น

2. กลุ่มทุติยภูมิ (Secondary Group) หมายถึง กลุ่มต่างๆ ในสังคมที่ไม่มีลักษณะของกลุ่มปฐมภูมิ โดยทั่วไปกลุ่มทุติยภูมิจะมีลักษณะเป็นกลุ่มใหญ่จัดตั้งขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะมีการกำหนดหน้าที่มอบหมายความรับผิดชอบ และความสัมพันธ์อันเป็นที่คาดหวังของแต่ละบุคคลในกลุ่ม เช่น กลุ่มอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย เป็นต้น สัมพันธภาพของสมาชิกในกลุ่มทุติยภูมินี้ค่อนข้างจะมีลักษณะเป็นแบบทางการตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเป็นเหตุเป็นผล และปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกจะดำเนินไปตามสถานภาพของแต่ละบุคคลในกลุ่ม เช่น ตำแหน่งหน้าที่ เป็นต้น

พอไชท์ (อนงค์ วิเศษสุวรรณ. 2544: 110; อ้างอิงจาก Forsyth. 1999) กล่าวถึง การจัดประเภทของกลุ่มบำบัดไว้ 3 แบบ คือ

1. กลุ่มจิตบำบัด (Group psychotherapy) กลุ่มจิตบำบัดให้ได้ผลดีกับคนไข้ที่มีปัญหาสุขภาพจิต ผู้ที่มีปัญหาติดสารเสพติด โรคซึมเศร้า สุขนิสัยในการบริโภค และบุคลิกภาพแปรปรวน

2. กลุ่มพัฒนาบุคคล (Interpersonal learning group) กลุ่มแบบนี้ช่วยให้บุคคลเข้าใจตนเอง และปรับปรุงทักษะด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นๆ

3. กลุ่มช่วยตนเอง (Self - help Group) เป็นการรวมกลุ่มของบุคคลที่มีปัญหาคล้ายๆ กัน ช่วยกันให้กำลังใจและเรียนรู้ปัญหาของกันและกัน กลุ่มแบบนี้อาจเรียกว่า กลุ่มสนับสนุน (Support Group)

2.5 ขนาดของกลุ่มที่ใช้ในกลุ่มสัมพันธ์

อ็อตตาเวย์ (Ottaway. 1996: 7) กล่าวว่าไว้ว่า กลุ่มควรมีขนาดเล็ก เพราะจะช่วยให้สมาชิกมีโอกาสแสดงออกอย่างเป็นอิสระโดยทั่วถึงกัน ดังนั้นกลุ่มควรมีขนาดอย่างมากที่สุด 12 คน หรือถ้ามากกว่านั้น ไม่ควรเกิน 15 คน เพราะมีฉะนั้นแล้วจะทำให้แบบแผนพฤติกรรมผิดไปจากเดิม ขนาดของกลุ่มที่เหมาะสมที่สุดควรมีจำนวนสมาชิก 9-10 คนจึงจะทำให้การทำงานเกิดผลดีที่สุด

ทรม์และมิลเลอร์ (Deighton. 1971: 225; citing Trump; & Miller.n.d) มีความเห็นว่าสมาชิกของกลุ่มที่จัดกิจกรรมกลุ่มควรมีประมาณ 12-15 คน กลุ่มไม่ควรเล็กกว่า เพราะจะทำให้สิ้นเปลือง แต่ถ้าขนาดใหญ่ไปกว่านั้นก็ยังไม่เหมาะสม เพราะสมาชิกจะขาดโอกาสในการมีส่วนร่วมอย่างทั่วถึง

เทรปปาและไฟรด์ (จินดาพร แสงแก้ว. 2541: 36-37; อ้างอิงจาก Treppa; & Frike. 1972: 466-468) ได้ฝึกกิจกรรมกลุ่มกับกลุ่มทดลอง จำนวน 11 คน และกลุ่มควบคุมไม่ได้รับการฝึกเลย จำนวน 11 คนพบว่า กลุ่มที่ได้รับการฝึกกิจกรรมกลุ่มมีการเปลี่ยนแปลงความเข้าใจในตนเองในทางที่ดีขึ้น ในด้านความสามารถในการควบคุมตนเอง คุณค่าในการมีชีวิตอยู่ การนับถือตนเอง การยอมรับตนเอง และความเข้าใจในการเป็นมนุษย์ ความสามารถในการสร้างมนุษยสัมพันธ์และความคิดเกี่ยวกับตนในอุดมคติ

ชอร์ (Show. 1981: 4) กล่าวถึงขนาดของกลุ่มว่า กลุ่มย่อยควรมีสมาชิก 10 คน เป็นอย่างมาก แต่ถ้าจำนวนสมาชิก 30 คนขึ้นไปจะจัดเป็นกลุ่มใหญ่ ก็อาจจะแบ่งเป็นกลุ่มย่อยได้ จำนวนสมาชิกไม่เป็นปัญหาสำคัญ แต่องค์ประกอบอื่นๆ ซึ่งได้แก่ ความสัมพันธ์ของสมาชิกและความร่วมมือในการทำงานของสมาชิก จะมีความสำคัญต่อการทำงานของกลุ่มมากกว่า

อนงค์ วิเศษสุวรรณ (2544: 107) กล่าวถึง ขนาดกลุ่มที่พอเหมาะ คือ 4-6 คน กลุ่มขนาดนี้สมาชิก จะมีโอกาสแสดงความคิดเห็นได้ทั่วถึง การยอมรับ การสนับสนุนในกลุ่มทำให้ได้งาน แต่สำหรับเด็กที่ยังขาดทักษะด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และทักษะทางสังคม ควรจัดกลุ่ม 2-3 คน

ทิสนา แชมมณี (2545: 153) กล่าวว่า ขนาดของกลุ่มย่อยเป็นเท่าใดนั้น ขึ้นอยู่กับ ลักษณะและวัตถุประสงค์ของกิจกรรม เช่น กิจกรรมบางประเภทต้องการกลุ่มขนาดเล็ก บางกิจกรรมต้องการกลุ่มขนาดใหญ่ บางกิจกรรมยืดหยุ่นขนาดกลุ่มได้ กลุ่มขนาดเล็กมักประกอบด้วยสมาชิกประมาณ 2-5 คน ขนาดใหญ่ประมาณ แต่ขนาดที่เป็นที่นิยมกัน คือ 6-8 คน

เปรมใจ บุญประสพ (2545: 49) ได้ศึกษาผลของกิจกรรมกลุ่ม เพื่อพัฒนาความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ ด้านตระหนักรู้ตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบางกะปิ สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนมีความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ ด้านตระหนักรู้ตนเองสูงขึ้นหลังจากได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

กาญจนา ไชยพันธุ์ (2549: 18) กล่าวว่า จำนวนสมาชิกของกลุ่มเกี่ยวกับการทำงานหรือการเรียนการสอน สมาชิกที่เหมาะสมคือ 5-10 คน โดยครูควรเลือกให้เหมาะสมกับเนื้อหาและกิจกรรม โดยเฉพาะกลุ่มขนาดเล็กที่สมาชิกไม่เกิน 15 คน จะช่วยให้เกิดการเคลื่อนไหวได้ง่าย ถ้าสมาชิกมากเกินไป อาจมีผลต่อการแสดงความคิดเห็นและความต้องการได้ไม่ทั่วถึง สมาชิกจะไม่เกิดความสนใจและอาจออกไปจากกลุ่ม

จากข้อความที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า ขนาดของกลุ่มที่เหมาะสมในการทำกิจกรรมกลุ่มควรมีสมาชิกตั้งแต่ 6-8 คน และมากที่สุดไม่ควรเกิน 15 คน จึงจะเหมาะสมที่สุด เพราะถ้ามีสมาชิกมากเกินไปจะมีผลเสียต่อความสัมพันธ์และความร่วมมือในการทำงานของสมาชิก และจะใช้เวลาในการทำกิจกรรมกลุ่มครั้งละไม่เกิน 1 ชั่วโมง สัปดาห์ละ 2 ครั้ง

2.6 เวลาและจำนวนครั้งในการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์

ทรอทเซอร์ (ชูชัย สมิติไกร. 2527: 18-19; อ้างอิงมาจาก Trotzer. 1977: 57) ให้ความเห็นพอสรุปได้ว่า ในการกำหนดระยะเวลาและความถี่ของการเข้ากลุ่มนั้น หากจัดทำกับสถานศึกษาจำเป็นต้องพิจารณาถึงการจัดเวลาเรียนของสถานศึกษานั้นด้วย เช่น ในโรงเรียนส่วนมากจะจัดเวลาเป็นคาบๆ ละ 50 นาที เป็นต้น ซึ่งจะช่วยให้สามารถกำหนดได้ว่า ควรใช้เวลาในการเข้ากลุ่มนานเท่าใด สำหรับจำนวนครั้งในการเข้ากลุ่มไม่ต่ำกว่า 8 ครั้ง ถ้าหากมากกว่านี้ได้ก็ยิ่งเป็นการดี

แพทเทอร์สัน (กาญจนา ไชยพันธุ์. 2549: 19; อ้างอิงจาก Patterson. 1973: 105) กล่าวว่า การให้ทำกิจกรรมกลุ่ม ควรจัดสัปดาห์ละ 2 ครั้ง แต่ถ้าเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีน้อยอาจจะจัดสัปดาห์ละ 3 ครั้ง ช่วงเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสำหรับเด็กประถมศึกษาควรใช้เวลาไม่เกิน 1 ชั่วโมง เพราะเด็กอาจจะเกิดความเบื่อหน่ายได้

2.7 ขั้นตอนของกลุ่มสัมพันธ์

พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา (2542: 50-51) กล่าวถึง ขั้นตอนของพลวัตกลุ่มไว้ ดังนี้

1. ค้นหาปัญหา (Problem Identification) เป็นขั้นตอนแรกของการทำงาน คือ พยายามค้นหาว่า ปัญหาคืออะไร สาเหตุมาจากอะไร อาจใช้แบบฟอร์ม เพื่อช่วยในการค้นหาปัญหา
2. รวบรวมข้อมูล (Data gathering) สมาชิกในที่ทำงานร่วมกันเก็บและรวบรวมข้อมูล โดย พยายามหาข้อมูลที่เที่ยงตรงและแม่นยำมากที่สุด เพื่อที่จะได้ค้นพบถึงสาเหตุที่แท้จริงของปัญหา การเก็บรวบรวมข้อมูลอาจทำได้โดยการสัมภาษณ์ การใช้แบบสอบถามหรือการประชุมตามความเหมาะสมของหน่วยงาน

3. วิเคราะห์ข้อมูล (Diagnosis) หลังจากที่ได้ข้อมูลแล้ว ให้ทีมงานช่วยกันวินิจฉัยข้อมูล และสรุปตามความสำคัญ โดยอาจแบ่งปัญหาที่สามารถแก้ไขได้ ปัญหาที่ผู้อื่นหรือหน่วยงานอื่นควรแก้ไขปัญหาที่แก้ไขไม่ได้เลย หลังจากนั้นให้พยายามหาว่าปัญหาเหล่านั้น มีผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของทีมงานหรือไม่ อย่างไร

4. วางแผนงาน (Planning) ทีมงานร่วมแรงร่วมใจกันวางแผนเพื่อแก้ปัญหา มีการระดมความคิดในการวางแผน และการวางแผนต้องกระทำอย่างรัดกุม ในกรณีที่มีสมาชิกขาดทักษะในการวางแผนและแก้ไขปัญหาพร้อมกัน สมาชิกจำเป็นต้องได้รับการฝึกอบรม เพื่อเสริมสร้างทักษะและประสบการณ์ที่เกี่ยวกับการวางแผนโครงการและการทำงานเป็นทีม

5. การทำงาน (Implementing) เป็นขั้นตอนที่นำเอาแผนงานที่วางไว้ดำเนินการ ซึ่งหัวหน้าทีมงานควรจะเป็นผู้รับผิดชอบ เพราะถ้าหัวหน้าไม่รับผิดชอบต่อแผนงานที่วางไว้ แล้วสมาชิกอาจไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควร

6. การประเมินผล (Evaluating) หลังจากที่ได้ดำเนินการตามแผนงานที่วางไว้แล้ว หัวหน้าทีมมีหน้าที่ที่จะต้องติดตามและประเมินผลงานว่ามีปัญหาอะไรในการดำเนินการ ทีมงานได้ดำเนินการตามจุดประสงค์ที่วางไว้หรือไม่เพียงไร มีข้อใดที่ต้องปรับปรุงแก้ไขและหัวหน้าทีม ควรฝึกให้สมาชิกสามารถประเมินผลงานได้ด้วยตนเอง

ทิสนา แชมมณี (2545: 147) กล่าวถึง กระบวนการจัดกิจกรรมกลุ่ม ดังนี้

1. ขั้นนำ คือ การเตรียมความพร้อมในการเรียนให้แก่ผู้เรียน เช่น การทบทวนความรู้เดิมการสร้างบรรยากาศ ให้เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้ที่จะตามมา เป็นต้น
2. ขั้นกิจกรรม คือ การให้ผู้เรียนลงมือทำกิจกรรมที่เตรียมไว้เพื่อให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและรับผิดชอบในการเรียนของตน และเพื่อให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์ ที่จะสามารถนำมาวิเคราะห์อภิปรายให้เกิดการเรียนรู้ที่ชัดเจนขึ้นได้ในภายหลัง
3. ขั้นอภิปราย คือ การให้ผู้เรียนมีโอกาสแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความคิด ความรู้สึกและการเรียนที่เกิดขึ้น
4. ขั้นสรุปและนำไปใช้ เป็นขั้นตอนของการรวบรวมความคิดเห็นและข้อมูลต่างๆ จากขั้นกิจกรรมและอภิปรายมาประสานกัน จนได้ข้อสรุปที่ชัดเจน โดยกระตุ้นให้ผู้เรียนนำเอาการเรียนรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติหรือค่าที่ใช้จริงในชีวิตประจำวัน

คมเพชร ฉัตรศุภกุล (2546: 29) กล่าวถึง ระยะเวลาของการพัฒนาของกลุ่ม (Development alphas of group) จะต้องอาศัยเวลาในการพัฒนากลุ่มจึงจะเป็นกลุ่มที่สมบูรณ์ ซึ่งมักจะพบว่ากลุ่มจะต้องผ่านระยะต่างๆ ดังนี้

1. ระยะเวลาที่บุคคลแต่ละคนมีการแข่งขันและศูนย์กลางอยู่ที่ตนเอง (Individually centered, Competitive phase) เมื่อบุคคลได้มีโอกาสเข้าอยู่ร่วมกันโดยธรรมชาติ แล้วบุคคลจะต้องเห็นว่าตนเองมีความสำคัญ ยิ่งไม่รู้จักรักกันแล้วการที่จะยอมรับง่าย ๆ นั้นเป็นสิ่งลำบากทั้งๆ ที่อยากให้คนอื่นยอมรับตนเอง นอกจากนี้แล้วบุคคลแต่ละคน มักจะเริ่มมีการแข่งขันซึ่งกันและกัน บุคคลเหล่านี้ต้องการคนที่เก่งกว่าตนเองเท่านั้นมาเป็นผู้นำ และรับผิดชอบต่อเขาทั้งหลาย

2. ระยะเวลาของความขัดแย้งและความคับข้องใจ (Frustration and conflict phase) เมื่อสมาชิกเกิดการแข่งขัน และยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง จะมีผู้นำเอากลุ่มประเภทฝึกความไวในการรับรู้ (Sensitivity group หรือ T group) มาใช้ช่วยกลุ่มในการพัฒนาขึ้น โดยหวังว่าอาจจะทำให้บุคคลเข้าใจตนเองและผู้อื่น ถ้าหากผู้นำดังกล่าวไม่สามารถจะทำได้สำเร็จ สมาชิกเป็นปรปักษ์ต่อผู้นำและมองไปในแง่เป็นบุคคลที่ไม่มีความสามารถ ตาหนีในด้านความเลว แทนที่จะช่วยกันพัฒนาที่ดี อันจะทำให้ได้รับความสำเร็จในจุดมุ่งหมายของกลุ่ม ในระยะนี้สมาชิกจะรู้สึกขัดแย้งกันจะมีความคับข้องใจมาก

3. ระยะเวลาที่มีความสามัคคี (Group harmony phase) ความคิดที่สอดคล้องกันจะพัฒนาขึ้นในระยะนี้ แต่ในขณะที่เดียวกันก็จะมี ความพอใจและความสบายใจตามมาด้วยสมาชิกได้รับการสนับสนุน จะคอยหลีกเลี่ยงความขัดแย้งแต่ไม่ค่อยมีผลงาน เขาทั้งหลายจะป้องกันการกระตุ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งปฏิกิริยาด้านนิเสธ และนอกจากนี้จะมีการเก็บกอดความต้องการของตนเอง เพื่อให้กลุ่มได้รับความพึงพอใจ

4. ระยะเวลาที่มีผลงานและยึดกลุ่มเป็นศูนย์กลาง (Group centered, Productive phase) สมาชิกทั้งหลายยังคงแสดงให้เห็นถึงความเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่น แต่ไม่อยู่ในระดับที่เพิกเฉยต่อความขัดแย้ง ทั้งนี้เพื่อให้ได้รับความสำเร็จในเรื่องความสามัคคี สมาชิกจะเผชิญกับความขัดแย้งและเรียนรู้ในการที่จะแก้ไข แต่ละคนจะยอมรับผิดชอบ ร่วมมือในการแก้ไขปัญหาของกลุ่มและพัฒนาสัมพันธภาพในการทำงาน สมาชิกทั้งหลายได้พัฒนาความอดทนต่อบุคคลอื่นไม่ว่าจะเป็นเรื่องค่านิยมหรือพฤติกรรมก็ตาม ในที่สุดสมาชิกจะกลายเป็นผู้ที่ยึดกลุ่มเป็นศูนย์กลาง

จากลำดับขั้นตอนของกิจกรรมกลุ่มดังกล่าวข้างต้น พอสรุปได้ว่า ลำดับขั้นตอนของกิจกรรมกลุ่มนั้น จะประกอบไปด้วย ขั้นตอนมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความคุ้นเคย ขั้นปฏิบัติกิจกรรม ขั้นวิเคราะห์ประสบการณ์ ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการเพื่อนำไปใช้กับตนเอง และขั้นประเมินผล โดยให้สมาชิกร่วมกันประเมินผลการเรียนรู้ที่ตนเองได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมพร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะ

2.8 เทคนิคที่ใช้ในกลุ่มสัมพันธ์

ทิสนา แชมมณี (2545: 142) ได้กล่าวถึง การจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ โดยการสอนมีหลายวิธี ดังนี้

1. เกมส์ (Games) เป็นวิธีการวิธีหนึ่งซึ่งนำมาใช้ในการสอนกลุ่มสัมพันธ์ได้ดี โดยครูผู้สอนสร้างสถานการณ์และเกมการเล่นขึ้น แล้วให้ผู้เรียนลงเล่นด้วยตนเอง ภายใต้ออกตลกหรือกติกาย่างที่กำหนัดไว้ซึ่งผู้เรียนจะต้องตัดสินใจทำอย่างใดอย่างหนึ่ง อันจะมีผลในรูปของการแพ้ การชนะ วิธีการนี้จะช่วยให้ผู้เรียนฝึกการแก้ปัญหาและเอาชนะอุปสรรคต่างๆ ได้

2. บทบาทสมมติ (Role-play) วิธีการนี้เป็นสถานการณ์สมมติเช่นเดียวกับเกม แต่มีการกำหนดบทบาทของผู้เล่นในสถานการณ์ที่สมมติขึ้น แล้วให้นักเรียนสวมบทบาทนั้นและแสดงออกตามธรรมชาติ โดยอาศัยบุคลิกภาพ ประสบการณ์และความรู้สึกนึกคิดของตนเองเป็นหลัก ดังนั้นวิธีการนี้จึงมีส่วนช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสศึกษาวิเคราะห์ถึงความรู้สึก และพฤติกรรมของตนเองและผู้อื่น ซึ่งจะก่อให้เกิดความเข้าใจในตนเองและผู้อื่นอย่างลึกซึ้ง

3. กรณีตัวอย่าง (Case) เป็นการสอนอีกวิธีหนึ่ง ซึ่งใช้กรณีหรือเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นจริงนำมาดัดแปลง และใช้เป็นตัวอย่างในการผู้เรียนได้ศึกษาวิเคราะห์และอภิปรายร่วมกัน เพื่อสร้างความเข้าใจ และฝึกฝนหาทางแก้ไขปัญหาวิธีการนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้รู้จักคิดและพิจารณาข้อมูล ที่ตนเองได้รับมาอย่างถี่ถ้วน และการอภิปรายจะช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนข้อมูล ซึ่งกันและกัน รวมทั้งนำเอากรณีต่างๆ ซึ่งคล้ายกับชีวิตจริงมาใช้จะช่วยให้การเรียนรู้มีลักษณะใกล้เคียงกับความจริง ซึ่งมีส่วนทำให้การเรียนรู้มีความหมายสำหรับผู้เรียนมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นวิธีการที่ช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกฝน การเผชิญและการปัญหาโดยไม่ต้องรอให้พบกับปัญหาจริง

4. สถานการณ์จำลอง (Simulation) คือ การจำลองสถานการณ์จริงเพื่อให้ผู้เรียนได้ลงไปอยู่ในสถานการณ์นั้นและได้เรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นจริงในเรื่องนั้น วิธีการนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสทดลองแสดงพฤติกรรมต่างๆ ซึ่งในสถานการณ์จริง ผู้เรียนอาจไม่กล้าแสดงออก เพราะอาจเสี่ยงผลที่จะได้รับมากจนเกินไป

5. ละคร (Acting or dramatization) เป็นวิธีการที่ให้ผู้เรียนได้แสดงบทบาทตามบทที่เขียนหรือกำหนดไว้ โดยผู้แสดงจะต้องพยายามแสดงให้สมตามบทที่กำหนดไว้ โดยไม่นำเอาบุคลิกภาพและความรู้สึกนึกคิดของตนเองเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้อง อันจะทำให้เกิดผลเสียต่อการแสดงบทบาทนั้นๆ วิธีการนี้เป็นวิธีการที่ช่วยทำให้ผู้เรียนได้เรียนสภาวะ โดยการช่วยกันนำสภาวะมาแสดงให้เห็นชัด การที่ผู้เรียนได้มีโอกาสแสดงละครร่วมกัน จะช่วยฝึกให้ผู้เรียนเกิดความรับผิดชอบในการเรียนร่วมกันและได้ฝึกการทำงานร่วมกัน

6. การอภิปรายกลุ่มย่อย (Small group discussion) เป็นวิธีที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมในการแสดงออกและช่วยให้ผู้เรียนได้รับข้อมูลมากขึ้น การจัดกลุ่มย่อยต่างๆ กัน แล้วแต่วัตถุประสงค์ของผู้จัด เช่น การอภิปรายกลุ่มแบบระดมสมอง (Brain storming) การอภิปรายกลุ่มแบบฟิลลิป 66 (Philip 66) หรือกลุ่มหึ่ง (Buzz group) การอภิปรายกลุ่มแบบ เวียนรอบวง (Circular response) และการอภิปรายกลุ่มแบบกลุ่มซ้อน (Fishbow technique) เป็นต้น

2.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสัมพันธ์ทั้งในและต่างประเทศ

ดวงแข วิทยาสุนทรวงศ์ (2541: 60) ศึกษาเรื่อง ผลของกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาการปรับตัวด้านการเรียนของนักเรียนพยาบาล ชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนีตรัง จังหวัดตรัง โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลองเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์ กับกลุ่มควบคุมให้ข้อเสนอแนะ พบว่า นักศึกษาพยาบาลมีการปรับตัว ด้านการเรียนดีขึ้นหลังการเข้ากลุ่มสัมพันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักศึกษาพยาบาลมีการปรับตัวด้านการเรียนดีกว่านักเรียนพยาบาลที่ได้รับข้อเสนอแนะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วิไล พังสะอาด (2542: 66) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบผลของการใช้บทบาทสมมติและการใช้แม่แบบที่มีต่อพฤติกรรมกล้าแสดงออกของนักเรียนวัยรุ่น โรงเรียนวังตะเคียนวิทยานิคม อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนวัยรุ่น 20 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 10 คน โดยการศึกษาผลการเรียนแบบพฤติกรรมของแม่แบบ ซึ่งแสดงโดยนักเรียนวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมกล้าแสดงออก ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการใช้แม่แบบมีพฤติกรรมกล้าแสดงออกมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ถนัดกิจ ยามาลี (2543: 53) ศึกษาเรื่อง ผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีผลต่อพฤติกรรมการทำงานร่วมกันของผู้รับการคุ้มครองและพัฒนาอาชีพบ้านเกร็ดตระการ ผลของการวิจัยสรุปได้ดังนี้ คือ

1. ผู้รับการคุ้มครองมีคะแนนการทำงานร่วมกันโดยรวมสูงขึ้น หลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. ผู้รับการคุ้มครองมีคะแนนการทำงานร่วมกันในแต่ละด้านสูงขึ้น หลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เปรมใจ บุญประสพ (2545: 49) ได้ทำการศึกษาผลของกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ ด้านการตระหนักรู้ตนเองของนักเรียนวัยรุ่น โรงเรียนบ้านบางกะปิ สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 15 คน รวม 30 คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม เพื่อพัฒนาความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ ด้านการตระหนักรู้ตนเอง มีความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ ด้านการตระหนักรู้ตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ ด้านการตระหนักรู้ตนเองสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรม

กลุ่ม เพื่อพัฒนาความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ ด้านการตระหนักรู้ตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นันทวัฒน์ ชุนชี (2546: 46) ได้ศึกษาการใช้ตัวแบบสัญลักษณ์ผ่านสื่อหนังสือเรียนเล่มเล็ก เชิงวรรณกรรม เพื่อพัฒนาจิตสาธารณะในนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มตัวอย่างจำนวน 60 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม เป็นเพศชาย 15 คน เพศหญิง 15 คน ผลการวิจัยพบว่า ไม่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างการได้รับตัวแบบสัญลักษณ์ผ่านสื่อหนังสือเรียนเล่มเล็ก เชิงวรรณกรรม กับเพศที่มีต่อจิตสาธารณะของนักเรียน นักเรียนที่ได้รับตัวแบบสัญลักษณ์ผ่านสื่อหนังสือเรียนเล่มเล็ก เชิงวรรณกรรม จะมีจิตสาธารณะสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับตัวแบบสัญลักษณ์ผ่านสื่อหนังสือเรียนเล่มเล็ก เชิงวรรณกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนหญิงมีจิตสาธารณะสูงกว่านักเรียนชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ธรรมนันธิกา แจ่งสว่าง (2546: 46) ได้ศึกษาผลของการใช้โปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะ ด้วยบทบาทสมมติกับตัวแบบ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างการได้รับโปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะด้วยบทบาทสมมติกับตัวแบบกับเพศของนักเรียนที่มีต่อจิตสาธารณะ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 68 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม เป็นเพศชาย 17 คน เพศหญิง 17 คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับโปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะด้วยบทบาทสมมติกับตัวแบบมีจิตสำนึกสาธารณะสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับโปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะด้วยบทบาทสมมติกับตัวแบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และไม่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างการได้รับโปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะด้วยบทบาทสมมติกับตัวแบบกับเพศของนักเรียนที่มีต่อจิตสาธารณะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เดอริชมิทท์ (Durschmidt. 1978: 3953-A) ได้ทำการศึกษาผลของการใช้กระบวนการกลุ่ม เพื่อพัฒนาความเข้าใจในตนเองของนักศึกษาในกลุ่มทดลอง จำนวน 38 คนโดยให้เข้าร่วมกลุ่มการสัมมนาที่เปิดโอกาสให้แต่ละคน ได้แสดงศักยภาพที่แท้จริงของตนเอง ส่วนกลุ่มควบคุมจำนวน 63 คน ยังให้เรียนปกติ ปรากฏว่า เมื่อเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแล้วกลุ่มทดลองมีการยอมรับตนเองดีขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนการเข้าใจในตนเองทั้งสองกลุ่มนั้นไม่แตกต่างกัน

เทรปปาและไฟรด์ (Treppa; & Frike. 1979: 466-477) ได้ศึกษาผลของกลุ่มมาราธอนที่มีต่อความเข้าใจในตนเอง โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองที่มีการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับความเข้าใจในตนเองดีขึ้น มีความสามารถในการควบคุมตนเองมากขึ้นเห็นคุณค่าของการมีชีวิตอยู่ยอมรับตนเอง เข้าใจความเป็นมนุษย์มีความสามารถในการสร้างมนุษยสัมพันธ์ และมีความคิดเกี่ยวกับตนเองในอุดมคติ

เบริกเฮาเซอร์ (Birkhauser. 1985: 103) ได้ศึกษาผลของกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ที่มีต่ออัตมโนทัศน์ของนักเรียนในชั้นเรียนระดับประถมศึกษา โดยเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มนักเรียน 3,4,5 จำนวน 77 คน ซึ่งอยู่ในชั้นเรียนไม่เกิน 6 สัปดาห์ พบว่า ทั้ง 2 กลุ่ม มีอัตมโนทัศน์แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

เดวิส (Davis. 1988: 3263) ได้ศึกษาผลของการใช้ทักษะกระบวนการกลุ่มของนักเรียนในวิชาคณิตศาสตร์ หน่วยการแก้ปัญหา ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์และทัศนคติในการเรียนวิชาดังกล่าวของนักเรียนเกรด 7 จำนวน 104 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่าผลสัมฤทธิ์และทัศนคติในการเรียนของนักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ในขณะเดียวกันก็พบว่านักเรียนในกลุ่มทดลองมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันดีกว่านักเรียนในกลุ่มควบคุม

เบอร์แมน (Boardman. 1988: 1952) ได้ศึกษาผลของการใช้กระบวนการกลุ่มไปใช้ในโปรแกรมเล็กบุหรี โดยอาสาสมัคร 67 คน เข้ารับการฝึกโปรแกรมนี้ ผลของการศึกษาพบว่า เทคนิคกระบวนการกลุ่มจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของโปรแกรมดังกล่าว สังเกตได้จากอัตราผู้คงที่ที่เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มผู้หญิง

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสัมพันธ์ที่กล่าวมา สรุปได้ว่า กลุ่มสัมพันธ์จะช่วยพัฒนาทักษะทางด้านสังคม พฤติกรรมต่างๆ การปรับตัวทางสังคม รวมถึงการสื่อสารระหว่างบุคคลและการสร้างมนุษยสัมพันธ์กับผู้อื่น อีกทั้งกลุ่มสัมพันธ์ยังสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นได้เป็นอย่างดี

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูลและวิธีดำเนินการทดลอง
4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2554 โรงเรียนหล่มเก่าพิทยาคม จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 400 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนหล่มเก่าพิทยาคม จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 196 คน จากการสุ่มอย่างง่ายของประชากรโดยใช้ระดับความเชื่อมั่น .05 (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2540 : 303)
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการพัฒนาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนหล่มเก่าพิทยาคม จังหวัดเพชรบูรณ์ ที่มีคะแนนเฉลี่ยความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมา จำนวน 15 คน ที่ได้จากการเลือกแบบเฉพาะเจาะจงและมีสมัครใจเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เครื่องมือ ดังนี้

1. แบบวัดความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น
2. กลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

1. การสร้างแบบวัดความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

- 1.1 ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นและกำหนดนิยามศัพท์เฉพาะ

1.2 ผู้วิจัยสร้างแบบวัดความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นตามนิยามศัพท์เฉพาะได้แบบวัดความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นจำนวน 34 ข้อ ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ การเข้าใจผู้อื่น การรู้จักส่งเสริมผู้อื่น การมีจิตใจใฝ่บริการช่วยเหลือ การรู้จักให้โอกาสผู้อื่น การตระหนักถึงความคิดเห็นของกลุ่ม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

แบบวัดความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความแล้วทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องขวามือช่องใดช่องหนึ่ง ที่ตรงกับความเป็นจริงของท่านมากที่สุด

ข้อ	ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
0.	ฉันสามารถช่วยเหลือผู้อื่นให้ดีขึ้นได้					
00.	ฉันใส่ใจความรู้สึกของผู้คนรอบข้าง					

เกณฑ์การให้คะแนน

ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ข้อความทางบวก	5	4	3	2	1
ข้อความทางลบ	1	2	3	4	5

เกณฑ์การแปลผล

เกณฑ์ในการแปลผลค่าเฉลี่ยความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (วิเชียร เกตุสิงห์. 2538: 9) มี ดังนี้		
คะแนนเฉลี่ย 4.50 – 5.00	หมายถึง	มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นอยู่ในระดับมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย 3.50 – 4.49	หมายถึง	มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นอยู่ในระดับมาก
คะแนนเฉลี่ย 2.50 – 3.49	หมายถึง	มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นอยู่ในระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 1.50 – 2.49	หมายถึง	มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นอยู่ในระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.49	หมายถึง	มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

1.3 ผู้วิจัยนำแบบวัดความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ไปหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ได้แก่ อาจารย์ ดร.ธีรภาพ เพชรมาลัยกุล อาจารย์ ดร.มณฑิรา จารุเพ็ง และอาจารย์ ดร.สกล วรเจริญศรี เพื่อพิจารณาความสอดคล้องระหว่างนิยามศัพท์เฉพาะ และปรับปรุง

แก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ และนำค่าคะแนนความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิมาวิเคราะห์ ค่าดัชนีความสอดคล้อง (I am Objective Congruence: IOC) อยู่ระหว่าง 0.66 -1.00

1.4 ผู้วิจัยนำแบบวัดความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นที่ผ่านการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว จำนวน 30 ข้อ ไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 50 คน แล้วนำผลการทดลองใช้มาวิเคราะห์ หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อโดยหาค่าสหสัมพันธ์ ระหว่างคะแนนรายข้อคำถามกับคะแนนรวม (Item Total Correlation Coefficient) ได้ค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง .29-.54

1.5 ผู้วิจัยนำแบบวัดความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นจำนวน 30 ข้อ มาหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้ สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ .86

1.6 ผู้วิจัยนำแบบวัดถามความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องแล้ว ไปใช้เก็บข้อมูลในการศึกษาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนหล่มเก่า พิจิตร จ. เพชรบูรณ์ ต่อไป

2. การสร้างกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

2.1 ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการสร้างกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

2.2 ผู้วิจัยสร้างกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น จำนวน 12 ครั้ง ครั้งละ 1 ชั่วโมง ดังแสดงในตารางต่อไปนี้

ครั้งที่	วัน/เดือน/ปี	หัวข้อเรื่อง
1	13 มีนาคม พ.ศ. 2555	ปฐมนิเทศ
2	14 มีนาคม พ.ศ. 2555	การเข้าใจผู้อื่น
3	15 มีนาคม พ.ศ. 2555	การเข้าใจผู้อื่น
4	16 มีนาคม พ.ศ. 2555	การรู้จักส่งเสริมผู้อื่น
5	20 มีนาคม พ.ศ. 2555	การรู้จักส่งเสริมผู้อื่น
6	21 มีนาคม พ.ศ. 2555	การมีจิตใจใฝ่บริการช่วยเหลือ
7	22 มีนาคม พ.ศ. 2555	การมีจิตใจใฝ่บริการช่วยเหลือ
8	23 มีนาคม พ.ศ. 2555	การรู้จักให้โอกาสผู้อื่น
9	27 มีนาคม พ.ศ. 2555	การรู้จักให้โอกาสผู้อื่น

ครั้งที่	วัน/เดือน/ปี	หัวข้อ
10	28 มีนาคม พ.ศ. 2555	การตระหนักถึงความคิดเห็น ของกลุ่ม
11	29 มีนาคม พ.ศ. 2555	การตระหนักถึงความคิดเห็น ของกลุ่ม
12	30 มีนาคม พ.ศ. 2555	ปัจฉิมนิเทศ

2.3 ผู้วิจัยนำกลุ่มสัมพันธเพื่อพัฒนาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน คือ อาจารย์ ดร.ธีรภาพ เพชรมาลัยกุล อาจารย์ ดร.มณฑิรา จารุเพ็งและอาจารย์ ดร.สกล วรเจริญศรี ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาในเรื่อง กิจกรรม เนื้อหา วิธีดำเนินการ และการประเมินผล และนำค่าคะแนนความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิมาวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.66 - 1.00 พร้อมทั้งนำข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิมาปรับปรุงแก้ไขให้กลุ่มสัมพันธเพื่อพัฒนาความเห็นอกเห็นใจมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2.4 ผู้วิจัยนำกลุ่มสัมพันธเพื่อพัฒนาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ที่ได้ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิเรียบร้อยแล้ว ไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 8 คน เพื่อหาข้อบกพร่องในการใช้เทคนิค วิธีดำเนินการ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขก่อนที่จะนำมาใช้กับกลุ่มทดลอง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ไปยังโรงเรียน หล่มเก่าพิทยาคม จังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อขออนุญาตและขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จาก ผู้อำนวยการโรงเรียน

2. ผู้วิจัยนำแบบวัดความเห็นใจผู้อื่นที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง

3. ผู้วิจัยนำคะแนนที่ได้จากการตอบแบบสอบถามวัดความเห็นอกเห็นใจมาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

วิธีดำเนินการทดลอง

แบบแผนการทดลอง

การทดลองครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเชิงทดลอง โดยใช้การวิจัยแบบ One Group Pretest - Posttest Design ซึ่งมีแผนการทดลอง ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 แผนการทดลองแบบ One Group Pretest - Posttest Design

วัดก่อน	ทดลอง	วัดหลัง
T1	X	T2

ความหมายของสัญลักษณ์

T1	หมายถึง	การวัดความเห็นอกเห็นใจก่อนการทดลอง
X	หมายถึง	การทดลองใช้กลุ่มสัมพันธ์เพื่อความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น
T2	หมายถึง	การวัดความเห็นอกเห็นใจหลังการทดลอง

ผู้วิจัยดำเนินการทดลองตามแบบแผนการทดลองเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ก่อนการทดลอง ผู้วิจัยให้นักเรียนกลุ่มทดลองทำแบบวัดความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นเพื่อเก็บเป็นคะแนนก่อนการทดลอง
2. ผู้วิจัยดำเนินการทดลองใช้โปรแกรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นด้วยตนเองกับนักเรียนกลุ่มทดลองโดยใช้เวลาในการทดลอง 3 สัปดาห์ๆละ 4 วัน รวมทั้งสิ้น 12 ครั้ง ระหว่างวันที่ 13 มีนาคม พ.ศ. 2555 ถึง วันที่ 30 มีนาคม พ.ศ. 2555
3. หลังการทดลอง ผู้วิจัยให้นักเรียนกลุ่มทดลองทำแบบวัดความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นเพื่อเก็บเป็นคะแนนหลังการทดลอง
4. ผู้วิจัยนำคะแนนที่ได้จากการทำแบบวัดความเห็นอกเห็นใจก่อนและหลังการทดลองมาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่
 - 1.1 ค่าเฉลี่ย (Mean)
 - 1.2 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. สถิติที่ใช้วิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือ

2.1 ค่าความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแบบวัดความเห็นอกเห็นใจโดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence: IOC) (ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. 2539 : 248-249; อ้างอิงจาก Rowinelli and Hambleton. 1977)

2.2 ค่าความเที่ยงตรง (Reliability) ของแบบวัดความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นโดนหาค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดรายข้อ (Item Total Correlation Coefficient) (ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. 2539: 210)

2.3 ค่าความเที่ยงตรงของแบบวัดความเห็นอกเห็นใจทั้งฉบับโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. 2538: 200)

3. สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน

เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นก่อนและหลังการทดลองโดยใช้สถิติทดสอบค่า t-test แบบ Dependent Sample (ชูศรี วงศ์รัตน์.2534: 201)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์และอักษรที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลและแปลความหมายผลการวิเคราะห์ข้อมูล จากการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่ใช้แทนความหมายดังนี้

\bar{x}	แทน	ค่าคะแนนเฉลี่ย
S.D.	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
n	แทน	จำนวนนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
t	แทน	ค่าสถิติเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยก่อนและหลัง
P	แทน	ค่านัยสำคัญทางสถิติ
*	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การศึกษาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนหล่มเก่าพิทยาคม จังหวัดเพชรบูรณ์ ดังตาราง 3

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนหล่มเก่าพิทยาคม จังหวัดเพชรบูรณ์ (n=196 คน)

ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น	\bar{x}	S.D.	ระดับ
การเข้าใจผู้อื่น	3.64	.709	มาก
การมีจิตใจใฝ่บริการช่วยเหลือ	3.82	.727	มาก
การรู้จักส่งเสริมผู้อื่น	3.80	.715	มาก
การให้โอกาสผู้อื่น	3.67	.775	มาก
การตระหนักถึงความคิดเห็นของกลุ่ม	3.68	.780	มาก
ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นโดยรวม	3.72	.741	มาก

จากตาราง 3 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนหล่มเก่าพิทยาคม จังหวัดเพชรบูรณ์ มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นโดยรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านการเข้าใจผู้อื่น ด้านการมีจิตใจใฝ่บริการช่วยเหลือ ด้านการรู้จักส่งเสริมผู้อื่น ด้านการให้โอกาสผู้อื่น และด้านการตระหนักถึงความคิดเห็นของกลุ่ม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.72, 3.64, 3.82, 3.80, 3.67 และ 3.68 ตามลำดับ

2. การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยรวมและรายด้านก่อนและหลังเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ดังตาราง 4

ตาราง 4 การเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ก่อนและหลังการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนหล่มเก่าพิทยาคม จังหวัดเพชรบูรณ์ (n=15 คน)

ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น	การทดลอง	\bar{x}	S.D.	t
1. การเข้าใจผู้อื่น	ก่อนทดลอง	3.26	.19	10.07*
	หลังทดลอง	4.12	.25	
2. การมีจิตใจใฝ่บริการช่วยเหลือ	ก่อนทดลอง	3.33	.23	9.87*
	หลังทดลอง	4.23	.22	
3. การรู้จักส่งเสริมผู้อื่น	ก่อนทดลอง	3.40	.36	9.60*
	หลังทดลอง	4.40	.20	
4. การรู้จักให้โอกาสผู้อื่น	ก่อนทดลอง	3.25	.20	10.26*
	หลังทดลอง	4.11	.25	
5. การตระหนักถึงความคิดเห็นของกลุ่ม	ก่อนทดลอง	3.31	.24	9.67*
	หลังทดลอง	4.10	.25	
ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นโดยรวม	ก่อนทดลอง	3.22	.22	10.68*
	หลังทดลอง	4.10	.25	

* $p < .05$

จากตาราง 4 พบว่า ค่าเฉลี่ยความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยรวม ก่อนและหลังการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์ มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ค่าเฉลี่ยความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้านการเข้าใจผู้อื่น การมีจิตใจใฝ่บริการช่วยเหลือ การรู้จักส่งเสริมผู้อื่น การรู้จักให้โอกาสผู้อื่น การตระหนักถึง

ความคิดเห็นของกลุ่มก่อนและหลังการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์ มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
ที่ระดับ .05 เช่นกัน

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนหล่มเก่าพิทยาคม จังหวัดเพชรบูรณ์
2. เพื่อเปรียบเทียบความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนหล่มเก่าพิทยาคม จังหวัดเพชรบูรณ์ ก่อนและหลังเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

สมมติฐานการวิจัย

นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นโดยรวมและรายด้านสูงขึ้นหลังจากเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัยการวิจัยครั้งนี้กำหนดขอบเขตการวิจัยออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนหล่มเก่า พิทยาคม จังหวัดเพชรบูรณ์

ตอนที่ 2 การพัฒนาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนหล่มเก่าพิทยาคม จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยใช้กลุ่มสัมพันธ์

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2554 โรงเรียนหล่มเก่าพิทยาคม จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 400 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนหล่มเก่าพิทยาคม จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 196 คน จากการสุ่มอย่างง่ายของประชากร โดยใช้ระดับความเชื่อมั่น .05 (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2540 : 303)

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการพัฒนาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนหล่มเก่าพิทยาคม จังหวัดเพชรบูรณ์ ที่มีคะแนนเฉลี่ยความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นตั้งแต่

เปอร์เซ็นต์ที่อยู่ที่ 25 ลงมา จำนวน 15 คน ที่ได้จากการเลือกแบบเฉพาะเจาะจงและมีสมัครใจเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบวัดความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น
2. กลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

การดำเนินการทดลอง

1. ก่อนการทดลอง ผู้วิจัยให้นักเรียนกลุ่มทดลองทำแบบวัดความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นเพื่อเก็บเป็นคะแนนก่อนการทดลอง
2. ผู้วิจัยดำเนินการทดลองใช้โปรแกรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นด้วยตนเองกับนักเรียนกลุ่มทดลองโดยใช้เวลาในการทดลอง 3 สัปดาห์ๆ ละ 4 วัน รวมทั้งสิ้น 12 ครั้ง ระหว่างวันที่ 13 มีนาคม พ.ศ. 2555 ถึง วันที่ 30 มีนาคม พ.ศ. 2555
3. หลังการทดลอง ผู้วิจัยให้นักเรียนกลุ่มทดลองทำแบบวัดความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นเพื่อเก็บเป็นคะแนนหลังการทดลอง
4. ผู้วิจัยนำคะแนนที่ได้จากการทำแบบวัดความเห็นอกเห็นใจก่อนและหลังการทดลอง มาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าคะแนนเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นก่อนและหลังการทดลอง

ทดลอง

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้สรุปผลตามลำดับ ดังนี้

1. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนหล่มเก่าพิทยาคม จังหวัดเพชรบูรณ์ มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นโดยรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านการเข้าใจผู้อื่น ด้านการมีจิตใจไปบริการช่วยเหลือ ด้านการรู้จักส่งเสริมผู้อื่น ด้านการให้โอกาสผู้อื่นและด้านการตระหนักถึงความคิดเห็นของกลุ่ม อยู่ในระดับมาก

2. ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนหล่มเก่าพิทยาคม จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยรวมและรายด้านก่อนและหลังการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์ มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนหล่มเก่าพิทยาคม จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนหล่มเก่าพิทยาคม จังหวัดเพชรบูรณ์ มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นโดยรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านการเข้าใจผู้อื่น ด้านการมีจิตใจไปบริการช่วยเหลือ ด้านการรู้จักส่งเสริมผู้อื่น ด้านการให้โอกาสผู้อื่นและด้านการตระหนักถึงความคิดเห็นของกลุ่มอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่าโรงเรียนหล่มเก่าพิทยาคม จังหวัดเพชรบูรณ์ให้ความสำคัญในเรื่องการเห็นอกเห็นใจผู้อื่นและมีการจัดกิจกรรมเสริมเพื่อปลูกฝังเรื่องความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นอย่างต่อเนื่องในทุกปีการศึกษาทำให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้เรียนรู้และซึมซับคุณลักษณะการเห็นอกเห็นใจผู้อื่นและแสดงออกได้อย่างชัดเจน

2. ผลการเปรียบเทียบความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนหล่มเก่า พิทยาคม จังหวัดเพชรบูรณ์ ก่อนและหลังเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น พบว่า ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยรวมและรายด้านก่อนและหลังการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์ มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งผลการวิจัยที่ได้ในครั้งนี้นี้มีความสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ทั้งนี้เพราะว่า กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เป็นวิธีที่ช่วยให้เกิดการเรียนรู้โดยการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นทำให้ได้เห็นได้ยินได้ฟังร่วมทั้งได้สื่อสารทำให้สามารถเข้าใจผู้อื่นได้ ดังที่ คมเพชร ฉัตรศุภกุล (2546: 149-151) กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่ม เป็นการสร้างความเข้าใจบุคคลอื่น มนุษย์มีความต้องการที่จะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่ง คือ ความเข้าใจในสมาชิกของกลุ่ม ความเข้าใจในบุคคลอื่นจะทำให้การยอมรับพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกมา ดังนั้น ในการทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกันของสมาชิกจะเปิดโอกาสให้สมาชิกเกิดการเรียนรู้ลักษณะต่างๆ ของแต่ละคนได้เป็นอย่างดี และโอห์ลเซน (Ohlsen. 1970: 6-7) กล่าวว่ากิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์จะมีประเด็นสำคัญของแก่สมาชิกแต่ละคนที่สามารถนำมาอภิปรายเพื่อให้สมาชิกได้บรรลุถึงความหมายต่างๆ โดยมีผู้นำกลุ่มคอยให้ข้อมูลเพื่อส่งเสริมให้สมาชิกในกลุ่มนำข้อมูลเหล่านั้นมาอภิปรายเกิดการแลกเปลี่ยนความคิดความรู้สึกระหว่างสมาชิกกลุ่ม

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า กลุ่มสัมพันธ์เป็นวิธีหนึ่งที่สามารถพัฒนาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้ซึ่งในการทดลองครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จัดกลุ่มสัมพันธ์เกี่ยวกับความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น โดยให้นักเรียนเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้โดยการให้

เทคนิคต่างๆ ได้แก่ การสร้างความคุ้นเคย, การฟัง พูด คิด, เกมส์, การอภิปรายกลุ่มและการทำงานเป็นทีม เพื่อให้นักเรียนเกิดความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ให้นักเรียนอภิปรายสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน วิธีการนี้จะทำให้นักเรียนรู้จักการเข้าใจผู้อื่น การเอาใจเขามาใส่ใจเรา และได้เรียนรู้แนวทางในการพัฒนาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นให้สูงยิ่งขึ้น

ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เดอร์ชมิทท์ (Durschmidt. 1978: 3953-A) ได้ทำการศึกษาผลของการใช้กระบวนการกลุ่ม เพื่อพัฒนาความเข้าใจในตนเองของนักศึกษาในกลุ่มทดลอง จำนวน 38 คนโดยให้เข้าร่วมกลุ่มการสัมมนาที่เปิดโอกาสให้แต่ละคน ได้แสดงศักยภาพที่แท้จริงของตนเอง ส่วนกลุ่มควบคุมจำนวน 63 คน ยังให้เรียนปกติ ปรากฏว่า เมื่อเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแล้วกลุ่มทดลองมีการยอมรับตนเองดีขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของ บิริคเฮาเซอร์ (Birkhauser. 1985: 103) ได้ศึกษาผลของกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ที่มีต่ออัตมโนทัศน์ของนักเรียนในชั้นเรียนระดับประถมศึกษา โดยเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มนักเรียน 3,4,5 จำนวน 77 คน ซึ่งอยู่ในชั้นเรียนไม่เกิน 6 สัปดาห์ พบว่า ทั้ง 2 กลุ่ม มีอัตมโนทัศน์แตกต่างกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เดวิส (Davis. 1988: 3263) ได้ศึกษาผลของการใช้ทักษะกระบวนการกลุ่มของนักเรียนในวิชาคณิตศาสตร์ หน่วยการแก้ปัญหา ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์และทัศนคติในการเรียนวิชาดังกล่าวของนักเรียนเกรด 7 จำนวน 104 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่าผลสัมฤทธิ์และทัศนคติในการเรียนของนักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม แตกต่างกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เบอร์แมน (Boardman. 1988: 1952) ได้ศึกษาผลของการใช้กระบวนการกลุ่มไปใช้ในโปรแกรมเลิกบุหรี่ โดยอาสาสมัคร 67 คน เข้ารับการฝึกโปรแกรมนี้ ผลของการศึกษาพบว่า เทคนิคกระบวนการกลุ่มจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของโปรแกรมดังกล่าว สังเกตได้จากอัตราผู้งดบุหรี่ที่เพิ่มขึ้นโดยเฉพาะในกลุ่มผู้หญิง ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ดวงแข วิทยาสุนทรวงศ์ (2541: 60) ศึกษาเรื่อง ผลของกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาการปรับตัวด้านการเรียนของนักเรียนพยาบาล ชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนีตรัง จังหวัดตรัง โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลองเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์ กับกลุ่มควบคุมให้ข้อเสนอแนะ พบว่า นักศึกษาพยาบาลมีการปรับตัว ด้านการเรียนดีขึ้นหลังการเข้ากลุ่มสัมพันธ์ สอดคล้องกับผลการวิจัย เปรมใจ บุญประสพ (2545: 49) ได้ทำการศึกษาผลของกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ ด้านการตระหนักรู้ตนเองของนักเรียนวัยรุ่น โรงเรียนบ้านบางกะปิ สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 15 คน รวม 30 คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ ด้านการตระหนักรู้ตนเอง มีความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ ด้านการตระหนักรู้ตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ ด้านการตระหนักรู้ตนเองสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม เพื่อพัฒนาความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ ด้านการตระหนักรู้ตนเอง

จากการสังเกตการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์ของนักเรียน ผู้วิจัยพบว่า นักเรียนให้ความสนใจ กระตือรือร้น และเอาใจใส่ในการฝึกเป็นอย่างดี โดยผู้วิจัยจะสร้างความคุ้นเคยกับนักเรียนก่อน แล้วจึงเข้าสู่กิจกรรมต่างๆ ซึ่งประกอบไปด้วยเทคนิคฝึกการฟัง การคิดและการพูด การทำงานเป็นทีม สอดแทรกเกมส์ ความสนุกสนานต่างๆ ด้วย เพื่อที่จะทำให้นักเรียนไม่รู้สึกเบื่อหน่าย เทคนิคการอภิปรายกลุ่มเพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น ให้ข้อเสนอแนะ ในการฝึกนั้น ผู้วิจัยจะแจ้งวัตถุประสงค์ให้ทราบก่อน และตอนท้ายของกิจกรรมก็มีการสรุปให้นักเรียนได้ซักถาม แล้วร่วมกันสรุปการฝึกและการเข้าร่วมกิจกรรมแต่ละครั้ง เพื่อที่จะนำไปประยุกต์ใช้ได้เหมาะสมเกี่ยวกับความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้นักเรียนมีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นสูงขึ้นหลังจากได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นซึ่งสอดคล้องกับบทตัน (Button, 1974: 1-2) ได้กล่าวถึงคุณประโยชน์ของกลุ่มสัมพันธ์ว่าช่วยส่งเสริมให้มนุษย์มีการพัฒนาขึ้น โดยเฉพาะทักษะทางด้านสังคมและความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น กลุ่มสัมพันธ์เป็นการสร้างโอกาสให้มนุษย์สามารถได้เรียนรู้เกี่ยวกับการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ในรูปแบบบรรยากาศที่ส่งเสริมซึ่งกันและกัน โดยใช้เทคนิคต่างๆ เพื่อสมาชิกกลุ่มพยายามช่วยกลุ่ม ทำให้กลุ่มไปสู่จุดมุ่งหมายที่วางไว้

จากผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า กลุ่มสัมพันธ์ สามารถนำมาใช้พัฒนาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นได้ ภายหลังจากทดลองผู้วิจัยได้ให้นักเรียนประเมินผลการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า การเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์ครั้งนี้ได้ประโยชน์เพราะได้รับความรู้ต่างๆ มีความเข้าใจผู้อื่นมากขึ้น เห็นอกเห็นใจผู้อื่น รู้จักช่วยเหลือและส่งเสริมผู้อื่น รู้จักการให้โอกาสและสามารถตระหนักรู้ถึงความคิดเห็นของกลุ่มได้ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากการศึกษาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนหล่มเก่า พิชยาคม จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นโดยรวมอยู่ในระดับมาก นักเรียนมีความเข้าใจผู้อื่น รู้จักส่งเสริมผู้อื่น มีจิตใจใฝ่บริการช่วยเหลือ และตระหนักถึงความคิดเห็นของกลุ่ม ดังนั้นทางโรงเรียนจึงส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนมีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นในระดับสูงยิ่งขึ้น โดยจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นให้กับนักเรียนในแต่ละระดับชั้นอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรศึกษาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นโดยวิธีการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม
- 2.2 ควรทำความเข้าใจสภาพครอบครัวนักเรียนก่อนที่จะทำการวิจัย

2.3 ในการศึกษาครั้งต่อไป ควรมีการติดตามผลความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของนักเรียนทุก
3, 6 เดือนและ 1 ปี

บรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรรณิการ์ พันทอง. (2550). การศึกษาและพัฒนาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของนักเรียนวัยรุ่น. ปริญญา
นิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- กาญจนา ไชยพันธ์. (2549). กระบวนการกลุ่ม. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- คมเพชร ฉัตรศุกกุล. (2546). กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน. กรุงเทพฯ: พัฒนาศึกษา.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2534). เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. กรุงเทพฯ: เทพเนรมิตการพิมพ์.
- ช่อลดา ขวัญเมือง. (2541). กิจกรรมแนะแนวในชั้นเรียน. กรุงเทพฯ: ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว
คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม.
- ดวงแข วิทยาสุนทรวงศ์. (2541). ผลของกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาการปรับตัวด้านการเรียน ของนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 1 วิทยาลัยพยาบาลราชชนนี ตรัง จังหวัดตรัง. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยา
การศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ทีศนา เขมมณี (2545). กลุ่มสัมพันธ์เพื่อการทำงานและการจัดการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ: นิชินแอด
เวอร์ไทซิง กรุ๊ป.
- ทศพร ประเสริฐสุข. (2543). "ความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์กับการศึกษา," ใน *รวมบทความทาง
วิชาการ E.Q. บรรณาธิการโดย อัจฉรา สุขารมณ, วิชาสลักษณ์ ชวัลลสีและอรพินทร์ ชูชม.* หน้า
101-104. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดสก์ท็อป.
- เทอดศักดิ์ เดชคง. (2545). ความเห็นอกเห็นใจ การสื่อสารด้วยอารมณ์และความรู้สึก, ใน *ความฉลาด
ทางอารมณ์. บรรณาธิการโดย ประยงค์ คงเมือง.* 26-29,37-41. กรุงเทพฯ.
- ธรรมนันธิกา แจ้งสว่าง. (2547). ผลของการใช้โปรแกรมการพัฒนาจิตสาธารณะด้วยบทบาทสมมติกับตัว
แบบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นันทา ผู้รักษา. *รวมบทความทางวิชาการ EQ.* กรุงเทพฯ: DESKTOP, 2543.
- นันทนา วงษ์อินทร์. (2543). "การพัฒนาอารมณ์," ใน *รวมบทความทางวิชาการ E.Q. บรรณาธิการโดย
อัจฉรา สุขารมณ, วิชาสลักษณ์ ชวัลลสี และอรพินทร์ ชูชม.* หน้า 136. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
เดสก์ท็อป.
- นันทวัฒน์ ชุนชี. (2546). การใช้ตัวแบบสัญลักษณ์ผ่านสื่อหนังสือเรียนเล่มเล็ก เชิงวรรณกรรม เพื่อพัฒนา
จิตสาธารณะในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- นาถสินี ศิลาวรรพ. (2539). ผลการใช้สถานการณ์จำลองที่มีต่อความเห็นอกเห็นใจผู้ป่วยของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยพยาบาลเกื้อการุณย์ กรุงเทพฯ. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ประภาพร แซ่เตียว. (2541). ผลของการสอนโดยให้เหตุผลแบบคำนึงถึงบุคคลอื่นที่มีต่อพฤติกรรมเอื้อเฟื้อในเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประภาพร มั่นเจริญ. (2544). ผลของการใช้กิจกรรมพัฒนาความรู้สึกละและการใช้ตัวแบบสัญลักษณ์ที่มีต่อพฤติกรรมเอื้อเฟื้อของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (สารัตถศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประสงค์ สังข์ไชย. (2545). การเรียนรู้ด้วยตนเองเพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์, EQ อีคิว: ความฉลาดทางอารมณ์. หน้า 55-56. กรุงเทพฯ.
- เปรมใจ บุญประสพ. (2545). ผลของกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ด้านการตระหนักรู้ตนเอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านบางกะปิ สังกัดกรุงเทพมหานคร. ปริญญาโท กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พงษ์พันธ์ พงษ์โสภ. (2542). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ: พัฒนาศึกษา.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2540). วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมและสังคมศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เจริญผล.
- ภาณุ ไครตพิลา. (2545). ผลการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เพื่อพัฒนาความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ด้านการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสามเสนวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร. ปริญญาโท กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มนัส บุญประกอบ. (2543). อีคิวกับภาวะผู้นำในบางประเด็น, ใน รวมบทความทางวิชาการ E.Q. บรรณาธิการโดย อัจฉรา สุขารมณ, วิลาสลักษณ์ ชั่ววัลลี และอรพินทร์ ชูชม. หน้า 211 - 220. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดสก์ท็อป.
- ยุวดี เทียรประสิทธิ์. (2535). การประยุกต์ใช้ กลวิธี "ใครเอ่ย" เพื่อสร้างเสริมจริยธรรมของนักเรียนระดับประถมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ล้วน สายยศ ; และอังคณา สายยศ. (2538). เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาธิต.
- _____. (2539). เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: ชมรมเด็ก

- วัลย์รัตน์ วรรณโพธิ์. (2545). ผลการใช้กิจกรรมฝึกความรู้สึกไวที่มีต่อการร่วมรู้สึกของเด็กวัยเริ่มร่ำ. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วันเพ็ญ เกื้อหนู. (2531). ผลของบทบาทสมมติที่มีต่อความเห็นอกเห็นใจผู้ป่วยของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย กรุงเทพมหานคร. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม.(จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิเชียร เกตุสิงห์. (2538, กุมภาพันธ์ – มีนาคม). ค่าเฉลี่ยกับการแปลความหมาย: เรื่องง่าย ๆ ที่บางครั้งก็พลาดได้. วารสารข่าวสารการวิจัยการศึกษา. 18(30): 9.
- วิลาสลักษณ์ ชั่ววัลลี. (2543). การพัฒนาสติปัญญาทางอารมณ์เพื่อความสำเร็จในการทำงาน, ใน รวมบทความทางวิชาการ E.Q. บรรณาธิการโดย อัจฉรา สุขารมณ, วิลาสลักษณ์ ชั่ววัลลี และอรพินทร์ ชูชม. หน้า 65-74, 171-175. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดสก์ท็อป.
- วิไล พังสะอาด. (2542). การเปรียบเทียบผลของการใช้บทบาทสมมติและการใช้แม่แบบที่มีต่อพฤติกรรมกล้าแสดงออกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวังตะเคียนวิทยาคม อำเภอภินทรบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สมบัติ กาญจนกิจ. (2542). นันทนาการชุมชนและโรงเรียน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิทย์ มูลคำ; และอรทัย มูลคำ. (2544). 19 วิธีจัดการเรียนรู้: เพื่อพัฒนาความรู้สึกและทักษะ. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เศรษฐกร มงคลจาตุรงค์ (2546). ผลของการฝึกการแสดงออกที่เหมาะสมเพื่อพัฒนาความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสตรีวิทยา 2 กรุงเทพมหานคร. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อเนก หงษ์ทองคำ. (2542). นันทนาการกับสังคม, ในเอกสารประกอบการสอนนันทนาการกับสังคม. กรุงเทพฯ: คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อภิรัฐ จันทรเทพ. (2546). การศึกษาพฤติกรรมปัญหาของนักเรียนวัยรุ่น ระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในจังหวัดขอนแก่น. ปรินญาณิพนธ์ ศศ.ม. (พัฒนาสังคม). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อนงค์ วิเศษสุวรรณ. (2544). เอกสารประกอบการสอนวิชา 414211: พลวัตกลุ่ม ชลบุรี: ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

อำพัน จารุทัศน์นางกูร. (2541). *การเปรียบเทียบผลของการฝึกทักษะทางสังคมแบบกลุ่มและแบบรายบุคคล ที่มีต่อการแสดงความคิดเห็นในผู้ป่วยจิตเวชของพยาบาลเทคนิค โรงพยาบาลสมเด็จพระเจ้าพระยา กรุงเทพมหานคร. ปริญญาโท กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.*

Birkhanser, J.C. (1985). *The Effect of Group Dynamics of Self – Conception the Elementary School Classroom Dissertation Abstracts International. 46 (1): 103 – A.*

Boardman, J.A. (1988). *The Effectiveness of Structured Group Interactions to Enhance Group Process in A Smoking Cessation Program. Dissertation Abstracts International, 50 (10): 1952-A.*

Button, Leslie. (1974). *Development Group Work with Adolescents.* London: University of London press.

Daniel J., Canary; & Kathryn Dindia. (1998). *Sex Differences and Similarities in Communication: critical essays and empirical investigation.* Retrieved February 20,2007, from <http://books.google.co.th>.

Davis, Roberat Gene. (1988). *A study on the Effects of Student Achievement and Attitude During A Seventh Grade Corperation Learning Mathematics Problem Solving Unit.* Dissertation Abstracts International, 49 (1): 2263 – A.

Durschmidt, B.J. (1978). *Self – Actualization and the Human Potential Group Process in Community College, Disseertation Abstrats International.*

Goleman, Daniel. (1998). *Working with Emotional Intelligence.* New York: Bantam Books.

Lazarus, Richard Standley Lazarus. (1971). *Personality:* Englewood Cliffs.

Ohlsen, M.Mert. (1970). *Group Counselling.* New Yok: Hot Rinegart and Winston, Inc.

Peter,Lauster. (1978). *The personality test.* London: Pan Books.

Rogers, Carl R. (1970). *Encounter Groups.* New York: Harper and Row.

Shaw, M.E (1981). *Group Dynamics.* New Yok: Mc Grow – Hill.

Skoe E.E.A., Cumberland A.; Eisenberg N., Hansen K.; & Perry J. (2002). *The Influences of Sex and Gender-Role Identity on Moral Cognition and Prosocial Personality Traits.* Retrieved February 23,2007, from <http://www.ingentaconnect.com>.

Steinberg, L. (1996). *Adolescence. 4th*.ed. Boston: McGraw – Hill Book Co.

Treppa, J.A; & Frike, L.(1972, September). *Effects of Marathon Group Experience, Journal of Counseling Psychology. p. 466 -468.*

ภาคผนวก ก

1. หนังสือเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ
2. หนังสือขอความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพเครื่องมือ (Try out)
3. หนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล
4. รายนามผู้เชี่ยวชาญ

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โทร. 5664

ที่ ศธ 0519.12/ 13๐๗ วันที่ ๑ มีนาคม 2555

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน อาจารย์ ดร.มณฑิรา จารุเพ็ง

เนื่องด้วย นางสาวจิตราภรณ์ ทองกวอด นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาและพัฒนาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทศพร มณีศรีขำ และ อาจารย์ ดร.นฤมล พระใหญ่ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในกรณีนี้ บัณฑิตวิทยาลัย ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถาม และโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ เป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวจิตราภรณ์ ทองกวอด และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 080-067-2788

ที่ ศธ 0519.12/ 1306

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

9 มีนาคม 2555

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนนาสนุ่นวิทยาคม

เนื่องด้วย นางสาวจิตราภรณ์ ทองกวอด นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญาานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาและพัฒนาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทศพร มณีศรีขำ และ อาจารย์ ดร.นฤมล พระใหญ่ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญาานิพนธ์ ในกรณีนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย โดยขอใช้สถานที่เพื่อให้นักเรียนระดับมัธยมศึกษา ม.3 จำนวน 100 คน ตอบแบบสอบถาม และโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ในระหว่างเดือนมีนาคม - เมษายน 2555

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ให้ นางสาวจิตราภรณ์ ทองกวอด ได้เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 080-067-2788

ที่ ศธ 0519.12/ 1307

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

9 มีนาคม 2555

เรื่อง ขออนุมัติเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนหล่มเก่าพิทยาคม

เนื่องด้วย นางสาวจิตราภรณ์ ทองกวอด นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาและพัฒนาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทศพร มณีศรีขำ และ อาจารย์ ดร.นฤมล พระใหญ่ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในกรณีนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอใช้สถานที่เพื่อให้นักเรียนระดับมัธยมศึกษา ม.3 จำนวน 300 คน ตอบแบบสอบถาม และโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ในระหว่างเดือนมีนาคม – เมษายน 2555

จึงเรียนมาเพื่อขออนุมัติเคราะห์ให้ นางสาวจิตราภรณ์ ทองกวอด ได้เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 080-067-2788

รายนามผู้เชี่ยวชาญ

1. อาจารย์ ดร.ธีระภาพ เพชรมาลัยกุล	ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. อาจารย์ ดร.มณฑิรา จารุเพ็ง	ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. อาจารย์ ดร.สกล วรเจริญศรี	ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

-
- ภาคผนวก ข
1. แบบสอบถามความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น
 2. กลุ่มสัมพันธ์

แบบสอบถามความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของนักเรียน

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้เป็นการแสดงความรู้สึกและความคิดเห็นของนักเรียนเท่านั้น ไม่มีข้อถูกหรือผิด จึงขอให้นักเรียนตอบแบบสอบถามนี้อย่างจริงใจที่สุด
2. แบบสอบถามฉบับนี้มีทั้งหมด 30 ข้อ ให้นักเรียนพิจารณาข้อความแต่ละข้อว่าเป็นจริงหรือตรงตามความรู้สึกและความคิดเห็นของนักเรียนมากน้อยเพียงใด เมื่อพิจารณาแล้วให้ใส่เครื่องหมาย / ลงในช่องที่ต้องการหลังคำถาม ซึ่งกำหนดไว้ 5 ระดับ ตามความเป็นจริงสำหรับนักเรียนมากที่สุด ดังตัวอย่าง

จริงมากที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมากที่สุด
จริงมาก	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมาก
จริงปานกลาง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนปานกลาง
จริงน้อย	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนน้อย
จริงน้อยที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นไม่ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนเลย

ข้อ	ข้อความ	จริงมากที่สุด	จริงมาก	จริงปานกลาง	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
0.	ฉันสามารถช่วยเหลือผู้อื่นให้ดีขึ้นได้			/		
00.	ฉันใส่ใจความรู้สึกของผู้คนรอบข้าง	/				

ข้อ	ข้อความ	จริง มาก ที่สุด	จริง มาก	จริง ปาน กลาง	จริง น้อย	จริง น้อย ที่สุด
1	การเข้าใจผู้อื่น ฉันเข้าใจความรู้สึกของเพื่อนได้ จากการสังเกตสีหน้าและแววตาของเขา					
2	เมื่อเพื่อนเกิดความวิตกกังวล ฉันจะเข้าใจความรู้สึกของเขา					
3	เมื่อมีการสนทนากับเพื่อน ฉันจะตั้งใจฟังในสิ่งที่เขากำลังพูด เพื่อให้เข้าใจถึงความรู้สึกของเขา					
4	ขณะสนทนากับเพื่อน ฉันจะสังเกตพฤติกรรมของเพื่อนด้วย เพื่อให้ทราบถึงความต้องการของเขา					
5	ฉันจะยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนเสมอ					
6	ฉันเข้าใจในสิ่งที่เพื่อนแสดงออกว่าเขาต้องการอะไร					
7	การมีจิตใจใฝ่บริการช่วยเหลือ เมื่อเพื่อนขอความช่วยเหลือ ฉันจะเต็มใจช่วยเพื่อนเสมอ โดยไม่หวังผลตอบแทน					
8	ฉันคาดเดาได้ว่าเพื่อนไม่สบายใจและฉันสามารถช่วยให้เพื่อนรู้สึกดีขึ้นได้					
9	เมื่อเพื่อนมีความทุกข์ ฉันมักจะช่วยเหลือเขาเสมอ					
10	เมื่อเพื่อนรู้สึกเสียใจ ฉันจะช่วยเหลือเขาด้วยการปลอบโยน					
11	เมื่อเพื่อนเรียนไม่เข้าใจ ฉันจะช่วยเหลือเขาด้วยการอธิบายเพิ่มเติม					

ข้อ	ข้อความ	จริง มาก ที่สุด	จริง มาก	จริง ปาน กลาง	จริง น้อย	จริง น้อย ที่สุด
12	ฉันรู้สึกภูมิใจที่ได้ช่วยเหลือเพื่อนเมื่อเขาประสบปัญหา					
13	การรู้จักส่งเสริมผู้อื่น ฉันรู้สึกภูมิใจที่มีส่วนสนับสนุน ส่งเสริมให้เพื่อน มีผลการเรียนที่ดีขึ้นได้					
14	เมื่อฉันรู้ว่าเพื่อนต้องการอะไร ฉันจะคอย สนับสนุนให้เขาสมหวังในสิ่งที่ต้องการ					
15	เมื่อเพื่อนสอบได้คะแนนดี ฉันจะส่งเสริม สนับสนุน และแสดงความยินดีกับเขา					
16	เมื่อเพื่อนมีความสามารถในเรื่องใดๆ ฉันจะคอย ส่งเสริมสนับสนุน					
17	ฉันจะกล่าวคำชมเชยและสนับสนุนเมื่อผู้อื่นทำ คุณงามความดี					
18	หากเพื่อนมีความสามารถในเรื่องใด ฉันจะช่วย ส่งเสริมให้เขาได้พัฒนาในเรื่องนั้นๆ					
19	การรู้จักให้โอกาสผู้อื่น ฉันพร้อมที่จะเปิดโอกาสให้เพื่อนได้แสดงความ ต้องการของเขาออกมา					
20	ฉันจะเปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้แสดงความคิดเห็นใน การทำงานร่วมกัน					
21	ฉันจะให้โอกาสผู้อื่นเสมอ แม้เขาจะทำผิดพลาด มาหลายครั้ง					
22	เมื่อเพื่อนดักเด็กขโมยน้อย ฉันจะให้โอกาสเขา ได้ปรับปรุงตัวเอง					

ข้อ	ข้อความ	จริง มาก ที่สุด	จริง มาก	จริง ปาน กลาง	จริง น้อย	จริง น้อย ที่สุด
23	ฉันมักจะมองส่วนที่ดีของผู้อื่น เพื่อจะให้โอกาสให้เขาได้แสดงสิ่งดี ๆ ออกมา					
24	เมื่อผู้อื่นประสบความสำเร็จ ฉันจะให้โอกาสและเป็นกำลังใจให้เขา					
25	การตระหนักความคิดของกลุ่ม เมื่อฉันอยู่ในกลุ่มเพื่อน ๆ ฉันสามารถรับรู้ความคิดของเขาได้					
26	ฉันสามารถสรุปความคิดเห็นของเพื่อนในกลุ่มได้เมื่อมีการอภิปรายกลุ่ม					
27	ฉันเข้าใจความคิดเห็นของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่ม ว่าเขามีความรู้สึกอย่างไร					
28	ฉันมักจะให้ความสำคัญ ในการแสดงความคิดเห็นของสมาชิกแต่ละคนภายในกลุ่ม					
29	เมื่อทำงานกลุ่ม ฉันมักจะตระหนักถึงความสัมพันธ์กับสมาชิกทุกคนเสมอ					
30	ฉันสามารถอ่านสถานการณ์ในกลุ่มได้ว่าสมาชิกแต่ละคนมีความรู้สึกต่อกันอย่างไร					

กลุ่มสัมพันธ์

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	เทคนิคที่ใช้
1	ปฐมนิเทศ	การสร้างความคุ้นเคย
2	การเข้าใจผู้อื่น	ฝึกการฟัง คิด พูด
3	การเข้าใจผู้อื่น	ฝึกการฟัง คิด พูด
4	การรู้จักส่งเสริมผู้อื่น	เกมส์
5	การรู้จักส่งเสริมผู้อื่น	การอภิปรายกลุ่ม
6	การมีจิตใจไปบริการช่วยเหลือ	ฝึกการฟัง คิด พูด
7	การมีจิตใจไปบริการช่วยเหลือ	การอภิปรายกลุ่ม
8	การรู้จักให้ออกาสผู้อื่น	การอภิปรายกลุ่ม
9	การรู้จักให้ออกาสผู้อื่น	การทำงานเป็นทีม
10	การตระหนักถึงความคิดเห็นของกลุ่ม	การทำงานเป็นทีม
11	การตระหนักถึงความคิดเห็นของกลุ่ม	การทำงานเป็นทีม
12	ปัจฉิมนิเทศ	การประเมิน

กลุ่มสัมพันธ์ ครั้งที่ 1

ชื่อเรื่อง	ปฐมนิเทศ
ชื่อกิจกรรม	การปฐมนิเทศ
เวลาที่ใช้	60 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างสัมพันธภาพระหว่างผู้วิจัยกับนักเรียน
2. เพื่อให้นักเรียนทราบวัตถุประสงค์ ลักษณะของการฝึกหัดรวมทั้งบทบาทหน้าที่ของนักเรียนตลอดจนประโยชน์ที่จะได้รับจากการฝึกครั้งนี้
3. เพื่อให้นักเรียนได้ทราบถึงสิ่งที่เพื่อนชอบ ทำให้เกิดความเข้าใจกันและมีสัมพันธภาพที่ดีขึ้น
4. เพื่อให้นักเรียนทราบกำหนดการ วัน เวลา จำนวนครั้งและสถานที่ที่ใช้ในการฝึก

เทคนิค การสร้างความคุ้นเคย

อุปกรณ์

-

วิธีดำเนินการ

ขั้นที่ 1 ขั้นการมีส่วนร่วม

1. ผู้วิจัยแนะนำตนเองและกล่าวทักทายนักเรียน จากนั้นให้นักเรียนแต่ละคนแนะนำชื่อ ลักษณะนิสัย จุดเด่นของตนเองพอสังเขป เพื่อให้นักเรียนแต่ละคนเกิดความรู้จักคุ้นเคยกันมากขึ้น
2. ผู้วิจัยให้นักเรียนบอกจุดเด่นของตนเองคนละ 1 ข้อ โดยเริ่มบอกจากคนแรก และคนถัดไปเรื่อยๆ จนครบทุกคน แล้วให้คนแรกเริ่มต้นบอกจุดเด่นของตัวเองและของเพื่อนคนถัดไปจนครบทุกคนว่าเพื่อนแต่ละคนนั้นมีจุดเด่นอะไรกันบ้าง และคนถัดไปบอกของตัวเองและเพื่อนต่อไปเรื่อยๆ จนครบทุกคน

3. ผู้วิจัยบอกให้นักเรียนทราบว่า จะทำการฝึกกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น พร้อมทั้งบอกถึงความสำคัญของการฝึกครั้งนี้
4. จากนั้นผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์และลักษณะของการฝึก รวมทั้งบทบาทและหน้าที่ของนักเรียนที่จะต้องปฏิบัติในระหว่างเข้ารับการฝึก ตลอดจนบอกถึงประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับจากการฝึกกลุ่มสัมพันธ์ในครั้งนี้
5. ผู้วิจัยสนทนาพูดคุยกับนักเรียน และแจ้งถึง วัน เวลา จำนวนครั้งและสถานที่ที่ใช้ในการฝึกครั้งต่อไป

6. ผู้วิจัยสนทนาพูดคุยและซักถามความรู้สึกจากผลไม่ที่ชอบ และสรุปเพิ่มเติม ขั้นที่ 2 ขั้นวิเคราะห์

1. ผู้วิจัยให้สมาชิกร่วมกันอภิปรายแสดงความคิดเห็น และประโยชน์ที่ได้จากกิจกรรมการปฐมนิเทศ

ขั้นที่ 3 ขั้นสรุป

1. ผู้วิจัยสรุปถึงการเข้าร่วมกิจกรรมการปฐมนิเทศ
2. นักเรียนรวบรวมแนวคิดต่างๆ จากการอภิปรายและการสรุปร่วมกับเพื่อนสมาชิก

ขั้นที่ 4 ขั้นประเมินผล

1. สังเกตความสนใจ และการปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียน
2. สังเกตการแสดงออกของนักเรียน

กลุ่มสัมพันธ์ ครั้งที่ 2

ชื่อเรื่อง การเข้าใจผู้อื่น

ชื่อกิจกรรม ความหมายของความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

เวลาที่ใช้ 60 นาที

วัตถุประสงค์

ใจผู้อื่น

1. เพื่อให้นักเรียนได้ทราบถึงความหมายและองค์ประกอบของความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น
2. เพื่อให้นักเรียนได้ทราบถึงประโยชน์ของการมีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

เทคนิค ผีกระดาษ ฟัง คิด พูด

อุปกรณ์

1. ดินสอ
2. ยางลบ

วิธีดำเนินการ

ขั้นที่ 1 ขั้นการมีส่วนร่วม

1. ผู้วิจัยซักถามนักเรียนถึงการเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งที่ผ่านมา
2. ผู้วิจัยซักถามนักเรียนถึงความหมายของความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น จากนั้นเมื่อซักถามเสร็จผู้วิจัยเป็นผู้ให้ความหมายของความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นพอสังเขป
3. ผู้วิจัยให้นักเรียนยกตัวอย่างที่แสดงถึงความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นที่ได้เคยประสบมาหรือเคยกระทำมา พร้อมทั้งบอกความรู้สึกเมื่อได้แสดงออกถึงความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ผู้วิจัยจะเป็นผู้กล่าวเสริม แนะนำและกล่าวชมเชยนักเรียนในสิ่งที่นักเรียนได้แสดงออกถึงความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น
4. จากนั้นผู้วิจัยกล่าวถึงความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นว่ายังประกอบไปด้วย 5 องค์ประกอบย่อยอะไรบ้าง ผู้วิจัยให้ความหมายและยกตัวอย่างพอสังเขป ผู้วิจัยลองให้นักเรียน

ยกตัวอย่างที่ละคนเรื่องความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นที่นักเรียนเคยกระทำมาว่าตรงกับองค์ประกอบ
ย่อยด้านใด ผู้วิจัยกล่าวชมเชยและกล่าวเสริมในสิ่งที่ยังไม่สมบูรณ์

5. ผู้วิจัยซักถามนักเรียนในความหมาย ประโยชน์และผลที่คาดว่าจะได้รับของ
การมีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น และสรุปเพิ่มเติมและนัดหมายครั้งต่อไป

ขั้นที่ 2 ขั้นวิเคราะห์

1. ผู้วิจัยให้สมาชิกร่วมกันอภิปรายแสดงความคิดเห็น และประโยชน์ที่ได้
จากกิจกรรมความหมายของความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

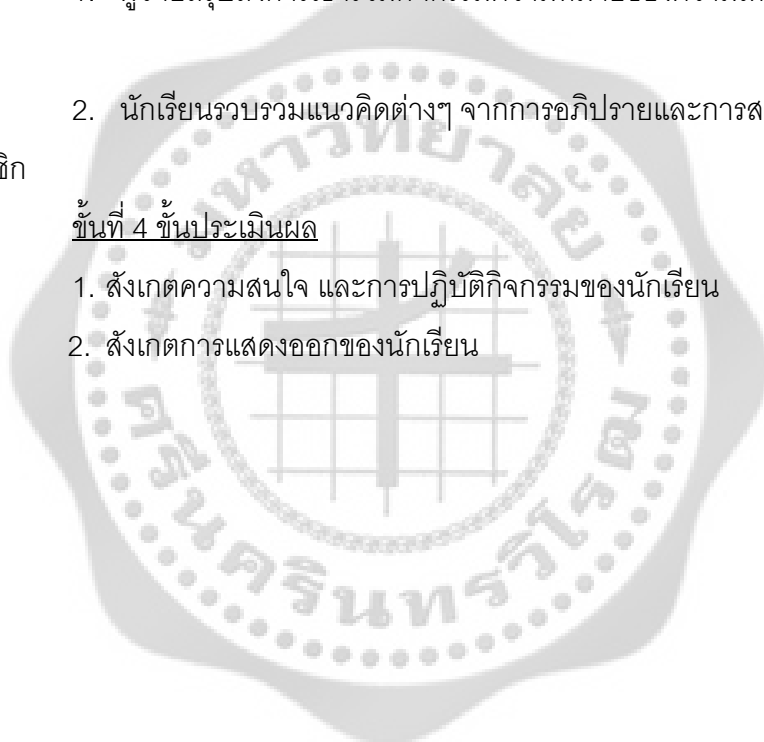
ขั้นที่ 3 ขั้นสรุป

1. ผู้วิจัยสรุปถึงการเข้าร่วมกิจกรรมความหมายของความเห็นอกเห็นใจ
ผู้อื่น

2. นักเรียนรวบรวมแนวคิดต่างๆ จากการอภิปรายและการสรุปร่วมกับ
เพื่อนสมาชิก

ขั้นที่ 4 ขั้นประเมินผล

1. สังเกตความสนใจ และการปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียน
2. สังเกตการแสดงออกของนักเรียน

ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น หมายถึง ความสามารถในการรับรู้อารมณ์ ความรู้สึกและความต้องการของผู้อื่น สามารถรับรู้และแสดงออกถึงความมีน้ำใจ เอื้อเฟื้อ ช่วยเหลือผู้อื่นเมื่ออยู่ในสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม มีความสามารถในการทราบความต้องการของผู้อื่น รู้จักส่งเสริมและช่วยเหลือให้ผู้อื่นมีความรู้ความสามารถตามความต้องการของผู้อื่นอย่างถูกต้อง รู้จักให้โอกาสผู้อื่น สามารถเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคล รู้จักวิเคราะห์สถานการณ์ในทางบวก รวมถึงความสามารถในการรับรู้ถึงทัศนคติและความคิดเห็นของกลุ่มอ่านสถานการณ์ในด้านความสัมพันธ์ของบุคคลในกลุ่มได้

ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นประกอบด้วยองค์ประกอบ ดังนี้

1. การเข้าใจผู้อื่น (Understanding others) คือ การเข้าใจถึงความรู้สึกมุมมอง และข้อวิตกกังวลของผู้อื่น รวมทั้งเป็นการรู้สึกเข้าใจว่าผู้อื่นมีความต้องการอะไร อย่างไร ในสถานการณ์ที่แตกต่างกัน

2. การรู้จักส่งเสริมผู้อื่น (Developing others) คือ การที่เราารู้สึกถึงสิ่งที่ไม่ดีไม่ถูกต้อง และข้อควรปรับปรุงของผู้อื่นรวมทั้งการมีความรู้สึกต้องการสนับสนุนส่งเสริมความรู้ และความสามารถของผู้อื่นให้พัฒนาสูงขึ้น โดยไม่สนใจถึงข้อบกพร่องต่าง ๆ ของบุคคลเหล่านั้น

3. มีจิตใจไปบริการช่วยเหลือ (Service Orientation) คือ การที่เราสามารถรับรู้ คาดการณ์คาดคะเนความต้องการของผู้อื่นได้ว่ามีความต้องการอะไร อย่างไร รวมทั้งเป็นการที่เรา รู้สึกว่า ต้องการตอบสนองในความต้องการเหล่านั้น โดยมีความต้องการที่จะทำสิ่งทีุ่บุคคลอื่นต้องการโดยไม่คาดหวังผลตอบแทนอย่างใด

4. การรู้จักให้โอกาสผู้อื่น (Leveraging diversity) คือ การมีความรู้สึกเห็นอกเห็นใจผู้ที่ด้อยโอกาสกว่าเรา และมีความรู้ ความเข้าใจในสิ่งที่เขาเป็นหรือกระทำโดยเข้าใจว่าเป็นสิ่งที่ทุกคนแตกต่างกันรวมทั้งเป็นการที่มีความรู้สึกว่าการให้โอกาสบุคคลที่ด้อยโอกาสได้เป็นหรือกระทำในสิ่งที่ทัดเทียมผู้อื่นได้

5. การตระหนักถึงความคิดเห็นของกลุ่ม (Political awareness) คือ การเข้าใจความคิดเห็นของกลุ่ม อารมณ์ของกลุ่มในสถานการณ์ต่าง ๆ รวมทั้งเป็นการเข้าใจและทราบถึงความสัมพันธ์ของคนในกลุ่มว่าเป็นอย่างไรในสถานการณ์ที่แตกต่างกัน

อ้างอิงจาก กรรณิการ์ พันทอง. (2550). การศึกษาและพัฒนาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของนักเรียน
วัยรุ่น. ปริญญาโท ก.ศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

กลุ่มสัมพันธ์
ครั้งที่ 3

ชื่อเรื่อง การเข้าใจผู้อื่น

ชื่อกิจกรรม เปิดใจ

เวลาที่ใช้ 60 นาที

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนรู้จักตนเองและเข้าใจผู้อื่น

เทคนิค

การฝึก ฟัง พูด คิด

อุปกรณ์

1. กระดาษที่มีคำถามเกี่ยวกับตัวทำการทดลอง
2. ดินสอ ยางลบ นกหวีด

วิธีดำเนินการ

ขั้นที่ 1 ขั้นการมีส่วนร่วม

1. ผู้วิจัยซักถามนักเรียนถึงการเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งที่ผ่านมา และได้
นำไปใช้ในชีวิตประจำวันบ้างหรือไม่ แล้วมีความรู้สึกเช่นไร
2. ผู้วิจัยกล่าวแนะนำกิจกรรม จัดให้นักเรียนนั่งเป็นวงกลม
3. แจกกระดาษที่มีคำถามเกี่ยวกับความคิด ความรู้สึก และความเป็นตัวของ
ตัวเอง ให้นักเรียนคนละ 1 แผ่น
4. ผู้วิจัยให้นักเรียนตอบคำถามให้ได้รายละเอียดมากที่สุด เมื่อนักเรียนทุก
คนเขียนจนครบทุกข้อแล้ว ให้คนแรกของกลุ่มส่งกระดาษคำถามของตนเองไปให้เพื่อนที่อยู่
ทางซ้ายมืออ่าน และแสดงความคิดเห็นเพื่อให้เจ้าของกระดาษได้รู้ว่าคนรอบข้างมีความรู้สึก
อย่างไร

5. จากนั้นก็ส่งกระดาษให้คนถัดไปแสดงความคิดเห็นไปเรื่อยๆ จนครบทุกคนในกลุ่มแล้ว ก็เริ่มส่งกระดาษของคนที่สองไปทางซ้ายมือ ทำเช่นเดียวกันกับคนแรกจนกระทั่งกระดาษคำถามของทุกคนในกลุ่มถูกเพื่อนๆ แสดงความคิดเห็นจนครบ

6. ผู้วิจัยชี้แจงจุดหมาย วิธีการ และสรุปเพื่อให้นักเรียนเข้าใจตนเองและผู้อื่น

7. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุป นัดหมายครั้งต่อไป

ขั้นที่ 2 ขั้นวิเคราะห์

1. ผู้วิจัยให้สมาชิกร่วมกันอภิปรายแสดงความคิดเห็น และประโยชน์ที่ได้จากกิจกรรมเปิดใจ

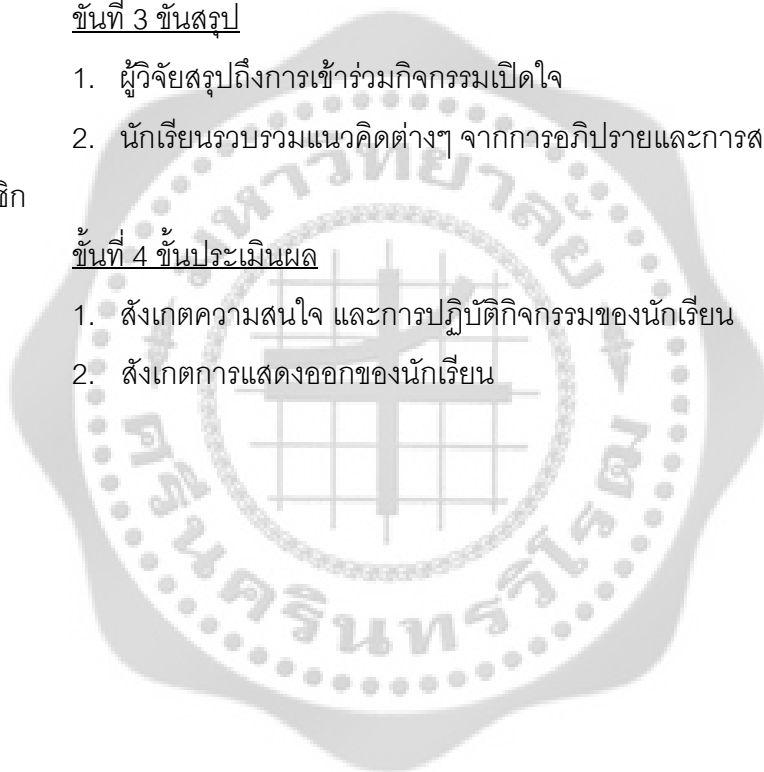
ขั้นที่ 3 ขั้นสรุป

1. ผู้วิจัยสรุปถึงการเข้าร่วมกิจกรรมเปิดใจ

2. นักเรียนรวบรวมแนวคิดต่างๆ จากการอภิปรายและการสรุปร่วมกับเพื่อนสมาชิก

ขั้นที่ 4 ขั้นประเมินผล

1. สังเกตความสนใจ และการปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียน
2. สังเกตการแสดงออกของนักเรียน

กลุ่มสัมพันธ์ ครั้งที่ 4

ชื่อเรื่อง การรู้จักส่งเสริมผู้อื่น

ชื่อกิจกรรม ช่วยเหลือกัน

เวลาที่ใช้ 60 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนสามารถบอกความรู้สึกจากการที่ได้ช่วยเหลือผู้อื่นว่ารู้สึกอย่างไร เพราะเหตุใดจึงให้การช่วยเหลือ
2. เพื่อให้นักเรียนสามารถบอกความรู้สึกจากการเป็นผู้ที่ได้รับการช่วยเหลือจากผู้อื่นว่ารู้สึกเช่นไร

เทคนิค เกมส์

อุปกรณ์

1. ผ้าผูกข้อมือ
2. ลูกปัด
3. ด้าย
4. ขวด
5. น้ำ

วิธีดำเนินการ

ขั้นที่ 1 ขั้นการมีส่วนร่วม

1. ผู้วิจัยสนทนากลุ่มนักเรียนถึงการฝึกในครั้งที่ผ่านมา และได้นำไปใช้ใน ชีวิตประจำวันบ้างหรือไม่ แล้วมีความรู้สึกเช่นไร
2. ผู้วิจัยให้นักเรียนเล่าถึงประสบการณ์ที่รู้สึกประทับใจเกี่ยวกับการได้ช่วยเหลือผู้อื่น

3. จากนั้นผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันแสดงความรู้สึกในเรื่องที่เพื่อนเล่า ผู้วิจัยเป็นผู้ให้ข้อมูลย้อนกลับ และคอยเสริมแรงบวก โดยการกล่าวคำชมเชยและการปรบมือ

4. ให้นักเรียนเล่นเกมส่ช่วยเหลือกัน ให้นักเรียนจับคู่กับเพื่อน

5. ผู้วิจัยอธิบายกติกาและวิธีเล่นเกมส่ดังนี้ โดยในแต่ละคู่จะมีคนหนึ่งถูกผูกข้อมือไว้ ขณะที่อีกคนหนึ่งจะเป็นผู้เล่นเกมส่ตามที่กำหนดให้เพื่อทำการช่วยเหลือเพื่อนที่ถูกผูกข้อมือไว้ โดยจะต้องเล่นเกมส่ให้ชนะตามเวลาที่กำหนด คือภายใน 1 นาที จะต้องร้อยลูกปัด 4 เม็ด , กรอกน้ำ 1 แก้ว ลงขวด เมื่อเสร็จแล้วตอบคำถาม 1 คำถาม เมื่อตอบถูกให้แก้มัดเพื่อนได้ ถ้าทำได้ตามเวลาที่กำหนดถือว่าสามารถช่วยเหลือเพื่อนได้ แต่ถ้าทำไม่ทันถือว่ายังช่วยเหลือไม่ได้ จากนั้นให้เล่นจนครบทุกคู่

6. ผู้วิจัยซักถามนักเรียนถึงความรู้สึกที่ได้รับจากการมีจิตใจใฝ่บริการช่วยเหลือ และให้นักเรียนบอกถึงประโยชน์ของการมีจิตใจใฝ่บริการช่วยเหลือ

7. ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม แนะนำให้นักเรียนลองปฏิบัติตนเป็นผู้มีจิตใจใฝ่บริการช่วยเหลือกับผู้อื่นด้วย และเมื่อปฏิบัติแล้วให้สังเกตความรู้สึกของผู้ที่เราได้ช่วยเหลือเขาด้วยว่าเขารู้สึกเช่นไร จากนั้นลองสังเกตความรู้สึกของตนเองว่ารู้สึกเช่นไร และให้กำลังใจนักเรียนในช่วยเหลือผู้อื่น

8. ผู้วิจัยนัดหมายการเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งต่อไป
ขั้นที่ 2 ขั้นวิเคราะห์

1. ผู้วิจัยให้สมาชิกร่วมกันอภิปรายแสดงความคิดเห็น และประโยชน์ที่ได้จากกิจกรรมช่วยเหลือกัน

ขั้นที่ 3 ขั้นสรุป

1. ผู้วิจัยสรุปถึงการเข้าร่วมกิจกรรมช่วยเหลือกัน
2. นักเรียนรวบรวมแนวคิดต่างๆ จากการอภิปรายและการสรุปพร้อมกันเพื่อนสมาชิก

3. ผู้วิจัยมอบหมายงานให้นักเรียนไปเขียนบันทึกเกี่ยวกับ การช่วยเหลือเพื่อน ในเรื่องใดก็ได้มาคนละ 1 เรื่อง พร้อมทั้งบอกด้วยว่า นักเรียนได้ช่วยเหลือเพื่อนในเรื่องอะไร และมี ความรู้สึกอย่างไรที่ได้ช่วยเหลือเพื่อน แล้วนำแบบบันทึกมาส่งในการเข้าร่วมกิจกรรมครั้งถัดไป

ขั้นที่ 4 ขั้นประเมินผล

1. สังเกตความสนใจ และการปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียน
2. สังเกตการแสดงออกของนักเรียน

กลุ่มสัมพันธ์ ครั้งที่ 5

ชื่อเรื่อง การรู้จักส่งเสริมผู้อื่น

ชื่อกิจกรรม ส่งเสริมสุขสันต์

เวลาที่ใช้ 60 นาที

วัตถุประสงค์

- ถูกต้อง
1. เพื่อให้นักเรียนสามารถเข้าใจความหมายของการส่งเสริมผู้อื่นได้อย่างถูกต้อง
 2. เพื่อให้นักเรียนรู้จักสนใจและใส่ใจในความต้องการของผู้อื่น

เทคนิค การอภิปรายกลุ่ม

อุปกรณ์

1. แบบสอบถาม
2. ดินสอ ยางลบ

วิธีดำเนินการ

ขั้นที่ 1 ขั้นการมีส่วนร่วม

1. ผู้วิจัยสนทนาซักถามนักเรียนถึงการฝึกในครั้งที่ผ่านมา และให้นักเรียนนำงานที่ได้รับมอบหมายในครั้งที่ผ่านมา มาเล่าเรื่อง การช่วยเหลือเพื่อนให้เพื่อนฯ ฟังพอสังเขป จากนั้นผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม
2. ผู้วิจัยกล่าวนำเรื่องการรู้จักส่งเสริมผู้อื่น และสนทนาซักถามนักเรียนเกี่ยวกับเรื่อง การรู้จักส่งเสริมผู้อื่นว่ามีความหมายอย่างไรตามที่นักเรียนเข้าใจ จากนั้นผู้วิจัยให้ความรู้เพิ่มเติม
3. ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามให้นักเรียนทุกคน โดยมีคำถาม เช่น นักเรียนชอบเรียนวิชาไหนมากที่สุด และรู้สึกว่าจะวิชาไหนเรียนยากที่สุด นักเรียนมีความถนัดในด้านใด มีความต้องการที่จะปรับปรุงความรู้ความสามารถด้านใดและเรื่องอะไร แล้วให้นักเรียนกรอกให้เสร็จ

4. จากนั้นผู้วิจัยให้นักเรียนแบ่งกลุ่มออกเป็น 2 กลุ่มเท่าๆ กัน และให้แต่ละคนอ่านแบบคำถามของตนเองที่ได้ตอบเสร็จแล้ว และให้สมาชิกในกลุ่มร่วมกันเสนอแนะ แสดงความคิดเห็นเพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมในความรู้ ความสามารถ และความถนัดให้ดียิ่งขึ้น ตลอดจนเป็นแนวทางในการพัฒนาความสามารถที่มีอยู่แล้วให้เกิดประโยชน์ ให้นักเรียนทุกคนบันทึกข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่ได้รับจากสมาชิกในกลุ่ม

5. เมื่อนักเรียนได้กระทำตามขั้นตอน ในข้อ 2 เสร็จเรียบร้อยทุกคนแล้ว ให้นักเรียนแต่ละคนอ่านแบบสอบถามของตนเองพร้อมทั้งบอกถึงข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะและแนวทางที่ได้จากสมาชิกในกลุ่ม

6. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุปข้อคิดเห็นที่ได้จากการทำกิจกรรม และประโยชน์ที่ได้รับจากข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากสมาชิกในกลุ่ม

7. ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมและแนะนำให้นักเรียนใส่ใจผู้คนรอบข้างมากขึ้น เพื่อเราจะได้ทราบความต้องการและการสนับสนุนผู้อื่นให้มีความรู้ ความสามารถให้ถูกต้องทาง

8. ผู้วิจัยนัดหมายการเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งต่อไป

ขั้นที่ 2 ขั้นวิเคราะห์

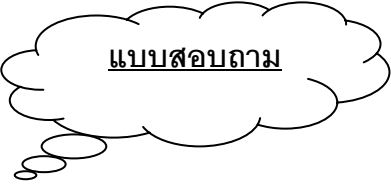
1. ผู้วิจัยให้สมาชิกร่วมกันอภิปรายแสดงความคิดเห็น และประโยชน์ที่ได้จากกิจกรรมส่งเสริมสุขสันต์

ขั้นที่ 3 ขั้นสรุป

1. ผู้วิจัยสรุปถึงการเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมสุขสันต์
2. นักเรียนรวบรวมแนวคิดต่างๆ จากการอภิปรายและการสรุปร่วมกับเพื่อนสมาชิก

ขั้นที่ 4 ขั้นประเมินผล

1. สังเกตความสนใจ และการปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียน
2. สังเกตการแสดงออกของนักเรียน

แบบสอบถาม

1. นักเรียนชอบเรียนวิชาอะไรมากที่สุด และรู้สึกว่าการเรียนวิชาไหนที่เรียนยากที่สุด

.....

2. นักเรียนมีความถนัดในด้านใดบ้าง

1.
2.
3.

3. นักเรียนมีความต้องการที่จะปรับปรุงความรู้ความสามารถในด้านใดและเรื่องอะไร

1.
2.
3.

4. ข้อเสนอแนะที่ได้รับจากเพื่อนมีอะไรบ้าง

.....

กลุ่มสัมพันธ์
ครั้งที่ 6

ชื่อเรื่อง การมีจิตใจใฝ่บริการช่วยเหลือ

ชื่อกิจกรรม การให้โอกาส

เวลาที่ใช้ 60 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนรู้จักมองโลกในแง่ดี
2. เพื่อให้นักเรียนสามารถบอกถึงประโยชน์ของการรู้จักให้โอกาสผู้อื่น
3. เพื่อให้นักเรียนรู้จักเปิดโอกาสให้ผู้ที่ผิดพลาดได้มีโอกาสแก้ตัวใหม่

เทคนิค การฝึก ฟัง คิด พูด

อุปกรณ์

วิธีดำเนินการ

ขั้นที่ 1 ขั้นการมีส่วนร่วม

1. ผู้วิจัยสนทนาซักถามนักเรียนถึงการฝึกในครั้งที่ผ่านมามาว่าได้นำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันอย่างไรบ้าง
2. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความรู้สึกและเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม

3. ผู้วิจัยให้นักเรียนจับคู่ เพื่อเข้าสู่กิจกรรมการให้โอกาส โดยมีวิธีการดังนี้ ผู้วิจัยให้ข้อมูลและแนวทางในการปฏิบัติเกี่ยวกับการทำกิจกรรมครั้งนี้อย่างละเอียด จากนั้นผู้วิจัยให้นักเรียนหันหน้าเข้าหากันเป็นคู่ แล้วให้พิจารณาว่าคุณสมบัติสิ่งใดบ้างที่รู้สึกคับข้องใจในตัวเพื่อน รวมไปถึงพฤติกรรมทั่วไปที่สังเกตได้แล้วเกิดความคับข้องใจ

4. ให้นักเรียนบอกสิ่งที่เพื่อนคับข้องใจออกมาอย่างสุภาพและมีความจริงใจ จากนั้นให้เพื่อนอธิบายสาเหตุของปัญหาที่เพื่อนรู้สึกคับข้องใจ โดยผู้ถามและผู้ตอบจะต้องมีความจริงใจต่อกัน รับฟังสิ่งที่พูดอย่างตั้งใจ โดยแสดงออกได้ทางสีหน้า แววตาและวาจา
 5. จากนั้นให้นักเรียนผลัดกันถาม ได้ ซึ่งจะสามารถพัฒนาให้กลายเป็นการสนทนาที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน
 6. ต่อจากนั้นผู้วิจัยให้นักเรียนนึกถึงสิ่งที่นักเรียนเคยทำผิดพลาดหรือกระทำผิดต่อบุคคลใดก็ได้คนละ 1 เรื่อง
 7. ผู้วิจัยให้นักเรียนเล่าเหตุการณ์ที่ละคน ผู้วิจัยจะแทรกถามจากเหตุการณ์ที่แต่ละคนเล่ามาว่า ถ้าย้อนเวลาได้จะทำอย่างไร อยากมีโอกาสดำเนินใหม่หรือไม่ ผู้วิจัยคอยให้คำแนะนำ และให้กำลังใจแก่นักเรียน เมื่อให้นักเรียนเล่าครบทุกคนแล้ว ผู้วิจัยสนทนาและซักถามนักเรียนถึงเหตุการณ์ต่างๆ ที่ผิดพลาดว่าถ้าเป็นไปได้อยากมีโอกาสดำเนินใหม่อีกครั้งหรือไม่ และซักถามนักเรียนถึงสิ่งที่เคยทำผิดพลาดแล้วมีคนให้โอกาสดำเนินใหม่อีกครั้ง ว่ารู้สึกเช่นไรเมื่อได้รับโอกาสนั้น จากนั้นให้นักเรียนลองย้อนคิดกลับว่าถ้าเราสามารถให้โอกาสผู้อื่นได้ลองแก้ตัวในสิ่งที่ทำผิดพลาดอีกครั้ง คนผู้นั้นจะรู้สึกเช่นไร และตัวนักเรียนจะรู้สึกอย่างไร
 8. ผู้วิจัยซักถามความรู้สึกของนักเรียนว่ารู้สึกอย่างไร เมื่อได้รู้คำตอบในสิ่งที่คับข้องใจจากเพื่อน
 9. ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมและซักถามนักเรียนถึงประโยชน์ของการฝึกครั้งนี้ และเสนอแนะเรื่องการรู้จักให้โอกาสผู้อื่นว่า บางครั้งในสิ่งที่เราคิดหรือรู้สึกอาจจะไม่ถูกต้องตรงความเป็นจริงก็ได้ เพราะพฤติกรรมและการแสดงออกทุกอย่างต้องมีสาเหตุ ควรรู้จักวิเคราะห์และประเมินสถานการณ์อย่างลึกซึ้งและระมัดระวัง ที่สำคัญคือควรรู้จักประเมินสถานการณ์ในทางบวก เพราะถ้านักเรียนประเมินผู้อื่นในทางบวกแล้ว จะเป็นการรู้จักให้โอกาสผู้อื่นและเปิดโอกาสให้ตนเองสามารถเข้าถึงสาเหตุของปัญหาได้อย่างแท้จริง
 10. จากนั้นเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัย และนัดหมายการเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งต่อไป
- ขั้นที่ 2 ขั้นวิเคราะห์
1. ผู้วิจัยให้สมาชิกร่วมกันอภิปรายแสดงความคิดเห็น และประโยชน์ที่ได้จากกิจกรรมการให้โอกาส
- ขั้นที่ 3 ขั้นสรุป
1. ผู้วิจัยสรุปถึงการเข้าร่วมกิจกรรมการให้โอกาส

เพื่อนสมาชิก

2. นักเรียนรวบรวมแนวคิดต่างๆ จากการอภิปรายและการสรุปร่วมกับ

ขั้นที่ 4 ขั้นประเมินผล

1. สังเกตความสนใจ และการปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียน
2. สังเกตการแสดงออกของนักเรียน

กลุ่มสัมพันธ์
ครั้งที่ 7

ชื่อเรื่อง การมีจิตใจใฝ่บริการช่วยเหลือ

ชื่อกิจกรรม การแสดงความคิดเห็น

เวลาที่ใช้ 60 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนรู้จักการฟัง
2. เพื่อให้นักเรียนยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น

เทคนิค การอภิปรายกลุ่ม

อุปกรณ์

1. หัวข้ออภิปราย
 - ก. ทำอย่างไรจึงจะทำให้สอบได้คะแนนอยู่ในเกณฑ์ดี
 - ข. ทำอย่างไรจึงจะทำให้เพื่อนอยากเข้าห้องสมุด
2. แบบสังเกตการณ์

วิธีดำเนินการ

ขั้นที่ 1 ขั้นการมีส่วนร่วม

1. ผู้วิจัยสนทนาซักถามนักเรียนถึงการฝึกในครั้งที่ผ่านมา และสรุปเพิ่มเติม
2. ผู้วิจัยแบ่งสมาชิกออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 7 คน และอีก 1 คน เป็นผู้

สังเกตการณ์

3. ให้สมาชิกสองกลุ่มนั่งเป็นวงซ้อนกัน 2 วง โดยหันหน้าเข้าสู่กลางวง
4. ให้ผู้อยู่นอกวงเป็นผู้สังเกตการณ์และคอยสังเกตตัวของตนซึ่งนั่งตรงข้าม

กันและเป็นผู้เล่าพฤติกรรมของตัวเองเกี่ยวกับลักษณะท่าทางและคำพูดที่แสดงออกในขณะที่ทำงาน โดยใช้แบบสังเกตการณ์เป็นแนวทางในการสังเกต

5. ผู้ดำเนินการอธิบายให้สมาชิกเข้าใจเกี่ยวกับแบบสังเกตการณ์ที่แจกให้
6. ให้สมาชิกวงในอภิปรายในหัวข้อที่กำหนดให้ 1 หัวข้อ ส่วนผู้สังเกตให้บันทึกสิ่งที่ตนสังเกตเห็นลงในแบบสังเกตการณ์
7. หลังจากหมดเวลาแล้วให้ผู้สังเกตเล่าสิ่งที่ตนได้สังเกตให้คู่ของตนฟัง โดยแยกออกเป็นคู่ๆ
8. ผู้ดำเนินการให้ผู้สังเกตประมาณ 2-3 คน เล่าถึงสิ่งที่ตนได้สังเกตคู่ของตนเอง
9. ต่อไปกลับกันกับตอนแรก ให้สมาชิกวงในอยู่นอกบ้างและให้อภิปรายในหัวข้อที่เหลือ ส่วนผู้สังเกตการณ์ให้เปลี่ยนไปสังเกตคนอื่นที่ไม่ใช่คู่ของตนในตอนแรก
10. เมื่ออภิปรายจบแล้วใช้วิธีการเดียวกันกับตอนแรก
11. หลังจากนั้นรวมกลุ่มใหญ่และให้สมาชิกพูดถึงประโยชน์ที่ได้รับจากกิจกรรมนี้
12. ผู้วิจัยนัดหมายการเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งต่อไป

แบบสังเกตการณ์

ให้ผู้สังเกตการณ์สังเกตในหัวข้อต่อไปนี้

1. สีหน้า

ควรดูว่าในขณะที่ผู้พูดกำลังพูดอยู่นั้น สีหน้าของเขามีลักษณะอย่างไร เช่น หน้าบึ้งตึงตลอดเวลา ยิ้มแย้มแจ่มใส ยิ้มมากเกินไป หรือเฉยเมยไม่มีความรู้สึกใดๆ ฯลฯ ควรแก้ไขหรือไม่อย่างไร

2. ท่าทาง

ให้ดูการใช้มือประกอบการพูดหรือการโยกตัว การพยักหน้า การส่ายหน้า หรือใช้อวัยวะส่วนอื่นๆ ควรดูว่าเหมาะสมกับเรื่องที่พูดไหม คล่องแคล่วไหม หรือเกะกะ ขวักไขว่เกินไป หรือตัวแข็งทื่อไม่กระตุกกระดิกเลย ฯลฯ ควรแก้ไขหรือไม่อย่างไร

3. คำพูดและน้ำเสียง

ควรดูว่าใช้คำพูดได้เหมาะสมกับเรื่องที่พูดหรือไม่ ใช้ถ้อยคำสละสลวยน่าฟัง พูดสุภาพหรือก้าวร้าว พูดมากเกินไป น้อยเกินไป แย่งคนอื่นพูด ติดอ่าง ตะกุกตะกัก หรือพูดได้คล่องแคล่ว ฯลฯ ส่วนน้ำเสียงให้ดูว่า นุ่มนวล แข็งกระด้าง ค่อยเกินไปหรือดังเกินไป ควรแก้ไขหรือไม่อย่างไร

ขั้นที่ 2 ขั้นวิเคราะห์

1. ผู้วิจัยให้สมาชิกร่วมกันอภิปรายแสดงความคิดเห็น และประโยชน์ที่ได้จากกิจกรรมการแสดงความคิดเห็น

ขั้นที่ 3 ขั้นสรุป

1. ผู้วิจัยสรุปถึงการเข้าร่วมกิจกรรมการแสดงความคิดเห็น
2. นักเรียนรวบรวมแนวคิดต่างๆ จากการอภิปรายและการสรุปร่วมกับเพื่อนสมาชิก

ขั้นที่ 4 ขั้นประเมินผล

1. สังเกตจากการซักถามและสรุป
2. สังเกตจากการร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียน

กลุ่มสัมพันธ์ ครั้งที่ 8

ชื่อเรื่อง การรู้จักให้โอกาสผู้อื่น

ชื่อกิจกรรม ความเข้าใจ

เวลาที่ใช้ 60 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนได้ทราบถึงวัตถุประสงค์ วิธีการ บทบาท หน้าที่ของตนเอง
2. เพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้สึกคุ้นเคยซึ่งกันและกัน
3. เพื่อสร้างบรรยากาศและสัมพันธ์ภาพที่ดี

เทคนิค การอภิปรายกลุ่ม

อุปกรณ์

1. กระดาษ A4

วิธีดำเนินการ

ขั้นที่ 1 ขั้นการมีส่วนร่วม

1. ผู้วิจัยสนทนาซักถามนักเรียนถึงการฝึกในครั้งที่ผ่านมา และสรุปเพิ่มเติม
2. ผู้วิจัยและนักเรียนนั่งเป็นวงกลมเข้าหากัน
3. ให้นักเรียนร่วมกิจกรรมความเข้าใจ โดยมีขั้นตอนดังนี้
 - 3.1 ให้นักเรียนรวมกลุ่มกันตามวันเกิด
 - 3.2 ผู้วิจัยแจกกระดาษ A4 กลุ่มละ 1 แผ่น ให้นักเรียนทำกิจกรรมร่วมกันดังนี้
 - 3.2.1 เขียนชื่อสมาชิกในกลุ่ม โดยซักถาม ชื่อ นามสกุล ชื่อเล่น สิ่งประทับใจในโรงเรียนของตน
 - 3.2.2 ให้สมาชิกในกลุ่มคุยถึงลักษณะนิสัยของคนที่เกิดวันเดียวกัน แล้วสรุปลงในกระดาษ

3.3 ให้ตัวแทนกลุ่มออกมาแนะนำสมาชิก พร้อมทั้งบอกลักษณะนิสัยประจำวันเกิดของกลุ่มให้สมาชิกคนอื่นทราบ

4. ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันบอกถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมความเข้าใจและให้ข้อเสนอแนะซึ่งกันและกัน

5. ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมข้อคิดที่ได้จากกิจกรรมและนัดหมายครั้งต่อไป
ขั้นที่ 2 ขั้นวิเคราะห์

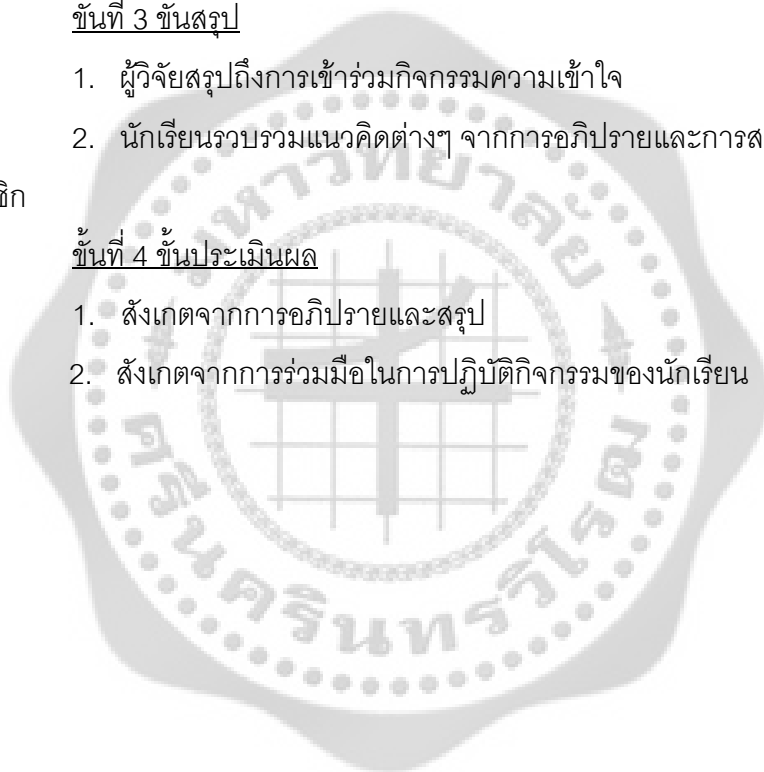
1. ผู้วิจัยให้สมาชิกร่วมกันอภิปรายแสดงความคิดเห็น และประโยชน์ที่ได้จากกิจกรรมความเข้าใจ

ขั้นที่ 3 ขั้นสรุป

1. ผู้วิจัยสรุปถึงการเข้าร่วมกิจกรรมความเข้าใจ
2. นักเรียนรวบรวมแนวคิดต่างๆ จากการอภิปรายและการสรุปร่วมกับเพื่อนสมาชิก

ขั้นที่ 4 ขั้นประเมินผล

1. สังเกตจากการอภิปรายและสรุป
2. สังเกตจากการร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียน

กลุ่มสัมพันธ์
ครั้งที่ 9

ชื่อเรื่อง การรู้จักให้โอกาสผู้อื่น

ชื่อกิจกรรม 1. เลือกใครในกลุ่มดี
2. การรวมกลุ่ม

เวลาที่ใช้ 60 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างการยอมรับระหว่างสมาชิกในกลุ่ม
2. เพื่อสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของกลุ่ม

เทคนิค การทำงานเป็นทีม

อุปกรณ์

1. กระดาษ A4 ตามจำนวนสมาชิก
2. ลูกอม 3 ชนิดๆ ละ 5 เม็ด

วิธีดำเนินการ

ขั้นที่ 1 ขั้นการมีส่วนร่วม

กิจกรรมที่ 1 เลือกใครในกลุ่มดี

1. ผู้วิจัยนำลูกอมมาแจกให้สมาชิกคนละ 1 เม็ด แบ่งสมาชิกเป็น 3 กลุ่มๆ ละ 5 คน ตามชนิดลูกอมที่เลือก

2. ผู้วิจัยชี้แจงกติกาและแจกอุปกรณ์ให้สมาชิกแต่ละกลุ่มช่วยกันวาดรูปคนคนละส่วนตามคำสั่งของผู้วิจัยดังนี้ คนที่ 1 วาดส่วนศีรษะถึงลำคอ คนที่ 2 วาดลำคอถึงเอว คนที่ 3 วาดเอวถึงเข่า และคนที่ 4 วาดหัวเข่าถึงเท้า และคนที่ 5 วาดเครื่องประดับเสื้อผ้า

3. ให้แต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปรายในหัวข้อต่อไปนี้
 - 3.1 รู้สึกอย่างไรกับภาพวาดที่ได้รับ
 - 3.2 ส่วนไหนของภาพวาดที่สวยที่สุด ใครเป็นผู้วาด
 - 3.3 ถ้าให้วาดภาพที่สมบูรณ์จะเลือกใครในกลุ่ม เพราะเหตุใด
4. ผู้วิจัยร่วมกันสรุปกับสมาชิกสรุปผลที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมเลือกใครในกลุ่มดี

กิจกรรมที่ 2 การรวมกลุ่ม

1. ผู้วิจัยให้สมาชิกยืนเป็นวงกลมหันหน้าเข้าหากัน ขออาสาสมัคร 1 คน เป็นผู้สังเกตการณ์

2. ผู้วิจัยชี้แจงกติกา ดังนี้

- 2.1 ให้สมาชิกจับมือกันให้แน่นที่สุด โดยไม่ให้มือหลุดออกจากกัน ขณะร่วมกิจกรรม
- 2.2 ให้อาสาสมัครคนที่ 1 เดินไปแกะมือเพื่อนออกจากกัน และให้ผู้วิจัยลงไปช่วย จนแกะมือสมาชิกทุกคนออกจากกันได้
3. ให้สมาชิกในกลุ่มร่วมกันวิเคราะห์และสรุปผลที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมการรวมกลุ่ม

4. ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมและนัดหมายครั้งต่อไป

ขั้นที่ 2 ขั้นวิเคราะห์

1. ผู้วิจัยให้สมาชิกร่วมกันอภิปรายแสดงความคิดเห็น และประโยชน์ที่ได้จากกิจกรรมเลือกใครในกลุ่มดี และ การรวมกลุ่ม

ขั้นที่ 3 ขั้นสรุป

1. ผู้วิจัยสรุปถึงการเข้าร่วมกิจกรรมเลือกใครในกลุ่มดี และ การรวมกลุ่ม
2. นักเรียนรวบรวมแนวคิดต่างๆ จากการอภิปรายและการสรุปร่วมกับเพื่อนสมาชิก

ขั้นที่ 4 ขั้นประเมินผล

1. สังเกตจากการร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียน
2. สังเกตจากผลงานของนักเรียน

กลุ่มสัมพันธ์ ครั้งที่ 10

ชื่อเรื่อง การตระหนักถึงความคิดเห็นของกลุ่ม

ชื่อกิจกรรม การแสดงความคิดเห็น

เวลาที่ใช้ 60 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อฝึกให้นักเรียนเคารพในความคิดและเหตุผลของผู้อื่น
2. เพื่อให้นักเรียนรู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่นทั้งในด้านการคิดและการกระทำ
3. เพื่อให้ทุกคนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข และเห็นความสำคัญของการอยู่

ร่วมกัน

เทคนิค การทำงานเป็นทีม

อุปกรณ์

สิ่งของของสมาชิกแต่ละคนคนละ 1 อย่าง เช่น ปากกา ยางลบ ดินสอ ฯลฯ

วิธีดำเนินการ

ขั้นที่ 1 ขั้นการมีส่วนร่วม

1. ผู้วิจัยสนทนาซักถามนักเรียนถึงการฝึกในครั้งที่ผ่านมา และสรุปเพิ่มเติม
2. ผู้วิจัยแบ่งสมาชิกออกเป็น 2 กลุ่มย่อยๆ กลุ่มละ 7 คน อีก 1 คน เป็นผู้

สังเกตการณ์

3. ให้แต่ละคนนำสิ่งของของตนที่มีอยู่ ซึ่งแต่ละคนรัก หรือมีความหมาย

สำหรับเขาคนละ 1 อย่าง อาจเป็น ดินสอ ยางลบ ปากกา นาฬิกา ฯลฯ

4. ให้ผู้สังเกตการณ์ของแต่ละกลุ่มไปยื่นสังเกตดูปฏิริยาของคนในแต่ละกลุ่ม

โดยไม่บอกให้คนในกลุ่มรู้ว่าจะต้องถูกรายงานภายหลัง

5. ให้แต่ละกลุ่มนั่งเป็นวงกลม วางสิ่งของของแต่ละคนลงกลางวง ให้แต่ละคนช่วยกันจัด โดยจัดเรียงให้เห็นว่า สิ่งใดควรอยู่หน้า ตรงกลาง หรือข้างหลัง ในขณะที่จัดสิ่งของห้ามทุกคนพูดคุยกัน

6. เมื่อจัดเสร็จแล้ว ถ้าสมาชิกในกลุ่มไม่พอใจอย่างที่ยัดไว้ก่อน ก็ให้จัดใหม่ แต่ถ้ามีคนไม่พอใจอีกก็ให้เขาจัดใหม่ จัดจนกว่าทุกคนจะพอใจ (โดยให้พยักหน้ากัน)

7. เมื่อทุกคนเสร็จเรียบร้อยแล้วให้ปรบมือ และให้แต่ละคนหยิบของของตนออกไป

8. ต่อไปให้ทุกคนจัดวางใหม่ให้เหมือนเดิมโดยพูดคุยกันได้

9. เมื่อทั้งสองกลุ่มจัดเรียบร้อยแล้ว ให้ผู้สังเกตการณ์รายงานถึงปฏิกริยาของการทำงานในกลุ่ม

10. ถามความรู้สึกของแต่ละคนในหัวข้อต่อไปนี้

- ทำไมจึงเลือกเอาสิ่งของชนิดนั้น หรือสิ่งของนั้นมีความหมายสำหรับตนเองอย่างไร
- ทำงานโดยไม่พูดกับทำงานแล้วพูดมีความรู้สึกแตกต่างกันอย่างไร
- รู้สึกอย่างไรเมื่อผู้อื่นนำสิ่งของของตนไปวางไว้ในที่ที่ตนคิดว่าไม่เหมาะสม
- รู้สึกอย่างไร เมื่อคนอื่นเปลี่ยนแปลงสิ่งที่เราจัดไว้แล้ว
- ในตอนสุดท้ายที่จัดเสร็จรู้สึกพอใจมากน้อยเพียงใด

11. ผู้วิจัยสรุปถึงความสำคัญของการร่วมมือกันในการทำงาน

12. ผู้วิจัยนัดหมายการเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งต่อไป

ขั้นที่ 2 ขั้นวิเคราะห์

1. ผู้วิจัยให้สมาชิกร่วมกันอภิปรายแสดงความคิดเห็น และประโยชน์ที่ได้

จากกิจกรรมการแสดงความคิดเห็น

ขั้นที่ 3 ขั้นสรุป

1. ผู้วิจัยสรุปถึงการเข้าร่วมกิจกรรมการแสดงความคิดเห็น

2. นักเรียนรวบรวมแนวคิดต่างๆ จากการอภิปรายและการสรุปร่วมกับ

เพื่อนสมาชิก

ขั้นที่ 4 ขั้นประเมินผล

1. สังเกตความสนใจ และความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียน

2. สังเกตการทำงานกลุ่ม

กลุ่มสัมพันธ์ ครั้งที่ 11

ชื่อเรื่อง การตระหนักถึงความคิดเห็นของกลุ่ม

ชื่อกิจกรรม ร่วมด้วยช่วยกัน

เวลาที่ใช้ 60 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อฝึกให้นักเรียนเคารพในความคิดเห็นของผู้อื่น
2. เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการอยู่ร่วมกัน

เทคนิค การทำงานเป็นทีม

อุปกรณ์

เรื่องสั้น 1 เรื่อง แบ่งเรื่องออกเป็นตอนทั้งหมด 14 ตอน แล้วตัดแยกออกจากกัน ใส่ซองๆละ 2 ชิ้นส่วน รวม 7 ซอง จำนวน 2 ชุด รางวัล 1 ชิ้น

วิธีดำเนินการ

ขั้นที่ 1 ขั้นการมีส่วนร่วม

1. ผู้วิจัยสนทนาซักถามนักเรียนถึงการฝึกในครั้งที่ผ่านมา และสรุปเพิ่มเติม
2. ผู้วิจัยแบ่งสมาชิกออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 7 คน แล้วนั่งเป็นวงกลม ห่วงกันพอที่จะไม่ได้ยินเสียงพูดของอีกกลุ่ม อีก 1 คน เป็นผู้สังเกตการณ์
3. ผู้วิจัยนำซองบรรจุชิ้นส่วนไปแจกให้ทั้ง 2 กลุ่ม เพื่อแจกจ่ายให้สมาชิกกลุ่มละ 1 ซอง
4. ให้สมาชิกเปิดซองออกแล้วอ่านข้อความในซองที่ตนได้รับ (ห้ามพูดคุยกับผู้อื่น)

5. เมื่อทุกคนอ่านเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยอธิบายการทำงานให้สมาชิกฟัง คือ ให้สมาชิกในกลุ่มทุกคนช่วยกันเรียงชิ้นส่วนที่ได้รับให้เป็นเรื่องราวตามลำดับเหตุการณ์ให้ถูกต้องกลุ่มใดทำเสร็จก่อนและถูกต้องก็จะได้รับรางวัล กลุ่มใดทำเสร็จแล้วให้ทุกคนยกมือขึ้น

6. เมื่อทั้งสองกลุ่มทำเสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้ตัวแทนของกลุ่มคนใดคนหนึ่งเล่าถึงวิธีการทำงานของกลุ่ม แล้วให้สมาชิกแสดงความคิดเห็นในหัวข้อต่อไปนี้

- ใช้วิธีการอย่างไรเมื่อมีความคิดเห็นขัดแย้งกัน
- รู้สึกอย่างไรที่ทำงานสำเร็จลงได้เพราะตนเองมีส่วนร่วมในกลุ่ม
- มีใครบ้างที่ไม่มีโอกาสช่วยกลุ่มเลยหรือคิดว่ามีโอกาสได้ช่วยเพียงเล็กน้อยเท่านั้น แล้วมีความรู้สึกเช่นไร

7. ผู้วิจัยสรุปถึงความสำคัญของการร่วมมือกันในการทำงานและนัดหมายครั้งต่อไป

ขั้นที่ 2 ขั้นวิเคราะห์

1. ผู้วิจัยให้สมาชิกร่วมกันอภิปรายแสดงความคิดเห็น และประโยชน์ที่ได้จากกิจกรรมร่วมด้วยช่วยกัน

ขั้นที่ 3 ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ

1. ผู้วิจัยสรุปถึงการเข้าร่วมกิจกรรมร่วมด้วยช่วยกัน
2. นักเรียนรวบรวมแนวคิดต่างๆ จากการอภิปรายและการสรุปร่วมกับเพื่อนสมาชิก

ขั้นที่ 4 ขั้นประเมินผล

1. สังเกตความตั้งใจในการทำงานกลุ่ม
2. สังเกตการทำงานและการสรุป

กลุ่มสัมพันธ์
ครั้งที่ 12

ชื่อเรื่อง	ปัจฉิมนิเทศ
ชื่อกิจกรรม	การปัจฉิมนิเทศ
เวลาที่ใช้	60 นาที

วัตถุประสงค์

ผู้สอน

1. เพื่อฝึกให้นักเรียนอภิปรายและสรุปถึงองค์ประกอบของความเห็นอกเห็นใจ

2. เพื่อให้นักเรียนประเมินผลจากการเข้าร่วมกิจกรรม

เทคนิค

การประเมิน

อุปกรณ์

แบบประเมินผลการเข้าร่วมกิจกรรม

วิธีดำเนินการ

ขั้นที่ 1 ขั้นการมีส่วนร่วม

1. ผู้วิจัยให้นักเรียนนับเลข 1,2,3 และแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ตามหมายเลขที่นับได้
2. ให้แต่ละกลุ่มอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเรื่อง ความเห็นอกเห็นใจผู้สอน โดยให้เวลา 20 นาที
3. เมื่อหมดเวลา ให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนมาสรุปให้สมาชิกอีกกลุ่มทราบ และเปิดโอกาสให้อีกกลุ่มซักถาม
4. ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม และแจกแบบสอบถามปิดการเข้าร่วมโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์แก่สมาชิกทุกคน เมื่อสมาชิกส่งแบบประเมินคืนหมดทุกคนแล้ว ผู้วิจัยกล่าวปิดการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์

ขั้นที่ 2 ขั้นวิเคราะห์

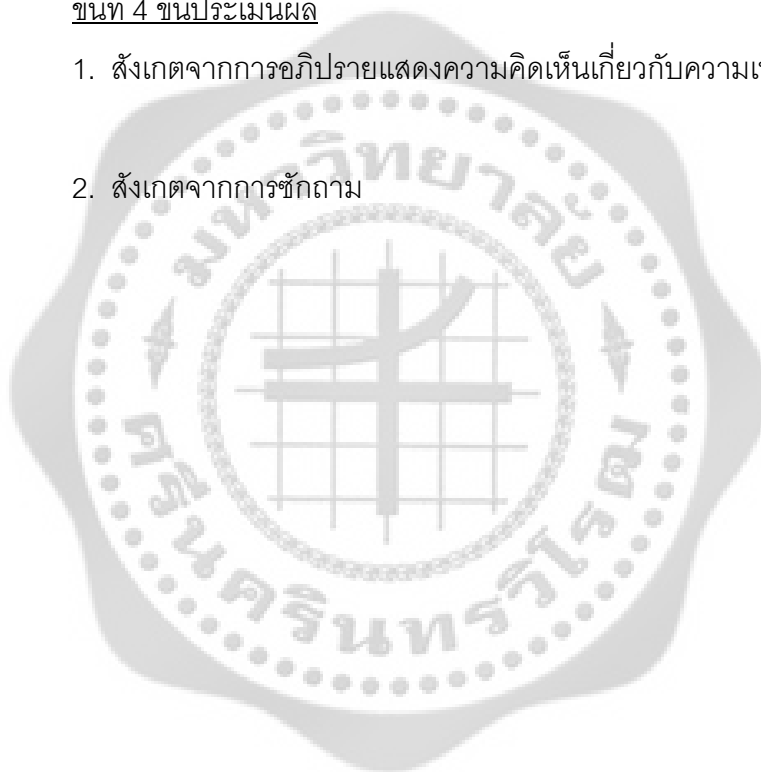
1. ผู้วิจัยให้สมาชิกร่วมกันอภิปรายแสดงความคิดเห็น และประโยชน์ที่ได้
จากความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

ขั้นที่ 3 ขั้นสรุป

1. ผู้วิจัยสรุปถึงการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนา
ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น
2. นักเรียนรวบรวมแนวคิดต่างๆ จากการอภิปรายและการสรุปร่วมกับ
เพื่อนสมาชิก

ขั้นที่ 4 ขั้นประเมินผล

1. สังเกตจากการอภิปรายแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความเห็นอกเห็นใจ
ผู้อื่น
2. สังเกตจากการซักถาม

ภาคผนวก ค

1. ค่าความเที่ยงตรง (IOC) ของแบบสอบถามความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น
2. ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบวัดความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

ตาราง 5 ค่าความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามวัดความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

ข้อที่	ข้อความ	กรรม การท่าน ที่ 1	กรรม การท่าน ที่ 2	กรรม การท่าน ที่ 3	ค่าความ สอดคล้อง IOC	หมายเหตุ (คัดเลือกไว้)
1	การเข้าใจผู้อื่น ฉันเข้าใจความรู้สึกของเพื่อนได้ จากการสังเกตสีหน้าและแววตาของเขา	1	1	1	1.00	คัดเลือกไว้
2	เมื่อเพื่อนเกิดความวิตกกังวล ฉันจะเข้าใจความรู้สึกของเขา	1	1	1	1.00	คัดเลือกไว้
3	เมื่อมีการสนทนากับเพื่อน ฉันจะตั้งใจฟังในสิ่งที่เขากำลังพูด เพื่อให้เข้าใจถึงความรู้สึกของเขา	1	1	1	1.00	คัดเลือกไว้
4	ขณะสนทนากับเพื่อน ฉันจะสังเกตพฤติกรรมของเพื่อนด้วย เพื่อให้ทราบถึงความต้องการของเขา	1	1	1	1.00	คัดเลือกไว้
5	ฉันจะยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนเสมอ	0	1	1	0.66	คัดเลือกไว้
6	ฉันเข้าใจในสิ่งที่เพื่อนแสดงออกว่าเขาต้องการอะไร	1	1	1	1.00	คัดเลือกไว้
7	การมีจิตใจไม่บริการช่วยเหลือ เมื่อเพื่อนขอความช่วยเหลือ ฉันจะเต็มใจช่วยเพื่อนเสมอ โดยไม่หวังผลตอบแทน	1	1	1	1.00	คัดเลือกไว้
8	ฉันคาดเดาได้ว่าเพื่อนไม่สบายใจและฉันสามารถช่วยให้เพื่อนรู้สึกดีขึ้นได้	1	1	1	1.00	คัดเลือกไว้
9	เมื่อเพื่อนมีความทุกข์ ฉันมักจะช่วยเหลือเขาเสมอ	1	1	1	1.00	คัดเลือกไว้
10	เมื่อเพื่อนรู้สึกเสียใจ ฉันจะช่วยเหลือเขาด้วยการปลอบโยน	1	1	1	1.00	คัดเลือกไว้

ข้อที่	ข้อความ	กรรม การท่าน ที่ 1	กรรม การท่าน ที่ 2	กรรม การท่าน ที่ 3	ค่าความ สอดคล้อง IOC	หมายเหตุ (คัดเลือกไว้)
11	เมื่อเพื่อนเรียนไม่เข้าใจ ฉันจะช่วยเหลือ เขาด้วยการอธิบายเพิ่มเติม	0	1	1	0.66	คัดเลือกไว้
12	ฉันรู้สึกภูมิใจที่ได้ช่วยเหลือเพื่อนเมื่อเขา ประสบปัญหา	1	1	1	1.00	คัดเลือกไว้
13	การรู้จักส่งเสริมผู้อื่น ฉันรู้สึกภูมิใจที่มีส่วนสนับสนุน ส่งเสริม ให้เพื่อนมีผลการเรียนที่ดีขึ้นได้	1	1	1	1.00	คัดเลือกไว้
14	เมื่อฉันรู้ว่าเพื่อนต้องการอะไร ฉันจะ คอยสนับสนุนให้เขาสมหวังในสิ่งที่ ต้องการ	1	1	1	1.00	คัดเลือกไว้
15	เมื่อเพื่อนสอบได้คะแนนดี ฉันจะส่งเสริม สนับสนุน และแสดงความยินดีกับเขา	0	1	1	0.66	คัดเลือกไว้
16	เมื่อเพื่อนมีความสามารถในเรื่องใดๆ ฉัน จะคอยส่งเสริมสนับสนุน	1	1	1	1.00	คัดเลือกไว้
17	ฉันจะกล่าวคำชมเชยและสนับสนุนเมื่อ ผู้อื่นทำคุณงามความดี	1	1	1	1.00	คัดเลือกไว้
18	หากเพื่อนมีความสามารถในเรื่องใด ฉัน จะช่วยส่งเสริมให้เขาได้พัฒนาในเรื่อง นั้นๆ	1	1	1	1.00	คัดเลือกไว้
19	การรู้จักให้โอกาสผู้อื่น ฉันพร้อมที่จะเปิดโอกาสให้เพื่อนได้ แสดงความต้องการของเขาออกมา	1	1	1	1.00	คัดเลือกไว้
20	ฉันจะเปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้แสดงความ คิดเห็นในการทำงานร่วมกัน	1	1	1	1.00	คัดเลือกไว้

ข้อที่	ข้อความ	กรรม การท่าน ที่ 1	กรรม การท่าน ที่ 2	กรรม การท่าน ที่ 3	ค่าความ สอดคล้อง IOC	หมายเหตุ (คัดเลือกไว้)
21	ฉันจะให้โอกาสผู้อื่นเสมอ แม้เขาจะทำผิดพลาดมาหลายครั้ง	1	1	1	1.00	คัดเลือกไว้
22	เมื่อเพื่อนล้าหลังขโมยน้อย ฉันจะให้โอกาสเขาได้ปรับปรุงตัวเอง	1	1	1	1.00	คัดเลือกไว้
23	ฉันมักจะมองหาที่ดีของผู้อื่น เพื่อจะให้โอกาสให้เขาได้แสดงสิ่งดีๆ ออกมา	1	1	1	1.00	คัดเลือกไว้
24	เมื่อผู้อื่นประสบความล้มเหลว ฉันจะให้โอกาสและเป็นกำลังใจให้เขาสู้	1	1	1	1.00	คัดเลือกไว้
25	การตระหนักถึงความคิดเห็นของกลุ่ม เมื่อฉันอยู่ในกลุ่มเพื่อนๆ ฉันสามารถรับรู้ความคิดของเขาได้	0	1	1	0.66	คัดเลือกไว้
26	ฉันสามารถสรุปความคิดเห็นของเพื่อนในกลุ่มได้เมื่อมีการอภิปรายกลุ่ม	1	1	1	1.00	คัดเลือกไว้
27	ฉันเข้าใจความคิดเห็นของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่ม ว่าเขามีความรู้สึกอย่างไร	1	1	1	1.00	คัดเลือกไว้
28	ฉันมักจะให้ความสำคัญ ในการแสดงความคิดเห็นของสมาชิกแต่ละคน ภายในกลุ่ม	1	1	1	1.00	คัดเลือกไว้
29	เมื่อทำงานกลุ่ม ฉันมักจะตระหนักถึงความสัมพันธ์กับสมาชิกทุกคนเสมอ	1	1	1	1.00	คัดเลือกไว้
30	ฉันสามารถอ่านสถานการณ์ในกลุ่มได้ว่า สมาชิกแต่ละคนมีความรู้สึกต่อกันอย่างไร	1	1	1	1.00	คัดเลือกไว้

ตาราง 6 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถามวัดความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

ข้อที่	ข้อความ	ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ	หมายเหตุ
1	การเข้าใจผู้อื่น ฉันเข้าใจความรู้สึกของเพื่อนได้ จากการสังเกตสีหน้าและแววตาของเขา	.29	คัดเลือกไว้
2	เมื่อเพื่อนเกิดความวิตกกังวล ฉันจะเข้าใจความรู้สึกของเขา	.35	คัดเลือกไว้
3	เมื่อมีการสนทนากับเพื่อน ฉันจะตั้งใจฟังในสิ่งที่เขากำลังพูด เพื่อให้เข้าใจถึงความรู้สึกของเขา	.27	คัดเลือกไว้
4	ขณะสนทนากับเพื่อน ฉันจะสังเกตพฤติกรรมของเพื่อนด้วย เพื่อให้ทราบถึงความต้องการของเขา	.35	คัดเลือกไว้
5	ฉันจะยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนเสมอ	.43	คัดเลือกไว้
6	ฉันเข้าใจในสิ่งที่เพื่อนแสดงออกว่าเขาต้องการอะไร	.24	คัดเลือกไว้
7	การมีจิตใจใฝ่บริการช่วยเหลือ เมื่อเพื่อนขอความช่วยเหลือ ฉันจะเต็มใจช่วยเพื่อนเสมอ โดยไม่หวังผลตอบแทน	.43	คัดเลือกไว้
8	ฉันคาดเดาได้ว่าเพื่อนไม่สบายใจและฉันสามารถช่วยให้เพื่อนรู้สึกดีขึ้นได้	.35	คัดเลือกไว้
9	เมื่อเพื่อนมีความทุกข์ ฉันมักจะช่วยเหลือเขาเสมอ	.20	คัดเลือกไว้
10	เมื่อเพื่อนรู้สึกเสียใจ ฉันจะช่วยเหลือเขาด้วยการปลอบโยน	.54	คัดเลือกไว้
11	เมื่อเพื่อนเรียนไม่เข้าใจ ฉันจะช่วยเหลือเขาด้วยการอธิบายเพิ่มเติม	.45	คัดเลือกไว้

ข้อที่	ข้อความ	ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ	หมายเหตุ
12	ฉันรู้สึกภูมิใจที่ได้ช่วยเหลือเพื่อนเมื่อเขา ประสบปัญหา	.35	คัดเลือกไว้
13	การรู้จักส่งเสริมผู้อื่น ฉันรู้สึกภูมิใจที่มีส่วนสนับสนุน ส่งเสริมให้ เพื่อนมีผลการเรียนที่ดีขึ้นได้	.25	คัดเลือกไว้
14	เมื่อฉันรู้ว่าเพื่อนต้องการอะไร ฉันจะคอย สนับสนุนให้เขาสมหวังในสิ่งที่ต้องการ	.35	คัดเลือกไว้
15	เมื่อเพื่อนสอบได้คะแนนดี ฉันจะส่งเสริม สนับสนุน และแสดงความยินดีกับเขา	.45	คัดเลือกไว้
16	เมื่อเพื่อนมีความสามารถในเรื่องใดๆ ฉัน จะคอยส่งเสริมสนับสนุน	.25	คัดเลือกไว้
17	ฉันจะกล่าวคำชมเชยและสนับสนุนเมื่อ ผู้อื่นทำคุณงามความดี	.20	คัดเลือกไว้
18	หากเพื่อนมีความสามารถในเรื่องใด ฉัน จะช่วยส่งเสริมให้เขาได้พัฒนาในเรื่อง นั้นๆ	.29	คัดเลือกไว้
19	การรู้จักให้โอกาสผู้อื่น ฉันพร้อมที่จะเปิดโอกาสให้เพื่อนได้แสดง ความต้องการของเขาออกมา	.30	คัดเลือกไว้
20	ฉันจะเปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้แสดงความ คิดเห็นในการทำงานร่วมกัน	.20	คัดเลือกไว้
21	ฉันจะให้โอกาสผู้อื่นเสมอ แม้เขาจะทำ ผิดพลาดมาหลายครั้ง	.36	คัดเลือกไว้
22	เมื่อเพื่อนล้าเล็กขโมยน้อย ฉันจะให้ โอกาสเขาได้ปรับปรุงตัวเอง	.43	คัดเลือกไว้
23	ฉันมักจะมองหาที่ดีๆ ของผู้อื่น เพื่อจะให้ โอกาสให้เขาได้แสดงสิ่งดีๆ ออกมา	.50	คัดเลือกไว้

ข้อที่	ข้อความ	ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ	หมายเหตุ
24	เมื่อผู้อื่นประสบความสำเร็จ ฉันจะให้โอกาสและเป็นกำลังใจให้เขาสู้	.25	คัดเลือกไว้
25	<u>การตระหนักถึงความคิดเห็นของกลุ่ม</u> เมื่อฉันอยู่ในกลุ่มเพื่อนๆ ฉันสามารถรับรู้ความคิดของเขาได้	.45	คัดเลือกไว้
26	ฉันสามารถสรุปความคิดเห็นของเพื่อนในกลุ่มได้เมื่อมีการอภิปรายกลุ่ม	.20	คัดเลือกไว้
27	ฉันเข้าใจความคิดเห็นของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่ม ว่าเขามีความรู้สึกอย่างไร	.27	คัดเลือกไว้
28	ฉันมักจะให้ความสำคัญ ในการแสดงความคิดเห็นของสมาชิกแต่ละคนภายในกลุ่ม	.34	คัดเลือกไว้
29	เมื่อทำงานกลุ่ม ฉันมักจะตระหนักถึงความสัมพันธ์กับสมาชิกทุกคนเสมอ	.33	คัดเลือกไว้
30	ฉันสามารถอ่านสถานการณ์ในกลุ่มได้ว่าสมาชิกแต่ละคนมีความรู้สึกต่อกันอย่างไร	.45	คัดเลือกไว้
ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ		.86	

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล นางสาวจิตราภรณ์ ทองกวอด
 วันเดือนปีเกิด 24 ตุลาคม พ.ศ. 2527
 สถานที่เกิด โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชหล่มเก่า เพชรบูรณ์
 สถานที่ปัจจุบัน 171 หมู่ 6 ตำบลหล่มเก่า อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์
 รหัสไปรษณีย์ 67120

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2546

มัธยมศึกษาปีที่ 6

จาก โรงเรียนหล่มเก่าพิทยาคม อำเภอหล่มเก่า
 จังหวัดเพชรบูรณ์

พ.ศ. 2550

วิทยาศาสตร์บัณฑิต (ศึกษาศาสตร์ – พลศึกษา)

จาก มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

พ.ศ. 2554

การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) จิตวิทยาการแนะแนว

จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

